

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Äitien ajatuksia töihin paluusta

Roininen, Laura

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Äitien ajatuksia töihin paluusta

Laura Roininen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Helmikuu, 2017

Laura Roininen

Äitien ajatuksia töihin paluusta

Vuosi 2017

Sivumäärä 68

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa äitien ajatuksia töihin paluusta sekä työn ja perheen yhteensovittamisesta. Opinnäytetyössä kuullaan, millaisia haasteita tämä siirtymävaihe voi aiheuttaa äideille ja perheille. Työn tarkoituksena oli selvittää perhepoliittisten oikeuksien ja etuuksien heikentämisen vaikutuksia äitien töihin paluuseen. Tutkimustavoitteina oli perhekahviloissa käyvien äitien mielipiteiden kuuleminen aihepiiristä sekä erilaisista ratkaisuista helpottaa äitien töihin paluuta. Lisäksi opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella vertaistuen merkitystä töihin paluun helpottamiseen.

Opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa käsiteltiin historiaa äitiydestä ja työssä käynnistä. Siinä tarkasteltiin myös lapsiperheiden hyvinvointia nykypäivän Suomessa sekä eräiden muiden Euroopan maiden perhevapaakäytäntöjä. Työn ja perheen yhteensovittamisesta kerrottiin yleisellä tasolla ja eriteltiin joitakin Suomessa olemassa olevia ratkaisuja työn ja perheen yhteensovittamisen helpottamiseen.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena, joka sisälsi kvalitatiivisia eli laadullisia piirteitä. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselylomaketta. Tutkimuksen tutkimusaineiston keräsin seurakunnan perhekahvilan ja Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) perhekahvilan äideiltä. Tutkimuksen toteutin Vantaan alueen äideille. Kävin teettämässä kyselyn viidessä eri perhekerhossa syksyn 2016 aikana.

Tutkimuksessa selvisi, että useimmat tutkimukseen osallistuneista äideistä kokevat perheen ja ansiotyön yhdistämisen ainakin osittain haastavaksi. Töihin paluu aiheuttaa myös haasteita perhearkeen. Äidit kokevat, että nykyinen hallituksemme ei kannusta äitejä hoitamaan lapsiaan mahdollisimman pitkään kotona. Moni äideistä koki, että yleinen asenne kotiäitiyttä kohtaan on myös negatiivinen. Äidit olivat yksimielisiä siitä, että perhevapaajärjestelmä on hankala ja kaipaasi joustoa sekä uudistusta.

Perhevapaauudistusta on alettu suunnitella ja olisi erittäin merkittävää, että sitä suunniteltaessa ja päätöksiä tehdessä huomioitaisiin nimenomaan perheiden mielipiteet. Äidit ehdottivat muun muassa, että osa-aikatyön ja hoitovapaan yhdistämiseen tulisi panostaa ja siihen tulisi lisätä mahdollisuuksia. Kaikkien äitien mielestä perheillä tulisi olla valinnanvapaus ja oikeus päättää asioistaan itse, kuten perhevapaan jakamisesta vanhempien kesken. Lähestulkoon kaikki olivat samaa mieltä siitä, että muiden äitien vertaistuki on olennaisessa osassa helpottamassa siirtymävaihetta perhevapaalta työelämään.

Asiasanat: äidit, töihin paluu, vertaistuki, perheet

Laura Roininen

Mothers thoughts about returning to work

Year	2017	Pages	68
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to survey mothers thoughts about returning to work, as well as how to fit work and family life together. The thesis describes what kind of challenges this kind of change can cause for mothers and families. The aim was to find out how the weakening of rights and benefits of family policies affects mothers returning to work. The study goal was to listen to mothers who use family café services and to collect their opinions about this subject. Also, the goal was to collect different kind of solutions on how to make it easier for mothers to return work. In addition, the purpose of thesis was to examine the importance of peer support in facilitating mothers in their return work life.

In the theoretical part of thesis the history of motherhood and working were studied. It looked into the well-being of families with children in Finland. The thesis also examined the family leave issues in some other European countries. Combining work and family were studied in general terms and some solutions were identified on how to make it easier for families to fit work and family life together.

The research was made by using a quantitative study method and it also included qualitative aspects. The questionnaire was used as the research method. The research data was collected from the mothers in the family café services of the church and the Mannerheim League for Child welfare (MLL) family café. The research was carried out with mothers from Vantaa area. I went to five different family cafés where I conducted the survey in the autumn of 2016.

The research revealed that most of the mothers feel that combining family life and work is at least partially challenging. The return to work also causes some challenges for the family's everyday life. The mothers feel that the current government does not encourage them to keep their children at home as long as the mothers want. Many mothers thought that the general attitude towards homemakers is also negative. Almost all mothers thought that the family leave system is complicated and it should be more flexible and some reforms should be made.

The new family leave reform is being planned. It would be very important that the planning and decision making would take specifically into account the specific opinions of families. Mothers suggested that improvements should be made for combining part-time work and care leave so mothers would have more options. All mothers feel that families should be given freedom to choose and decide how they want to do things, like how the parents want to share family leave between themselves. Almost everyone agreed that other mothers peer support has a big role in helping the transition period from family leave to work.

Keywords: mothers, return to work, peer support, families

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön taustaa	7
2.1	Historiaa äitiydestä ja työssäkäynnistä	7
2.2	Lapsiperheiden hyvinvointi nykypäivänä ja Suomen perhepolitiikkaa	10
2.3	Katsaus joidenkin Euroopan maiden perhevapaakäytäntöihin	13
3	Työn ja perheen yhteensovittaminen Suomessa	15
3.1	Työn ja perheen yhteensovittamisen vaikutukset vanhemman hyvinvointiin .	17
3.2	Äidit ja töihin paluu	18
3.3	Perheiden työllisyys Suomessa	20
4	Sosiaalipoliittisia toimenpiteitä ja etuuksia työn ja perheen yhteensovittamisessa .	21
4.1	Lapsiperheiden etuuksiin ja oikeuksiin leikkauksia	23
5	Keinoja helpottaa äitien työhön paluuta sekä perheen ja työn yhdistämistä	24
5.1	Työ ja perhe-elämä- ohjelma	24
5.2	Perheystävällinen työpaikka	25
5.3	Perhevapaalta työelämään paluun tukemiseksi vertaisryhmätoimintaa	26
5.4	Joustava tukijärjestelmä helpottamassa työn ja perheen yhteensovittamista	27
6	Tutkimuksen toteutus	28
6.1	Tutkimuksen lähtökohdat ja tarpeellisuus	28
6.2	Tutkimusmenetelmät	29
6.3	Tutkimuskysymykset	31
6.4	Aineiston analysointi	31
7	Tutkimustulokset	33
7.1	Kyselyn väittämien tuloksia	33
7.2	Kyselyn avoimien kysymysten tuloksia	40
7.2.1	Erilaisia keinoja helpottaa äitien töihin paluuta	40
7.2.2	Äitien kehittämisideoita	41
7.2.3	Minkälaisia ajatuksia töihin paluu ja työn ja perheen yhteensovittaminen herättää äideissä	42
7.2.4	Äitien ajatuksia oikeuksien ja etuuksien heikentämisestä	43
7.2.5	Äitien mielestä ideaali ajankohta palata työelämään	43
7.3	Johtopäätökset	44
8	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	49
9	Pohdinta	52
10	Lähteet	56
	Kuviot	59
	Liitteet	60

1 Johdanto

Työ ja perhe ovat elämämme keskeisiä alueita sekä samalla hyvinvoinnin osatekijöitä. Ansiotyön myötä saa toimeentuloa. Lisäksi sen avulla voi saada sosiaalisia suhteita ja mielekästä tekemistä elämään. Perhe-elämä taas puolestaan voi tuottaa ja ylläpitää hyvinvointia. Perhe-elämä ja ansiotyö vaativat molemmat ihmisiltä aikaa sekä fyysisiä että henkisiä voimavaroja. Tämän vuoksi työn ja perheen yhteensovittamista on erittäin tärkeää pyrkiä helpottamaan esimerkiksi työoloilla, työn järjestämisen tavoilla sekä työajoilla. Niillä on suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnissa. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 38.)

Vuonna 2008 Suomessa alkanut taloustaantumaa ja talouden globalisoitumisen aiheuttamat muutokset työelämässä ovat lisänneet epävarmuutta työoloihin ja toimeentulomahdollisuuksiin. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 38.) Voidaankin kysyä, että millainen vaikutus 2000-luvun taloustaantumalla ja yhteiskunnan työllisyystilanteella on perheisiin? Erityisesti naisten asema nykypäivän työllisyysolosuhteissa alkoi askarruttaa minua jo opintojeni alkuvaiheessa. Tullessani itse äidiksi, huomasin äidin roolin tuovan uusia haasteita naisten työhönsä. Aloin pohtimaan, miten äidiksi tuleminen vaikuttaa naisten työllisyystilanteeseen sekä kuinka töihin paluu sujuu hoitovapaalta. Tämä omakohtainen elämäntilanne antoi otollisen lähtökohdan perehtyä aiheeseen tarkemmin. Näin ollen opinnäytetyössäni tulen kartoittamaan, miten äidit kokevat perhevapaalta siirtymisen työelämään. Lisäksi minulla heräsi kysymyksiä, kuten missä vaiheessa äidit palaavat hoitovapaalta töihin, kuinka löytää töitä tai miten sopeutua takaisin työelämään.

Opinnäytetyössäni kartoitan äitien ajatuksia ja asenteita töihin paluusta. Opinnäytetyössä kuullaan millaisia haasteita tämä siirtymävaihe voi aiheuttaa äideille ja perheille. Tutkimuksen yhtenä tarkoituksena oli selvittää perhepoliittisten oikeuksien ja etuuksien heikentämisen vaikutuksia äitien töihin paluuseen. Lisäksi haluan tarkastella vertaistuen merkitystä töihin paluun helpottamisessa sekä yhteiskunnallisen osallistumisen merkitystä perhevapaan aikana. Tämän vuoksi valitsinkin tutkimuskontekstikseni perhekahvilat. Opinnäytetyössä tulen perehtymään historiaan, naisten asemaan ja aihepiiriin valtakunnalliseen tilanteeseen, voidakseni perehtyä empiiriseen tutkimustietoon.

Ammatillisesti olen kiinnostunut pohtimaan, miten sosiaalialan ammattilaisena voisin olla mukana helpottamassa äitien töihin paluun siirtymävaihetta. Näkökulmani opinnäytetyöni aiheeseen on, miten voisimme parantaa äitien, perheiden ja lasten asemaa työn ja perheen yhteensovittamisen kontekstissa. Pyrin löytämään vastauksen tutkimukseni ongelmiin: miten helpottaa työn ja perheen yhteensovittamista ja millaisten ratkaisujen avulla töihin paluu olisi joustavampaa äideille ja koko perheelle yksilöllisiä tilanteita huomioiden?

Tutkimukseni kohderyhmänä ovat äidit ja tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa äitien ajatuksia töihin paluuseen liittyvissä asioissa. Tutkimuksen tiedonkeruun suoritin laajan kyselylomakkeen avulla. Tulokset keräsin seurakunnan ja Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) perhekahvilan äideiltä. Tekemäni tutkimus on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, joka sisältää kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen piirteitä. Tutkimuksen toteutin Vantaan alueen äideille. Kävin teettämässä kyselyn viidessä eri perhekahvilassa ja vastauksia sain yhteensä 21 kappaletta.

2 Opinnäytetyön taustaa

Seuraavissa luvuissa esittelen opinnäytetyöhöni liittyvää taustaa ja teoriaa. Historiaosuudesta selviää, miten Suomessa äidit yhdistivät työn ja perheen sekä miten heitä tuettiin siinä 1900-luvun alkupuolelta 1990-luvulle saakka. Lapsiperheiden hyvinvointi nykypäivänä ja Suomen perhepolitiikka kappaleissa tarkastelen tämänhetkisiä lapsen ja perheiden oikeuksia sekä tutkimuksia perheiden kokemasta hyvinvoinnista. Lisäksi tarkastelen äitien töihin paluu sekä perhevapaakäytäntöjä muualla maailmassa. Tutkimuksen kannalta oli mielestäni tärkeää huomioida näkemys, miten perhevapaakäytännöt toteutuvat muissa Euroopan maissa sekä äitien työn ja perheen yhteensovittamisen muutokset Suomen historiassa.

2.1 Historiaa äitiydestä ja työssäkäynnistä

Suomalaisia perheellisiä naisia on käynyt töissä kodin ulkopuolella jo 1800-luvulla, mutta huomattavaa kasvua tapahtui 1900-luvun alkuun tultaessa. Toisen maailmansodan jälkeen naisten työssäkäynti kodin ulkopuolella lisääntyi ja yleistyi huomattavasti. Äidit kävivät töissä muun muassa erilaisissa tehtaissa. Jatkosodan jälkeen 1944 hallitus pelkäsi naisten työttömyyden kasvua, kun rintamalta palaavat miehet syrjäyttivät naiset työpaikoilla. Uusia työpaikkoja syntyi sotakorvausteollisuuden johdosta, joten työtä olisi riittänyt myös naisille. Väestöpolitiikan kannalta ihanteellinen nainen oli kuitenkin ensisijaisesti äiti, eikä tuottava työntekijä. Kansakunta tarvitsi paljon lapsia, joten nainen nähtiin esikuvallisesti lapsia kotona hoitamassa. Samalla teollisuuden alalla työvoimapula vaati naisia töihin. Työläisnaiset eivät yleisesti voineet valita, kävivätkö he töissä kodin ulkopuolella vai hoitivatko he lapsia kotona. Oli itsestään selvää, että perheen talouden ylläpitämiseen tarvittiin myös naisen palkka. Yleistä julkista keskustelua käytiin paljon huolesta, miten äitiys ja työssäkäynti yhdistetään sekä siitä, miten valtio voisi tässä heitä tukea. (Saarimäki, Hytönen & Niskanen 2012, 321-322.)

Porvarillisen naisliikkeen sekä työläisnaisliikkeen ideologiat ja tavoitteet erosivat monin tavoin toisistaan. Työläisnaisille äitiys oli oikeus, josta piti taistella, kun taas porvarilliset naiset taistelivat oikeudesta koulutukseen sekä itsenäiseen työhön. Esimerkiksi juuri näistä naisasianaisista on sanottu, että he olivat joissakin asioissa hyviä yhteistyökumppaneita,

mutta tavoitteena molemmilla liikkeillä oli ajaa omia ammatillisia etuja. Molemmat liikkeet korostivat myös työntekoa naiseuden ihanteena. Porvarillinen naisliike sekä työnaisliike ei kuitenkaan pyrkinyt musertamaan sukupuolten välistä työnjakoa. Työläisnaisliike kannatti muun muassa päivähoitoa sekä kattavaa kunnallista ja valtiollista äitiyshuoltoa, mutta samaan aikaan he puhuivat myös työläiskotien kohennuksesta ja työläisäidin arvostuksen lisäämistä. (Nätkin 1997, 41.)

Ideologisella tasolla sekä kansalaisjärjestöjen taholta vallitsi suuri yksimielisyys siitä, että äitien ja lasten hyvinvointi olisi turvattava. Äitiysavustuslaki tuli voimaan vuonna 1937. Se painottui vähävaraisten äitien taloudelliseen tukemiseen. (Nätkin 1997, 49.) Äitiyspolitiikka kitkeytyy 1900-luvun alkuvuosikymmeninä termiin äitiyssuojelu. Äitiyssuojelu käsitti terminä muun muassa naisten huonon kohtelun vastustamista. Naisten hyvä kohtelu rajoittui pitkälti äitiyteen ja tausta-ajatuksena oli tavoite uudesta terveestä sukupolvesta. (Nätkin 1997, 54.)

Vuonna 1941 perustettu väestöpolitiikka ajoi toiminnallaan väestön lisäämistä, kansallisen itsetunnon kehittymistä ja väestön laadun parantamista. Suomalainen väestöpolitiikka otti vaikutteita muista maista, kuten ruotsalaisesta väestöpolitiikasta. Tunnetuimmat ruotsalaiset väestöpolitiikot kannattivat positiivista väestöpolitiikkaa, joka tuki ihmisten aineellisten olojen muuttamista lapsien hankinnan kannalta suotuisaksi. Heidän sanomassaan valtion tulisi tukea suuresti lasten elatusta rahallisella avustuksella tai hyödykeavulla. Väestöpolitiikan myötä naiset alkoivat puolustaa oikeuksiaan. (Nätkin 1997, 66-67.)

Naistutkimuksen mukaan maailmansodan jälkeen istutettiin naisystävällisen hyvinvointivaltion ituja. Yksi kriteeri tähän määritelmään oli lapsilisän maksaminen Suomessa suoraan äidille. Lapsilisät astuivat voimaan vuonna 1948. (Nätkin 1997, 76.) Perhettä ja äitiyttä tukevat avustus- ja palvelujärjestelmät kehittyivät ammatillisen toiminnan kanssa. Vuonna 1937 käynnistyi äitiysavustusjärjestelmä, jota pidetään Suomen valtion ensimmäisenä väestöpoliittisena tukimuotona. Vuonna 1938 kaksi kolmasosaa synnyttäjistä sai äitiysavustuksen, jonka suuruus oli noin 450 markkaa syntyvää lasta kohden. Kaikille äideille äitiysavustus tuli voimaan vuonna 1949. (Äitiysavustuksen historiaa 2016.) Vuonna 1944 astui voimaan äitiys- ja lastenneuvolajärjestelmä. Vuonna 1943 perustettiin perhelisäjärjestelmä sekä perheellisten verohelpotukset. Sodan jälkeen käynnistyi myös kunnallinen kodinhoitajatoiminta ja saatiin aikaan myös kodinperustamislainat. Nämä väestöpoliittiset järjestelmät ovat myös osa kansallista eheyttämisprojektia ja hyvinvointivaltion ideologiaa. (Nätkin 1997, 77-78.)

Tarkkaa tutkimustietoa ei ole siitä, kuinka lastenhoito ja ansiotyö yhdistettiin 1940-1960-luvuilla, kun äitiysloma- ja päivähoitojärjestelmää ei ollut. Diskursiivinen luokkaero on ollut kuitenkin ilmeinen työläisnaisten ja porvarillisten naisten välillä. Työläisnaisten

omaelämäkertoista selviää, että työläisnaiset joutuivat usein luopumaan työsuhteestaan ristiriitojen takia. Tällaisia tilanteita olivat lapsen sairastuminen tai lastenhoitajatyön sairastuminen, jolloin äiti ei päässyt töihin. Porvarillisnaisten omaelämäkerronnoista selviää, että osa äideistä joutui jättämään työn takia lapsensa useiksi kuukausiksi mummin ”pullopojaksi”. Oli myös tilanteita, joissa lapsi oli otettu mukaan pääkaupunkiseudulle ja lapsi jätettiin kovina pakkaspäivinä yksin kotiin nukkumaan, kun vanhemmat lähtivät töihin. Moni porvarillisnainen, jotka olivat virkaaiteja, ottivat lapsensa mukaan kouluun tai tekivät ansiotyötä kotoa käsin. (Nätkin 1997, 182-183.)

Kotiapulainen saattoi kuulua joidenkin ylä- ja keskiluokkaisten perheiden elämäntapaan. Kaupunkien kasvun myötä myös kotiapulaisten kysyntä kasvoi suuremmaksi kuin mitä heitä oli tarjolla. Tämä nähtiin yhteiskunnan kannalta vakavana ongelmana. Asiaan ei löydetty juurikaan ratkaisua, kun vasta päivähoitojärjestelmän synnyttyä. (Saarimäki, Hytönen & Niskanen 2012, 343-344.)

Äitien ansiotyö yleistyi 1960-luvulla. Ansiotyön yleistyminen äitien keskuudessa herätti keskustelua ja kiistelyä. Osa ajatteli, että ansioäiti ei pystynyt antamaan riittävää äidinhoivaa. Erilaisia kannanottoja aiheesta oli paljon. Yhden kannanoton mukaan ansiotyöäidit mullistivat koko yhteiskuntarakennelman, jonka perustana oli koti ja perhe. Äitien ansiotyötä pidettiin myös psykiatrisena kysymyksenä ja ansiotyössä käyvä äiti saatettiin luonnehtia lapsiaan kohtaan patologisen torjuvaksi. Lasten päivähoidosta tuli myös ajankohtainen kiista 1960-luvulla. Juuri näihin aikoihin tapahtui iso käänne, jossa nainen haluttiin erottaa äidin kategoriasta. Uudessa käsittelytavassa äitiyttä alettiin pitää vain yhtenä vaiheena naisen elämässä. Äidiksi tuloa luonnehdittiin kriisiksi, koska hänellä oli toisena kilpailevana elämäalueena työ, josta hän joutui vähintään hetkeksi luopumaan. Jos äidin koettiin selviytyvän äidiksi tulon kriisistä, nähtiin sen takaavan onnistuneen äiti-lapsi suhteen. Uuden käsittelytavan yleistyessä naisilla oli oikeus puhua myös kielteisistä tuntemuksista ja ristiriidoista neuvolassa. (Nätkin 1997, 152-153.)

Puhutaan, että äitiyden modernisaatio tapahtui Pohjoismaissa 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa. Näihin aikoihin alettiin käydä keskustelua naisen oikeudesta työhön ja itsensä toteuttamiseen. Vuonna 1973 astui voimaan päivähoitolaki. Ennen sitä päiväkotijärjestelmä oli jo yleistynyt 1960-luvulta lähtien. Työ- ja perhe-elämän yhdistäminen nousi yhteiskunnallisen keskustelun aiheeksi 1990-luvulla. Suomea koetteli tuolloin kova lama ja laaja työttömyys. Työelämän vaatimukset kasvoivat myös samaa tahtia. Jopa viides osa vanhemmista koki työttömyyttä. Tämä olikin erittäin rankkaa aikaa perheille. Vanhemmuuteen ja perhe-elämään vaikuttivat peruspalveluiden leikkaukset ja perheiden palveluita karsittiin. Muun muassa neuvolan perhevalmennuksiin ja lapsiperheiden kotipalveluihin tehtiin tuolloin mittavia säästötoimenpiteitä. Päivähoidossa ryhmäkoot

kasvoivat ja aikuisten saatavuus väheni. Vanhemmilla lisääntyi mielenterveysongelmat ja uupumus edellä mainituista asioista johtuen. Nämä heijastuivat kasvatukseen muun muassa kovakouraisuutena, jonka johdosta lapset alkoivat oireilla. (Kaattari 2015, 5-6.)

2.2 Lapsiperheiden hyvinvointi nykypäivänä ja Suomen perhepolitiikkaa

Suomalaisten hyvinvointi on viime vuosikymmenten aikana parantanut, kun taas hyvinvointierot eri väestöryhmien välillä puolestaan ovat kasvaneet. Tuloerot ovat entistä suurempia, jolloin vähimmäisturvan varassa elävien ja työttömien köyhyys on yleisempää. Terveystila on huomattavasti parempi hyvätuloisilla ja koulutetuilla kuin pienituloisilla ja vähän koulutetuilla. Nämä samat erot hyvinvoinnissa näkyvät myös lapsiperheiden kohdalla. Suurin osa lapsiperheistä voi hyvin, mutta pieni osa kärsii vaikeasta pahoinvoinnista. Lapsiperheiden köyhyys on lähes kolminkertaistunut 1990-luvun laman luvuista. Tämä muutos lähti liikkeelle jo ennen vuonna 2008 alkanutta talouskriisiä. Eniten toimeentulovaikeuksia on yksinhuoltajaperheissä ja monilapsisissa perheissä. Lastensuojeluasiakkuuden yksi taustasyistä on vanhempien uupumus. Yleisimpiä vanhempien huolenaiheista ovat juurikin uupumus ja aikapula. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13-14.)

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) lapsen oikeuksien sopimus antaa suuntaviivoja lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen. Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa valtioita, kuntia, lasten vanhempia ja kaikkia aikuisia, jotka toimivat lasten kanssa. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella tulee olla oikeus erityiseen suojeluun ja hoivaan, riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista sekä oikeus osallistua ikänsä ja kehitystason mukaan itseä koskevaan päätöksentekoon. Sopimuksen periaatteissa sanotaan, että kaikessa päätöksenteossa lapsen etu on ensisijainen ja lapsen näkemykset on otettava huomioon. Sopimuksen mukaan vanhemmilla ja huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen huolenpidosta ja kasvatuksesta. Vanhemmat ovat oikeutettuja saamaan tukea, neuvontaa ja ohjausta. Valtio turvaa lapsen hyvinvoinnin, jos vanhemmat eivät ole tähän kykeneväisiä. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 14.) Edellä mainitussa lapsen oikeuksien sopimuksessa sanotaan lapsen edun asettamisen etusijalle olevan tärkeintä, mutta tästäkin huolimatta poliittisia leikkauksia on tehty harmittavan paljon lapsiperheiden etuuksiin.

Suomalaisista perheistä suurin osa on keskituloisia. Pikkulapsivaiheessa köyhyysriski on korkeimmillaan, johon yhtenä syynä voidaan pitää äitien perhevapaita. Vanhempainpäivärahan ja kotihoidontuen reaaliarvo on heikentynyt. Köyhyys ja syrjäytyminen ovat kietoutuneet toisiinsa. Tutkimuksia on tehty, että näillä asioilla on mahdollisuus periytyä. Lasten elämässä asema vertaisryhmässä määräytyy usein kuluttamisen ja toimintamahdollisuuksien mukaan, mikä taas kertoo perheiden välisestä taloudellisesta eriarvoisuudesta. Hyvinvointi on usein ylisukupolvellista. Samoin hyvinvoinnissa esiintyvät puutteet ovat ylisukupolvellisia. Esimerkiksi vanhempien mielenterveyden ongelmat ja vakava

sairastuminen on nähty olevan kiinteässä yhteydessä lapsen hyvinvoinnin ja mielenterveyden ongelmiin. Vanhempien työttömyys, taloudelliset ja terveydelliset vaikeudet lisäävät myös lasten mahdollista riskiä sairastua mielenterveyden ongelmiin ja ongelmiin koulunkäynnissä. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 17-18.)

Suomessa perhepolitiikan linjauksista vastuussa ovat sosiaali- ja terveysministeriö yhdessä muiden ministeriöiden kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö on tiivistänyt perhepolitiikan tavoitteet seuraavasti: ”Suomalaisen perhepolitiikan tavoitteena on luoda lapsille turvallinen kasvuympäristö ja turvata vanhemmille aineelliset ja henkiset mahdollisuudet perheen perustamiseen ja lasten kasvattamiseen. Perhepolitiikan painopisteenä on viime vuosina ollut erityisesti työn ja perheen yhteensovittaminen, isien roolin vahvistaminen ja lapsiperheiden toimeentulon turvaaminen.” Perhepolitiikan päätöksiä tehdessä mukana on useita eri toimijaryhmiä. Esimerkiksi työmarkkinoihin liittyvien perhevapaiden valmistelussa mukana on ennen kaikkea valtiovalta ja työmarkkinaosapuolet. Erilaisilla lapsia ja perheitä edustavilla järjestöillä on tärkeitä roolinsa perhepolitiikan linjaamisessa. (Haataja, Airio, Saarikallio-Torp & Valaste 2016, 10.)

Perhepoliittisia peruspilareita ovat työn ja perheen yhteensovittamisen tukemisessa subjektiivinen päivähoido-oikeus ja mahdollisuus ansiosidonnaisiin perhevapaisiin sekä kotihoidontukeen. Tähän kokonaisuuteen liittyvät myös työpaikkojen käytännöt, kuten joustavat työajat ja muut työaikajärjestelyt. (Työn ja perheen yhteensovittaminen 2016.)

Lapsiperheiden ja lapsettomien perheiden välisessä tulontasauksessa verotuksella on nykyisin vain pieni vaikutus. Lähestulkoon kaikki verovähennykset on lakkautettu. Tulonsiirroilla on välitön tai välillinen yhteys siihen, miten perhevapaat jaetaan vanhempien kesken. Tällä päätöksellä on merkitystä myös naisten ja miesten eläkekattumisiin. Vasta 2000-luvulla katse on kääntetty äideistä isiin. ja on tehty runsaasti tutkimuksia perhevapaista, palveluista sekä vapaiden ja ansiotyön jakautumista äitien ja isien välillä. Tasa-arvotavoitteet ovat myös näkyneet hallitusten ohjelmissa 2000-luvulla. Vuosien 1999-2003 hallitusohjelmassa tavoitteena oli päivähoitopalvelujen joustavuuden kehittäminen varhaiskasvatuksen ja työmarkkinoiden tarpeiden mukaisesti, ilmainen iltapäivähoito koululaisille, maksuton esikoulu ja ikäkuukauden sekä osa-aikaisen vanhempainvapaakauden kehittäminen. (Haataja ym. 2016, 9.)

Vuosien 2003-2007 hallitusohjelmissa painottui tavoitteina isien kannustaminen vanhempainvapaiden käyttöön, vapaista koituvien kustannusten tasaaminen työnantajien välillä, osittaisen hoitovapaan pidentäminen koululaisten vanhemmille, päivähoitolain uudistaminen (pienentämällä päiväkotiryhmien kokoa) sekä lapsiasiavaltuutetun viran perustaminen. Perhepolitiikan kehittäminen ja sukupuolten tasa-arvo ovat olleet keskeisessä

asemassa hallitusten ohjelmissa 2000-luvulla. Hyvin paljon on keskitetty tavoitteita työn ja perheen yhteensovittamisen helpottamiseen erityisesti pienten lasten perheissä. Perhevapaiden jakautumisessa vanhempien kesken on nähty tapahtuvan edistystä 2000-luvulla. (Haataja ym. 2016, 10.)

Suomessa syntyvyys on pudonnut lyhyessä ajassa merkittävästi. Lapsiperheiden määrä on pienentynyt 1980-luvulta lähtien. Suomessa oli vuonna 2014 hieman yli 570 000 lapsiperhettä. (Haataja ym. 2016, 10-11.) Keskimääräinen lapsiluku naista kohden oli 1,87 vuonna 2011 ja nyt viimeisimmän tilaston mukaan vuodelta 2016 kokonaishedelmällisyysluku oli enää 1,65. Syntyvyysluvuilla on selvä yhteys nuorisotyöttömyyden kanssa. On arveltu, että poliitikot vain pahentavat tilannetta puhumalla talousongelmista. Synä syntyvyyden vähenemiseen on pohdittu myös olevan ensisynnyttäjien korkeahkon keski-ikä, joka tällä hetkellä on Suomessa 28 vuotta. Lastenteon pitkittyessä toivottu lapsimäärä voi jäädä pienemmäksi hedelmällisyyden laskiessa. Ihanteiden ja tavoitteiden arvioidaan myös vaikuttavan asiaan ”voimakas elämän valmiiksi tuleminen eetos”. Useimmat vaativat, että kaiken täytyisi olla valmista, ennen kuin lapsi voi tulla. Lisäksi pitkillä opiskeluajoilla ja asuntojen kallistumisella on vaikutusta perheellistymisen viivästymiseen. (Lammi 2016.)

Vuonna 2008 alkanut taloustaantuma on vaikuttanut myös suomalaisten lapsiperheiden määrään laskevasti. (Haataja ym. 2016, 10-11.) Muun muassa poliittisten muutosten ja leikkauksien on arveltu vaikuttaneen syntyneiden määrän vähenemiseen. (Pelkonen 2017.) Voidaan myös ajatella, että yksittäiset päätökset eivät juuri vaikuta suuresti syntyvyyteen. Suomessa voidaan kiitellä kuitenkin olevan kattavasti ja hyvin erilaisia perhepalveluita saatavilla. (Lammi 2016.)

Yksittäiset tuet leikkauksiin eivät välttämättä vaikuta ihmisten ratkaisuihin lasten hankkimisesta. Viime aikoina hyvinvointivaltion turvaverkkoa on kuitenkin rapautettu monella tavalla. Lapsiperheisiin on kohdistettu erilaisia säästöjä, kuten lapsilisien leikkaus, vanhempainrahan 30 päivän mittaisen korotuksen poisto, vuosilomaoikeuden rajaaminen, subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen sekä talouskuripolitiikan seuraukset. Tästä hyvänä esimerkkinä on valtion ja kuntien työntekijöiden lomarahojen leikkaukset. Leikkaukset ja oikeuksien heikentämiset luovat epävarmuuden ilmapiiriä ja viestittävät yhteiskunnan arvoista. (Turvaverkon rapauttaminen näkyy - syntyvyys kääntyi laskuun 2016.)

Neuvottelut perhevapaauudistuksesta on vasta alkutekijöissään. Puolueet ovat jo vuosia kiistelleet, pitäisikö äitien palata takaisin työelämään aikaisemmin. Keskusta puolue on julkaissut joulukuussa 2016 perhepaketti- suunnitelmansa. Jos se toteutuu seuraavalla vaalikaudella, tiedossa on isoja muutoksia. Keskustan ehdotuksessa kotihoidon tukeen tulisi porrastusta. Vanhempainvapaakauden ja lapsen kahden ikävuoden väliin jäävälle ajalle tulisi

korotetumpi kotihoidon tuki. Yli 2-vuotiaiden kotihoidossa olevien lasten tuki puolestaan pienenisi porrastetusti kolmeen ikävuoteen mennessä. Lapsiperheiden etujärjestö on ehdotuksesta huolissaan. Kotihoidon tuen heikentäminen kertoisi siitä, että lasten hoitamista kotona ei pidetä samanarvoisena kuin päivähoitoa. Keskustan ehdotuksella ei haeta ainakaan säästöjä, sillä se tulisi kalliimmaksi kuin olemassa oleva nykyinen malli. Perhepaketissa myös pidennettäisiin ansiosidonnaista vanhempainvapaakautta, joka voisi korvata osittaisesti kotihoidon tukikuukausia. (Pohjala 2017.)

2.3 Katsaus joidenkin Euroopan maiden perhevapaakäytäntöihin

Lähes kaikissa Euroopan maissa on mahdollista äitiysvapaan jälkeiseen vanhempainvapaaseen. Pääsääntöisesti vanhempainvapaa on vapaasti jaettavissa isän ja äidin välillä. Sveitsi on Euroopan maista ainut, joka ei tarjoa mahdollisuutta vanhempainvapaaseen. Kaikissa maissa ei makseta vanhempainvapaa-ajalta korvausta lainkaan. Tällaisia maita ovat Kreikka, Irlanti, Espanja sekä Iso-Britannia. Muissa Euroopan maissa vanhempainvapaalta maksettavat korvaukset vaihtelevat hyvin matalasta tasokorvauksesta aina 66 prosenttiin vanhempainvapaata edeltävään ansiotulotasoon. (Miettinen 2012, 7.)

Isyysvapaa on käytössä 19 maassa. Isät voivat pitää isyysvapaata kahdesta päivästä kolmeen viikkoon, riippuen maan käytännöstä. Suurimmassa osassa maista isyysvapaa-jakson ajalta maksetaan korvausta. Islannissa isälle on kiintiöity vapaa, josta osan voi olla äidin kanssa yhtä aikaa vapaalla esimerkiksi synnytyksen yhteydessä. Tanska ja Slovenia ovat Pohjoismaista ainoat, jotka eivät tarjoa isälle kiintiöityjä vapaita. Moni maa tarjoaa mahdollisuuden jäädä vapaalle siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Tukien määrässä ja vapaan kestossa on kuitenkin hyvin suurta vaihtelua. Suomalaisen hoitovapaajärjestelmän kaltaista systeemiä, jossa koko vapaan ajalta maksetaan tukia, ei ole monessa maassa. Vuona 2012 tehdystä selvityksestä ilmenee, että Suomen lisäksi Viro, Unkari, Tshekin tasavalta, Puola ja Ranska maksoivat tukea alle 3-vuotiaan lapsen hoitamiseksi kotona. (Miettinen 2012, 7-8.)

Ranskassa puolestaan tämänkaltaisen systeemi on käytössä, jos lapsia on vähintään kaksi. Yhden lapsen vanhemmat saavat tukea kuuden kuukauden ajan äitiysvapaan päätyttyä. Liettuassa ja Itävallassa vanhemmat saavat tukia vapaan ajalta lapsen täyttäessä kaksi vuotta. (Miettinen 2012, 8.)

Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa on mahdollisuus ansiosidonnaiseen vanhempainvapaaseen yli sen, että lapsi on täyttänyt yhden vuoden. Ruotsissa ansiosidonnainen vapaa kestää siihen saakka, kunnes lapsi on 13kk ikäinen. Lapsen tullessa noin 13kk ikään on mahdollisuus 3 kuukauden mittaiseen vanhempainvapaaseen minimipäivärahalla. Ruotsissa vapaiden käytöstä on tehty joustava malli. Vanhemmille on esimerkiksi mahdollistettu vapaan

pitäminen osa-aikaisena, mikä määrittää vanhempainrahakauden kestoaikaa.

Vanhempainvapaan voi pitää osissa siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kahdeksan vuotta. Vapaasta isälle sekä äidille on kiintiöity kahden kuukauden osuudet. Muutoin vanhemmat saavat jakaa vapaan kuten itse parhaaksi kokevat. Perheellä on mahdollisuus ylimääräiseen korvaukseen, jos vanhemmat ovat jakaneet vapaan tasaisesti. Mitä tasaisemmin vapaa on jaettu, sitä suurempi korvaus on. Enimmillään korvaus on kuitenkin 1510 euroa. (Miettinen 2012, 9-10.)

Norjassa ja Tanskassa vanhempainvapaan täyteen ansiotasoon korvattu vanhempainvapaa päättyy jo ennen, kuin lapsi täyttää yhden vuoden. Vanhemmilla on oikeus pidempään vapaaseen hiukan alemmalla korvaustasolla. Norjassa vanhempainvapaata voi pitää 10 viikkoa 80 prosenttisella korvauksella. Vanhempainvapaan voi pitää osa-aikaisena, jolloin vanhempainvapaakausi pitenee yhtäläisesti. Pohjoismaista lyhyin vanhempainvapaa on Islannissa ja se kestää 9kk. Vapaa on kiintiöity äidin ja isän kesken, 3kk molemmille. Kaikista Pohjoismaista Islantia, Norja ja Tanska tarjoavat vanhemmille mahdollisuuden palkattomaan vapaaseen lapsen myöhemmässä ikävaiheessa. (Miettinen 2012, 11.)

Suomessa kotihoidon suosio on huomattavasti suurempaa kuin muissa Pohjoismaissa. Norja ja Ruotsi tarjoavat hoitovapaan kaltaista systeemiä tuettuun lasten kotihoitoon. Norjassa 1-2-vuotiaista lapsista noin neljä viidestä on kunnallisessa päivähoidossa ja heistä yli 70 prosenttia kokopäiväisesti. Norjassa tarjotaan mahdollisuutta kotihoidon ja päivähoidon yhdistämiseen. Siinä 12-24 kuukauden ikäisen lapsen vanhemmat saavat hoitorahaa sen mukaisesti, minkä aikaa lapsi on kunnallisessa hoidossa. Hoitorahan suuruuteen vaikuttaa, mitä nuorempi lapsi on ja mitä vähemmän tunteja lapselle kertyy päivähoidossa. Hoitorahan suuruus vuonna 2011 oli maksimissaan 658 euroa kuussa 1-1.5-vuotiaan lapsen kokoaikaisesta kotihoidosta. Vuonna 2012 järjestelmään tehtiin muutos niin, että etuus koskee alle 2-vuotiaita lapsia. Tätä ennen se ulottui siihen päivään saakka, kunnes lapsi täytti kolme vuotta. Norjassa kotihoidon suosio on laskenut merkittävästi. Lapsen kotihoidontukea sai lähes 75 prosenttia 1-3-vuotiaista lapsista vuonna 1999, kun taas vuonna 2008 osuus oli enää 35 prosenttia. (Miettinen 2012, 11.)

Ruotsissa kunnat tarjoavat vanhemmille mahdollisuutta lasten kotihoitoon niin, että kunta maksaa 335 euron suuruisen kotihoidontuen per kuukausi alle 3-vuotiaasta lapsesta. Runsas kolmasosa Ruotsin kunnista tarjoaa vanhemmille tämänkaltaisen kotihoidontuen maksamisen mallin. Vain alle 4 prosenttia ruotsalaisista perheistä, joilla on mahdollisuus hyödyntää kunnan tarjoama kotihoidontuki, hyödyntää sen. Tanskassa kotihoidontuen kaltaisesta järjestelmästä luovuttiin vuonna 2002 vanhempainvapaajärjestelmän uudistuksessa. Islanti ei tarjoa mahdollisuutta kotihoitoon vanhempainvapaan jälkeen. Vain muutama kunta tarjoaa Norjassa kotihoidontukea perheille niissä tilanteissa, joissa lapsi on päivähoitojonossa. Norjan

ja Ruotsin selvitysten mukaan kotihoitomahdollisuutta käyttävät yleisemmin vähemmän koulutetut, työmarkkinoiden ulkopuolella olevat tai heikosti työmarkkinoihin kiinnittyneet sekä ulkomaalaistaustaiset äidit. (Miettinen 2012, 12.)

Saksassa on otettu käyttöön vuonna 2007 ansiosidonnainen vanhempainvapaa, joka tarjoaa turvaa 12 kuukautta vanhempainvapaan jälkeen. Tältä ajalta maksetaan ansiosidonnaista korvausta. Vanhempainvapaan voi pitää myös osa-aikaisena. Vapaan kesto pitenee samanaikaisesti. Vapaata on mahdollista pidentää kahdella kuukaudella, mikäli vanhemmat jakavat vapaan keskenään. Tämä uudistus lisäsi Saksassa huomattavasti isien osallistumista vanhempainvapaan pitämiseen. (Miettinen 2012, 12.)

Ranskassa vanhempainvapaa kausi alkaa 3,5 kuukautta äitiysvapaan jälkeen. Vapaan aikana vanhemmat ovat oikeutettuja samaan lastenhoidon tukea, jonka suuruus on 566 euroa kuukaudessa. Yhden lapsen perheissä tukea voi saada siihen saakka, kun lapsi täyttää 1,5 vuotta. Jos perheessä on useampia lapsia, tukea voi saada siihen saakka, kunnes nuorin täyttää 3 vuotta. Ranskassa kolme- tai useampilapsinen perhe on oikeutettu myös saamaan lastenhoidon lisätukea, jonka määrä on 801e/kk. Sitä voi saada vuoden ajan. Tällöin edellytetään, että vanhempi on kotona hoitamassa lapsia. (Miettinen 2012, 12.)

Suomessa käydään usein keskustelua pienten lasten äitien työnteosta ja sen herättämästä huolesta kansantaloudellisen tuottavuuden näkökulmasta. Eurooppalaisittain suomalaisäitien työssäkäynti on korkealla tasolla. Suurin osa suomalaisäideistä käy kokoaikatyössä. Suomessa kokoaikatyössä olevien äitien osuus kaikista äideistä on lähes 15-20 prosenttia korkeammalla verrattuna muihin Pohjoismaihin tai varsinkin muihin läntisen Euroopan maihin. Osa-aikatyö on yleistä monissa Euroopan maissa. Norjassa 43 prosenttia, Ruotsissa 40 prosenttia, Tanskassa 35 prosenttia sekä Islannissa 32 prosenttia työssäkäyvistä naisista oli osa-aikatyössä vuonna 2011. Suomessa osa-aikatyössä työssäkäyvistä naisista oli noin 20 prosenttia. Eli Suomessa osa-aikatyö ja pienten lasten hoivan yhteensovittamisen mallina on muihin Euroopan maihin selvästi vähäisempää. (Miettinen 2012, 13.)

3 Työn ja perheen yhteensovittaminen Suomessa

Ihmisten suhtautuminen työhön ja perheeseen on muuttunut. Perheen merkityksen kasvu on ollut huomattavaa noin kymmenessä vuodessa, jolloin edelliset tutkimukset on tehty. Perheen kanssa vietettyä aikaa arvostetaan enemmän aikaisempaan verrattuna. Perhe on suomalaisten arvoasteikossa ensimmäisenä. Arjessa havainnot osoittavat kuitenkin toista. Työllisten arki rakentuu työn varaan ja muu vapaa-aikaa määrittyy sen mukaan. (Moisio & Huuhtanen 2015, 24.)

Työn ja perheen yhteensovittaminen sujuu valtaosalta työssäkäyvistä hyvin. Perhetilanne heijastuu osalla ihmisistä muihin elämänalueisiin ja työelämään. Lapsiperheet kokevat ristiriitaisia tunteita kodin ja työn välillä. Varsin usein työssäkäyvät, alle kouluikäisten lasten vanhemmat kokevat laiminlyöneen kotiasioiden hoidon ansiotyön vuoksi. Työ- ja terveys haastattelututkimuksen mukaan äideillä ja isillä nämä kokemukset ovat yhtä yleisiä. Noin kaksi viidestä koki laiminlyöneensä kotiasioita työn vuoksi vähintään silloin tällöin. Viidenneksen pienten lasten äideistä koki laiminlyönnin kokemuksia melko usein. Perheissä, joissa on pieniä lapsia, voi tämä vaihe aiheuttaa ristiriitoja eri elämänalueiden välillä ja noin neljännes arvioi oman elämänsä vähintään melko raskaaksi työn ulkopuolella. Enemmistö palkansaajista kokee, että perhe-elämäntilanne otetaan ainakin jossain määrin huomioon muun muassa työaikojen joustossa ja työtehtävien määrässä. Melkein kaksi kolmasosaa palkansaajista kokee tunnetta, että pitäisi saada olla enemmän kotona. (Kauppinen, Mattila-Holappa, Perkiö-Mäkelä, Saalo, Toikkanen, Tuomivaara, Uuksulainen, Viluksela & Virtanen 2012, 88-89.)

Perhettä ja vapaa-aikaa arvostetaan yhä enemmän, mutta monen ajankäytön määrittelee työ. Tämän takia yhä useamman kokemat laiminlyönnin tunteet ovat kasvaneet. Ihmiset joutuvat toimimaan arvojensa vastaisesti, kun ihmisen on hankittava toimeentuloa itselle ja perheelleen. Työelämään keskitetään, koska epävarmuus työpaikan säilymisestä on suuri. Perheen arvostuksen kasvuun osasyynä arvioidaan työelämän tahdin kiivastumista. (Moisio & Huuhtanen 2015, 26-27.)

Työn ja perheen yhteensovittamisessa koetaan erilaisia ongelmia eriluonteisissa töissä. Toimihenkilöammateissa edetään uralla paremmin kuin työntekijäammateissa. Uralla eteneminen kuitenkin tarkoittaa käytännössä hyvin usein pitkiä työpäiviä. Lisäksi työn ja yksityiselämän raja on häilyvämpää, mikä voi tuottaa hankaluuksia pienten lasten vanhemmille. Työntekijäammateissa hankaluuksia lapsiperheissä puolestaan usein tuottaa läsnäolon vaatimus työpaikalla sekä heikommat mahdollisuudet joustaa työajoissa. (Pietiläinen 2013, 83.)

Työn muodot tulevat tulevaisuudessa muuttumaan. Asiantuntijat ennustavat, että osa-aikatyö ja etätyö lisääntyvät Suomessa. Työpaikoilla joustavuus lisääntyy, joka helpottaa työn ja perheen yhteensovittamista. Erilaiset työn joustomahdollisuudet ovat lisääntyneet työpaikoilla huomattavasti verrattuna parinkymmenvuoden takaisiin tutkimustuloksiin. Tutkimustulosten mukaan lähes kaksi kolmesta palkansaajasta pystyy itse vaikuttamaan työn aloitus- ja loppumisaikaan. Vastaava luku 1980-luvun puolivälissä oli yksi kolmesta palkansaajasta. Miehillä mahdollisuus työaikojen joustamiseen oli 10 % suurempaa naisiin verrattuna. (Miettinen & Rotkirch 2012, 25.)

Joustavuus kuitenkin aiheuttaa työn ja perheen välisten rajojen hämärtymistä. Asiantuntijat arvelevat, että kiire työssä on lisääntynyt. Kiireen tunne voi johtua työn ja perhe-elämän erottamisen vaikeudesta sekä ajankäytön hallinnan vaikeudesta tämän myötä. Työn ja perheen yhteensovittamisessa ydinkysymyksenä voidaan nähdä arjen ajan hallinta. (Moisio & Huuhtanen 2015, 14.)

Työ nähdään usein työn joustamisen ja etätöiden takia uhkana perheen kanssa vietetylle ajalle. Etätöiden tekeminen kotona ei ollut vielä kovin yleistä 2000-luvun alkupuolella, mutta sen on ennustettu kasvavan tulevaisuudessa. Työvoimatutkimukset osoittavat, että ylitöiden tekeminen on kasvanut nopeasti 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulla. (Miettinen & Rotkirch 2012, 28-29.)

Tutkimukset osoittavat, että kiire lapsiperheissä on vähentynyt. Joka tapauksessa ansiotyö ja työaika ovat suurimpia kiireen aiheuttajia. Tilastokeskuksen mukaan ansiotyömäärä työntekijää kohti on vähentynyt koko työväestön kohdalla. Vuosityöaika tarkoittaa tehdyn ansiotyön määrää koko väestön tai väestöryhmän tasolla. Perhevapaat, vuosi- ja sairauslommat sekä muut vapaat vähentävät tehtyä työaika. Osa-aikatyön yleisyys vaikuttaa myös tehtyyn vuosityöaikaan. Pienten lasten äitien ansiotyöpanos on selvästi pienempi verrattuna isiin. (Miettinen & Rotkirch 2012, 35.)

Vanhempien työajat ovat lyhentyneet 2000-luvulla, mikä johtuu muun muassa osa-aikatyön yleistymisestä ja perhevapaiden sekä muiden vapaiden yleistymisestä. Tavanomaiseen työpäivään ja työaikoihin on tullut muutoksia parin vuosikymmenen aikana. Niin sanottu ”normaali” 35-40-tuntinen työviikko on harvinaisempi. Lyhyt ja pitkä työaika ovat yleistyneet. Pienten lasten äidit tekivät jonkin verran yleisemmin lyhyttä työaika verrattuna kouluikäisten lasten äiteihin. Miehillä taas yleisintä lyhyt työaika oli kouluikäisten lasten isillä. Vain harva miehistä tekee kuitenkin osa-aikatyötä. Naisilla se on yleisempää. Pienten lasten äitien osa-aikatyö on yleistynyt hitaasti. Esimerkiksi nuorten naisten osa-aikatyö on yleisempää kuin pienten lasten äitien osa-aikatyöskentely. Lyhyttä työaika useammin tekevät yksinhuoltajaäidit. (Miettinen & Rotkirch 2012, 38.) Epätyypillinen työaika on yleistä pienten lasten äideillä. Epätyypillisistä työajoista yleisin työajan muoto on vuorotyö. (Moisio & Huuhtanen 2015, 52-53.)

3.1 Työn ja perheen yhteensovittamisen vaikutukset vanhemman hyvinvointiin

Rakenteet ja normistot ohjaavat ihmisten valintoja. Useimmat ihmiset toimivat yhteiskunnan odottamalla tavalla. Ihmiset voivat pelätä normeista poikkeamista. He eivät esimerkiksi neuvottele itselleen lyhyempää työaika, vaikka näin toivoisivat. Asiantuntijat ovat pohtineet, että onko omien arvojen mukaan toimiminen vain eliitin oikeus. Käytöksen ja arvojen ristiriitaan nähdään syynä myös yhteiskunnan taloudelliset arvot. Toisaalta työ

koetetaan myös erittäin tärkeänä voimavarana vanhemman hyvinvoinnin kannalta. Moni kokee jaksavansa paremmin lasten kanssa käydessään töissä. (Moisio & Huuhtanen 2015, 27-28.)

Työn ja perheen yhteensovittaminen heijastuu molempiin suuntiin. Esimerkiksi perheen ilot heijastuvat töihin ja työn onnistumiset puolestaan kotiin. Työn erilaiset piirteet, kuten kuormittavuus, vaativuus, pitkät työajat ja epävarma tilanne vaikuttavat siihen, kuinka hyvin perheen ja työn yhteensovittaminen onnistuu. Kodinhoidon vastuu on useimmiten edelleen naisilla, mutta lastenhoito jaetaan nykyisin yhä useammin. Asenteissa on tapahtunut muutoksia, jolloin äidit ja isät kokevat tasa-arvoisemman vanhemmuuden tarpeellisenä. Suurimpia paineita työn ja perheen yhteensovittamisesta kokevat ns. elämän ruuhkavuosissa elävät pienten lasten vanhemmat. Yksilöt voivat kokea psyykkisiä ja fyysisiä oireita, kuten masentuneisuutta, unettomuutta, uupumusta ja ärtyisyyttä työn ja perheen yhteensovittamisen ristiriitojen takia. Ongelmat työelämässä näkyvät sairauspoissaoloina. Osalla vanhemmista esiintyy lastenkasvatukseen liittyvää stressiä ja riittämättömyyden tunnetta työväsyyksien takia. (Kauppinen, Toivanen & Moisio 2016, 1.)

Perheen ja työn yhteensovittaminen voi olla vanhemmille myös voimaannuttava asia. Osa vanhemmista kokee jaksavansa paremmin lasten kanssa käydessään töissä kodin ulkopuolella. Palkansaajäideistä 80 prosenttia kokee asian näin. Myös isät kokevat olevansa jaksavampia kotona työssäkäynnin ansiosta. Isistä 71 prosenttia kokee näin. Erityisesti alle kolmivuotiaiden lasten äidit, jotka käyvät töissä kodin ulkopuolella, ajattelevat jaksavansa paremmin lasten kanssa, 85 % äideistä kokee näin. (Sutela 2015.)

3.2 Äidit ja töihin paluu

Suomessa naiset ovat jo pitkään yhdistäneet työn ja perheen. Työelämäänsä osallistumista naisilla pidetään Suomessa itsestäänselvyytenä. Perhevapaat ja edulliset päivähoitopalvelut tukevat naisten perheen ja työn yhteensovittamista. Yli puolet äideistä on työssä nuorimman lapsen ollessa 1-2-vuotias ja 3-6-vuotiaiden lasten äideistä noin 80 prosenttia on palannut töihin. (Pietiläinen 2013, 83.)

Työmarkkinoille palaamista tuetaan perhevapaajärjestelmällä, julkisella päivähoidolla ja kouluruokailulla. Myös vastakkaisia näkemyksiä asiasta on. Suomessa sukupuolten tasa-arvo ei toteudu työmarkkinoiden rakenteissa. Naisilla on useammin epätyypillisiä työsuhteita ja alhaisempi palkkataso. Isät pitävät Suomessa myös muihin Euroopan maihin verrattuna todella vähän perhevapaita. Osa asiantuntijoista näkee perhepoliittisten tukien määrittävän perinteiset työnjaot naisten ja miesten välillä. Tämä taas ennustaa heikompaan työmarkkina-asemaan naisilla. (Kivimäki 2010, 1.) Perhevapaajärjestelmämme tukee erityisesti äitejä, joilla on jo voimassa oleva työsuhte. Äidit, jotka ovat jääneet määräaikaisesta työsuhteesta

äitiyslomalle, jäävät aika pitkälti ilman tukea ja takuuta siitä, että töitä löytyy. (Jalkanen 2014, 52.)

Heikossa työmarkkina-asemassa olevat nuoret naiset käyttävät useammin kotihoidontukikauden kokonaisuudessaan. He ovat siis pidempään kotona hoitamassa lapsia verrattuna äiteihin vahvassa työmarkkina-asemassa. Epävakaa työmarkkina-asema saattaa kannustaa myös toisen lapsen saamiseen lyhyellä aikavälillä, joka voi pitkittää, hankaloittaa sekä haastaa töihin paluuta. (Pietiläinen 2013, 107.)

Äitien perhevapaiden yhteenlaskettuun keston vaikuttaa äitien työmarkkinatilanne. Kelan vuoden 2012 tietojen mukaan vajaa viidesosa kotihoidontukikausista jatkuu yli 2 vuotta. Äitien koulutuksella on selvä vaikutus töihin paluuseen. Korkeasti koulutetut äidit palaavat muihin äiteihin verrattuna huomattavasti aikaisemmin työelämään. Korkeasti koulutetut äidit palaavat useammin kuin muut äidit heti vanhempainvapaan jälkeen töihin. Heidän kotihoidontukikausien kesto myös muihin äiteihin verrattuna on lyhyempi. Pidempään lasta kotona hoitavista äideistä osalla ei ole koulutusta vastaavaa työtä tarjolla. Perusteluita, miksi äidit ovat pitkään kotona, ovat muun muassa kotihoidon tärkeys lapsen kannalta sekä halu pitää taukoa kiivastahtisesta työelämästä. Mahdollistavia tekijöitä pitkään kotihoitoon lapsella on myös puolison riittävät tulot. Naisten määräaikaisten työsuhteiden yleisyys selittää myös pitkiä perhevapaita. Koulutustasosta riippumatta äidit, jotka ovat olleet määräaikaaisessa työsuhteessa, palaavat työelämään myöhemmin muihin äiteihin verrattuna. (Pietiläinen 2013, 191.)

Äidin määräaikainen työsuhde ennustaa vahvasti pitkää kotihoidon tukikautta, huomioon ottaen iän, koulutuksen, ammattiaseman, tulot, lapsiluvun ja isän vanhempainvapaan käytön. Useiden vuosien kotonaolo lasten kanssa heikentää äidin työmarkkina-asemaa. Suomalaisen perhepolitiikan ja perhevapaajärjestelmän voi nähdä hyvin anteliaana pysyvässä työsuhteessa olevien naisten työn ja äitiyden yhdistämiselle. (Pietiläinen 2013, 107.)

Korkea-asteen ja keskiasteen koulutuksen saaneista äideistä yli 50 prosenttia on palannut töihin ennen kuin nuorin lapsi täyttää kolme vuotta. Korkea-asteen suorittaneista äideistä 86 prosenttia on palannut takaisin työelämään lapsen ollessa 3-6-vuotias. Äideistä, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta 50 prosenttia on palannut töihin ja 50 prosenttia on kotona lapsen ollessa 3-6-vuotias. Isien työssäolo on tasaista lasten ikään katsomatta, sillä isät useimmiten pitävät lyhyitä lastenhoitovapaita. (Entistä suurempi osa äideistä hoitamassa lapsia ilman työsuhdetta 2013.)

Suomessa voidaan nähdä äitien työmarkkinoilla kaksijakoisuutta. Osalla äideistä töihin paluu sujuu mutkitta ja uralla eteneminen sujuu pitkistäkin perhevapaista riippumatta. Toisilla

äideistä taas ilmenee enemmän epävarmuutta ja katkonaisuutta työmarkkinoilla esimerkiksi pätkätöiden takia. (Kivimäki 2010, 5.) Äideistä korkeakoulutetut ja ylemmät toimihenkilöt kokivat työssäkäynnin perhe-elämän kannalta erityisen tärkeäksi. (Sutela 2015.)

Osa-aikainen työ nähdään usein yhtenä keinoja yhdistää sujuvasti työ ja perhe. Muissa EU-maissa naiset tekevät selvästi enemmän osa-aikatyötä kuin Suomessa. Vuonna 2012 osa-aikaisesti työskenteli viidennes naisista. Osa-aikaisesti Suomessa eniten työskentelevät pienten lasten äidit. Vuonna 2011 ansiotyössä olevista äideistä, joilla oli alle yksivuotiaita lapsia, lähes puolet oli osa-aikatyössä. Lapsen kasvaessa osa-aikaista työtä tekevien äitien osuus väheni. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 30-31.)

3.3 Perheiden työllisyys Suomessa

Suomalaiset äidit ja isät ovat ahkeria tekemään työtä. Iältään 20-59-vuotiaista äideistä 76 prosenttia työskenteli vuonna 2012. Tuossa tilastossa ei kuitenkaan näy, että alle kolmevuotiaiden äideistä työelämässä oli kolmannes. Kolmanneksella heistä on voimassa oleva työsuhde ja he ovat perhevapaalla. Yhtä suuri osa äideistä hoitaa lapsia perhevapaalla myös ilman työsuhdetta. Suomen talouskriisi ei juuri ole vaikuttanut alle kolmevuotiaiden lasten äitien työssä tai kotona oloon. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 31.)

Vuosittain Suomessa syntyy keskimäärin 59 500 lasta. Työllisten osuus Suomessa on 15-64-vuotiaista 67,0 prosenttia. Tämä tilasto on vuoden 2014 tammikuun alusta. Miesten työllisyysaste oli 67,2 prosenttia ja naisten 66,7 prosenttia. Äitien työllisyyteen vaikuttaa selvästi nuorimman lapsen ikä. (Sutela 2015.) Työllisiä äitejä on noin 50 prosenttia, joiden nuorimmainen lapsi on alle kolmevuotias. Alle yksivuotiaiden lasten äitien työllistymisessä on iso ero 1-2-vuotiaiden äitien työllistymiseen. Lapsen ollessa 3-6-vuotias, äitien työllisyysaste nousee 80 prosenttiin ja kouluikäisten lasten äideillä työllisyysaste on noin 90 prosenttia. Vuonna 2012 lapsiperheiden isien työllisyysaste oli 91 prosenttia, kun taas lapsettomien miesten työllisyysaste oli 75 prosenttia. Tämä kertoo kuvailevasti siitä, kuinka lapsiperheiden isät ovat muita miehiä tiukemmin kiinni työelämässä. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 31-32.)

Naisten työllisyys perhemuodosta riippuen on tasaisempaa miehiin verrattuna. Vuonna 2013 lapsiperheiden äitien työllisyys oli 74 prosenttia ja lapsettomien naisten työllisyys 78 prosenttia. (Äitien työllisyys kääntyi laskuun 2013.) Eniten äitien työllisyysasteeseen vaikuttaa nuorimman lapsen ikä ja onko äiti perhevapaalla ilman työsuhdetta vai työsuhhteesta. Äitiys- ja isyysvapaalla olevat lasketaan työllisiksi, mutta yli kolme kuukautta vanhempainvapaalla tai hoitovapaalla olevat luokitellaan olevan työvoiman ulkopuolella. (Haataja ym. 2016, 15.)

Äitien ja isien työllisyys on pysynyt Suomessa tasaisena. Myös kansainvälisessä vertailussa suomalaisäidit ovat työssä enemmän kuin EU-maiden äidit keskimäärin. Suomalaisäitien tekemä työ on myös useammin kokoaikatyötä, toisin kuin muissa EU-maissa. Keskimäärin naisilta kuluu 1,2 vuotta perhevapaisiin. Tästä huolimatta naisten työura on pidempi kuin miesten. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 26.)

Taloustaantumien vaikutukset äitien työllisyyteen ja työvoimaan kuulumiseen 2000-luvulla ovat huomattavasti pienempiä kuin 1990-luvun laman aikaan tapahtuneet muutokset. Esimerkiksi työvoiman ulkopuolella ilman työsuhdetta lasta hoitavien osuus ei juuri ole kasvanut. Äitien työmarkkina-asema myös parantui 2000-luvulla, mikä näkyi varsinkin ensimmäisen lapsen saaneilla äideillä. Yhä useammalla äidillä oli työsuhde ennen esikoisen syntymää. Yhä useampi esikoisen synnyttänyt nainen myös työllistyi nopeammin lapsen saannin jälkeen. (Haataja ym. 2016, 16.) Kuitenkin vuosien 2009 ja 2013 välillä äitien työllisyys kääntyi laskuun, jolloin äitien työllisyysaste oli pienentynyt lähes kolme prosenttiyksikköä. (Äitien työllisyys kääntyi laskuun 2013.)

Tähän mennessä saatujen tuloksien ja tutkimusten mukaan 2000-luvun talouskriisin on nähty vaikuttavan melko vähän lapsiperheiden työssäkäyntiin. Uusimmissa ennusteissa taloudesta näkyy pientä talouden kasvua ja edelleen kasvavaa työttömyyttä. Ennustetaan, että lapsiperheiden vanhempien työllisyys tulisi vaihtelevaan kovasti eri aloilla työskentelevien vanhempien välillä. Esimerkiksi naisvaltaisilla kaupan ja palveluiden alalla voi tapahtua työttömyyden kasvua, kun kotimainen kulutus on vähentynyt. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 35.)

Äitien työllisyyteen vaikuttaa lasten lukumäärä. Kolmen ja sitä useamman lapsen äideistä työllisiä oli noin 64 prosenttia, kun taas yhden tai kahden lapsen äideistä työllisiä oli 79 prosenttia. Äitien työllisyysaste oli hieman alhaisempi verrattuna muihin väestön naisiin vuosina 2008-2012. (Sutela 2015.)

4 Sosiaalipoliittisia toimenpiteitä ja etuuksia työn ja perheen yhteensovittamisessa

Ensimmäiset lomat, jotka liittyivät lapsen syntymään, tulivat työsopimuslakeihin noin 100 vuotta sitten. Näitä lomia kutsuttiin synnytyslomiksi. Ensimmäiset 1910-luvun synnytyslomat kestivät noin neljä tai kuusi viikkoa. Kestoon vaikutti työskentelikö äiti palvelualalla vai teollisuudessa. Työssäkäyville äideille synnytyslomien merkitys oli työkielto ilman tuloja. Niitä ei korvattu vapaiden ajalta. Vähitellen osalle äideistä tuli mahdolliseksi lakisääteisesti pidempiä lomia. Tulojen menetystä alettiin korvata lakisääteisesti noin 50 vuotta sitten. Voimakkainta perhevapaiden kehittämisen aikaa Suomessa elettiin 1970- ja 1980-luvuilla.. Lomista osa oli palkallista. Sairasvakuutuslaki tuli voimaan 1964, jonka myötä äideille maksettiin äitiysrahaa kolme viikkoa ennen synnytystä sekä kuusi viikkoa synnytyksen jälkeen.

Uusi työsopimuslaki tuli voimaan vuonna 1971. Siinä vahvistettiin äitien irtisanomissuoja ja se koski myös raskaana olevia naisia. Vuonna 1971 voimaan astuneessa työsopimuslaissa myös kevennettiin työkieltoa lapsen syntymän jälkeen. Tämän jälkeen äideillä oli oikeus tehdä kevyttä työtä. Nykyisin työkielto koskee äitejä kaksi viikkoa ennen synnytystä ja kaksi viikkoa synnytyksen jälkeen. (Haataja ym. 2016, 40.)

Perhevapailla on tarkoitus turvata vanhempien mahdollisuus lapsen hoitamiseen eri elämäntilanteissa. Perhevapaiden avulla vanhemmat sovittelevat perhe-elämää ja työntekoa. Työn ja perheen yhteensovittaminen on yksi tasa-arvopolitiikan keskeisistä teemoista. Naiset käyttävät Suomessa vanhempainvapaata, hoitovapaata sekä osittaista hoitovapaata enemmän kuin miehet. (Työn ja perheen yhteensovittaminen 2015.)

Vuodesta 1964 alkaen sairaskorvaus on kattanut äitiys-, isyys- ja vanhempainrahopäiviä seuraavasti. Äitiysvapaa kestää 105 arkipäivää, jaettava vanhempainvapaata 158 arkipäivää ja isyysvapaa yhteensä 54 arkipäivää. Isyysvapaata voi pitää äidin kanssa yhtä aikaa enintään kolme viikkoa. (Haataja ym. 2016, 41.) Äitiysloman jälkeen alkaa vanhempainvapaata. Kansaneläkelaitos (Kela) maksaa vanhempainrahaa 158 arkipäivää. Lapsen ollessa noin yhdeksän kuukauden ikäinen, vanhempainraha loppuu. Vanhempainvapaalle voi jäädä joko äiti tai isä. Vanhemmat voivat myös jakaa vanhempainvapaan vuorotellen. Äidit voivat työskennellä vanhempainvapaan aikana, jolloin vanhempainraha maksetaan vähimmäismääräisenä. Isät eivät voi työskennellä vanhempainvapaan aikana tai muutoin vanhempainrahaa ei makseta työskentelypäiviltä. Sunnuntaisin molemmilla on mahdollisuus työskentelyyn, sillä sunnuntaisin työskentely ei vaikuta tukiin. (Lainiala 2014, 38.) Isät voivat pidentää vanhempainvapaakautta siihen saakka, kun lapsi on melkein 1-vuotias, jos isä ei pidä vapaata ollenkaan samaan aikaan äidin kanssa. (Haataja ym. 2016, 41.)

Vanhempainvapaat eivät jakaudu Suomessa tasan vanhempien kesken. Vanhempainvapaan käyttävät lähestulkoon vain äidit. Vuosina 1990-2014 isäkuukauden tai yhdeksän viikon isyysvapaan lisäksi, isistä vanhempainvapaata hyödynsi vain 1-3 % isistä. Vuosien 1990-1995 välisenä aikana isien määrä vanhempainvapaan käyttäjinä hieman nousi, mutta muutoin luvut ovat pysyneet samana. (Tilastotietoa perhevapaiden käytöstä 2016.)

Perheillä on oikeus lapsilisään. Lapsilisä on lapsiperheille maksettava etu ja tulonsiirron muoto, jolla on mahdollisuus kattaa lapsen huollosta aiheutuvia kustannuksia. Lapsilisän tavoitteena on tasata lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välisiä kustannuksia. Lapsilisän toissijainen tavoite on köyhyyden lievittäminen ja syntyvyyden lisääntyminen. Lapsilisää maksetaan kaikista Suomessa asuvista alle 17-vuotiaista lapsista. Joissain tapauksissa lapsilisää maksetaan myös ulkomailla asuville perheille. Lapsilisän suuruus kasvaa lapsimäärän

mukaan. Yksinhuoltajat saavat yksinhuoltajakorotusta 48,55 euroa lasta kohden. Valtiolla lapsilisät ovat kallein yksittäinen lapsiperheiden tukimuoto. (Lainiala 2014, 30-31.)

Perheillä on oikeus jäädä vanhempainvapaan jälkeen hoitovapaalle ilman, että työsuhde katkeaa. Vanhempainvapaata on oikeus pitää siihen saakka, kunnes nuorin lapsi täyttää 3 vuotta. Perheet, joiden alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä päivähoidossa, voivat saada kotihoidontuki-etuutta. Kotihoito koostuu hoitorahasta ja perheen tulojen mukaan mahdollisesta hoitolisästä. Lisäksi osa kunnista maksaa kotihoidon kuntalisää perheille. (Lainiala 2014, 47.) Lasten kotihoidontukea saaneiden perheiden määrä on vähentynyt tällä vuosituhanella. Kotihoidontuen määrää on korotettu 2000-luvulla kolme kertaa. Vuoden 2011 lopulla kotihoidontuen määrä oli 385 euroa kuukautta kohden. Osa kunnista maksaa myös kuntalisää kotihoidontuen lisäksi, jonka suuruus on keskimäärin 242 euroa kuukaudessa. Kotihoidon suosiossa on huomattu alueellisia eroja. Keski-Pohjanmaalla alle kolmivuotiaiden osuus oli suurin. (Kosonen 2013, 15.) Perheistä 89 prosenttia jää vanhempainvapaalle ainakin joksikin ajaksi. Tällöin lapsen hoitajana on lähes aina äiti (98 %). Vanhemmista puolet käyttää kotihoidontukea noin 12 kuukautta. Perheistä 16 prosenttia käyttää kotihoidontukea yli 24 kuukautta. (Tilastotietoa perhevapaiden käytöstä 2016.)

4.1 Lapsiperheiden etuuksiin ja oikeuksiin leikkauksia

Lapsiperheiden tilanne Suomessa heikentyy, sillä hallitus on jatkanut etuuksien leikkaamista. Köyhiä lapsiperheitä on tällä hetkellä Suomessa noin 53 000. Lapsia niissä on jo noin 126 000. Yksi suurimmista syistä taloudellisiin vaikeuksiin on hallituksen tekemät leikkaukset sekä erilaisten verojen ja maksujen korotukset. Leikkaukset, jotka tehtiin 1990-luvun laman aikana, ovat tulleet yhteiskunnalle kalliiksi, sillä niillä on ollut hyvin negatiivisia vaikutuksia lapsiin ja nuoriin. (Kosonen 2016.)

Hallitus sopi uusista leikkauksista, jotka koskevat lapsiperheitä. Edut pienenevät vuodesta 2017 lähtien. Lapsilisistä leikataan, jolloin yhden lapsen lapsilisästä leikataan noin 82 senttiä. Lapsilisää saa tällä hetkellä yhdestä lapsesta 96 euroa. Toisen lapsen lapsilisästä leikataan puolestaan 90 senttiä. Sen määrä on tällä hetkellä 106 euroa. Vuodessa nämä leikkaukset tekevät vajaa 10 euroa per lapsi. Alle 3-vuotiaiden lasten kotihoidontuen määrään tehtiin myös leikkauksia. Perushoitorahan määrä vähenee 3 euroa kuussa. Tähän asti määrä on ollut noin 341 euroa. Yksityisen hoidon tukea pienennetään noin 1,50 eurolla kuussa. Tällä hetkellä sen määrä on ollut 174 euroa. Myös elatustuen määrä vähennetään 1,30 eurolla kuukautta kohden. Tällä hetkellä täyden elatustuen määrä on 154,77 euroa kuussa. (Pekkonen 2016.)

Pienituloisten tulonsiirroilla, kuten perhe-etuuksilla on kohtalaisen suuri merkitys tulokertymässä. Kyselyistä ja gallupeista on selvinnyt, että suomalaiset ovat odottaneet valtiolta keinoja helpottaa lapsiperheiden toimeentulo-ongelmia esimerkiksi lapsilisän ja

kotihoidontuen korottamisella. Hallitus ja valtio ovat kuitenkin nähneet asian niin, että lapsiperheiden suurin köyhyysriskiä kasvattava tekijä on työmarkkinoiden ulkopuolelle jääminen. Kataisen hallitus pyrkikin toimillaan lisäämään työvoiman tarjontaa. Hallitus on myös esittänyt aiempina vuosina ehdotuksen hoitovapaan puolittamisesta vanhempien kesken. Tällä toimenpiteellä on haluttu lisätä pienten lasten äitien työssäkäyntiä. Alle kolmevuotiaiden lasten äitien työssäkäyntiasteet ovat Suomessa huomattavasti pienempiä verrattuna muihin Pohjoismaihin. Tätä uudistusta ei kuitenkaan toistaiseksi ole vielä laitettu käytäntöön. (Lainiala 2014, 9-10.)

Subjektiiivista päivähoito-oikeutta osapäivähoitoon rajoitettiin vanhempien sosiaaliset tekijät huomioon ottaen. Lapset, joiden vanhemmat ovat työttöminä tai opiskelevat, voivat olla varhaiskasvatuksessa korkeintaan 20 tuntia viikossa. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisessa ei ole huomioitu tämänhetkisen työelämän hajanaisuutta ja muutosalttiutta. (Kosonen 2016.)

5 Keinoja helpottaa äitien työhön paluuta sekä perheen ja työn yhdistämistä

Suomen hallitus päätti vuosina 2011-2015 edistää yhdessä työelämän osapuolten kanssa hyviä toimintatapoja, joilla voidaan kehittää Suomen työpaikoista yhä perheystävällisempiä. Suomen hallitusohjelmassa on otettu kantaa perheen ja työn yhteensovittamiseen. Työnantajia on haluttu kannustaa ottamaan käyttöön perheystävällisiä malleja, jotka auttaisivat äitejä perhevapaalta työelämään siirtymisessä. (Kokko 2013, 27.) Seuraavassa esittelen erilaisia olemassa olevia sekä kehitettäviä malleja ja ohjelmia, jotka voisivat helpottaa äitien töihin paluuta.

5.1 Työ ja perhe-elämä- ohjelma

Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti vuonna 2013 Työ ja perhe-elämä- ohjelman. Ohjelmaa koordinoi työterveyslaitos. Ohjelman aikataulu oli vuosien 2013-2015 välillä. Työ- ja perhe-elämä -ohjelman avulla voidaan helpottaa työn ja perheen yhteensovittamista. Työ- ja perhe-elämä -ohjelma kerää ja jakaa toimivia käytäntöjä ja tietoa perheen ja työn yhteensovittamisesta sekä sen hyödyistä. Ohjelman tavoitteina oli lisätä työelämän tietoisuutta työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen tarpeesta koko työuran ajan. Sen tulisi myös etsiä perheystävällisiä ratkaisuja erilaisiksi käytännöiksi huomioiden erityistarpeet, parantaa työpaikoilla työntekijän hyvinvointia ja tämän myötä myös tuottavuutta. (Työn ja muun elämän yhteensovittaminen 2016.)

Työn ja perheen yhteensovittamista voidaan kehittää työaika- ja työjärjestelyillä sekä joustavuudella. Ohjelman hyviä käytäntöjä on julkaistu työpaikoille suunnatussa oppaassa ja verkossa. Yhteistyökumppaneina ohjelmassa toimivat Väestöliitto, Terveiden ja hyvinvoinnin

laitos, Miessakit, Mikkelin seudun omaishoitajat ja läheiset, Espoon ja Kauniaisten omaishoitajat ja läheiset, Itsenäisyyden juhlaruuden lastenrahaston säätiö ITLA, Jyväskylän yliopisto, työmarkkinajärjestöt ja yritykset. Työ ja perhe-elämä- ohjelma tarjosi työpaikoille, jotka lähtivät ohjelmaan mukaan mm. aiheluentoja, ryhmämenetelmän ohjaajakoulutusta sekä Työ- ja perhe-elämä-peliä. (Työn ja muun elämän yhteensovittaminen 2016.)

5.2 Perheystävällinen työpaikka

Perheystävällinen työpaikka - hanke on Väestöliiton ja yrityskumppaneiden yhteinen hanke. Hankkeen päätavoitteena oli luoda uusia käytännön välineitä tukemaan työpaikkojen perheystävällisyyttä. Työelämässä perheystävällisyys käsittää asenteita ja tekoja, jotka vaikuttavat myönteisesti perheiden hyvinvointiin ja arkeen. Perhe-sanalla tarkoitetaan tässä hankkeessa eri sukupolvia sekä erilaisia perhesiteitä kuten ydinperheitä, yhden vanhemman perheitä, uusperheitä ja yksineläviä omista vanhemmistaan hoivavastuussa olevia perheitä. (Kokko 2013, 3.)

Hankkeen aikana Väestöliitto ja Varma avasivat Perheystävällinen työpaikka - nettisivuston, jonne on koottu kattava tietopaketti työn ja perheen yhteensovittamisesta. Sivuille on kerätty tietoa, vinkkejä ja käytännön esimerkkejä perheystävällisyyden toteuttamisesta työpaikoilla. Hankkeessa on kehitelty perheystävällistä työkuiltuuria perheystävällisten käytäntöjen avulla. Perheystävällisten käytäntöjen halutaan olevan osa toimivaa työyhteisöä. Perheystävällisten käytäntöjen toteuttamiseen vaaditaan sitoutumista niin työnantajalta kuin työntekijältä. Käytännössä perheystävällisyys voi tarkoittaa joustavuutta esimerkiksi osa-aikatyön tekemisessä, lyhennettyä työaika, etätyöjärjestelmää, mahdollisuuksia perhevapaiden käyttöön sekä sujuvuutta palata perhevapaalta työelämään. Perheystävälliset käytännöt voivat olla pieniä tekoja, jotka tukevat perheystävällisyyttä työyhteisössä. (Kokko 2013, 6-9.)

Perheystävällisten käytäntöjen toimivuuden kannalta esimiesten valmiuksia on työpaikoilla kehitettävä systemaattisesti. Esimiesten merkitys on suuri työn ja perheen yhteensovituksessa. Perheystävällinen työkuilttuuri pitää sisällään mm. hyviä käytäntöjä työyhteisöissä, työelämän reiluja pelisääntöjä, työn ja perheen yhteensovittamista lainsäädäntöä toteuttamalla, toimivia palveluita sekä asenteita perheen ja työn yhteensovittamisesta. Perheystävällisyydestä hyötyy työntekijän lisäksi työnantaja. Perheystävälliset käytännöt työpaikoilla parhaimmillaan parantavat yrityksen tuloksellisuutta sekä kilpailukykyä. Käytäntöjen avulla voidaan muun muassa vähentää sairauspoissaoloja, lisätä toimivuutta sijaisjärjestelyihin ja lisätä työntekijöiden tehokkuutta. (Kokko 2013, 9-11.)

Perheystävällisestä työkuilttuurista hyötyy suuresti myös yhteiskunta. Työpaikkojen perheystävällisillä käytännöillä on niin välillisiä kuin suoria vaikutuksia yhteiskuntaan.

Vaikutuksia voidaan nähdä muun muassa, työurissa, tuottavuudessa, syntyvyydessä, perheiden hyvinvoinnissa ja väestönkehityksessä. (Kokko 2013, 9-11.)

5.3 Perhevapaalta työelämään paluun tukemiseksi vertaisryhmätoimintaa

Perhevapaalta työelämään palaaville on kehitelty vertaisryhmätoimintamallia, joka tukee työn ja perheen yhteensovittamista sekä vahvistaa valmiutta töihin paluuseen. Mallia ovat kehittämissä Työterveyslaitoksen tutkimus ja kehittämishanke. Hankkeessa kehitetään toimintatapa ja menetelmä perhevapaalta työelämään palaajille. Hankkeessa järjestetään ryhmätoimintaa, jossa käsitellään ja kehitetään sekä työelämään palaavien omaa hyvinvointia että siitä huolehtimista, työn ja perheen yhteensovittamista, lapsen päivähoidon järjestämistä ja muutostilanteiden hallintaa elämässä. Lisäksi sen tarkoitus on suunnata ajatuksia työhön paluuseen ja työpaikan hakemiseen. Hankkeessa pyritään vahvistamaan vertaisryhmätyöskentelyn avulla pitkään perhevapailla olleiden työelämävalmiuksia. (Perhevapaalta työelämään paluun tukemiseksi vertaisryhmätoimintaa kuntiin 2016.)

Perhevapaalta työelämään siirtyvät vanhemmat saavat apua ja tukea vertaisryhmätoiminnasta. Vertaisryhmätoimintaa järjestävät eri kunnan toimijat. Vertaisryhmätoiminnassa saadaan vertaistukea muista vanhemmista, jotka ovat myös siirtymässä työelämään vanhempainvapaalta. Ryhmissä on mahdollista saada tietoa kunnan tarjoamista palveluista. (Toppinen-Tanner 2014.)

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittamassa projektissa valmisteltiin perhevapaalta työelämään paluun tukikeinoja. Kohderyhmänä projektissa olivat neuvolan asiakkaina olevat perhevapaalta työelämään palaamassa olevat tai paluuta suunnittelevat useimmiten naiset. Hankkeessa naiset osallistuivat tutkimukseen, vertaisryhmätoimintaan ja lukupakettiryhmään. Hankkeen tavoitteena oli kehittää vertaisryhmätoimintaa, joka tukee perhevapaalta työelämään siirtymistä sekä kehittää toimintamalli kunnissa toteutettavaan ryhmätoimintaan. Hankkeessa hyödynnettiin Työterveyslaitoksen valmista Työuran uurtaja - ryhmämenetelmää. Menetelmän tavoitteena on työhyvinvoinnin lisääminen ja työurien laadun parantaminen. Tästä menetelmästä kehitettiin uusi sovellus vanhemmille, jotka suunnittelevat perhevapaalta paluuta työelämään. (Vipuvoimaa EU:lta 2014.)

Hankkeessa koulutettiin menetelmäohjaajia ja pidettiin ryhmiä äideille, jotka ovat palaamassa tai suunnittelemassa paluuta työelämään. Työuran siirtymävaiheet voivat olla hankalia vaiheita ihmisille. Hankkeen avulla niihin haluttiin löytää helpotusta. Ryhmätoiminnan vaikuttavuustutkimuksen tulokset osoittivat, että ryhmämenetelmä paransi valmiuksia palata työelämään. Erityisesti tuloksia näkyi niillä, joilla ei ollut ennen perhevapaalle jäämistä vielä valmiina työpaikkaa, johon palata. Moni vanhemmista koki palaavansa itsevarmempana työelämään vertaisryhmätoiminnan ansiosta. Perhevapailla

olevat vanhemmat kokivat tarvetta saada työelämään siirtymistä suunniteltaessa tietoa ja neuvoja omasta jaksamisesta työn ja perheen yhteensovittamisessa, arjen sujuvuudesta sekä päivähoitojärjestelyistä. Tällaisia tietoja muut työnhakijat eivät välttämättä tarvitse. Tutkimuksen perusteella olisi suositeltavaa, että kunnat yhteistyössä eri toimijoiden kanssa kuten TE-keskus, järjestöt, seurakunnat ja työpaikat järjestäisivät vertaisryhmätoimintaa perhevapaalta työelämään palaaville. (Vipuvoimaa EU:lta 2014.)

Työterveyslaitoksen tutkimus ja kehittämishanke on selvittänyt, että alueellinen yhteistoiminta tukisi vanhemman perhevapaalta työelämään siirtymistä. Kunnan äitiys- ja lastenneuvolat, päiväkodit, TE-keskukset sekä järjestöt voisivat yhdistää osaamistaan ja tarjota toimintaa vanhemmille. Tärkeää olisi, että yksi taho ottaisi koordinaativastuun toiminnan järjestämisestä. Äitiys- ja lastenneuvoloissa pitäisi ottaa esiin äidin töihin paluu ja tarjota tukea sitä tarvitseville. TE-toimistot tarjoavat vanhemmille tietoa ja tukea työnhaussa sekä mahdollisuuksista kouluttautua. Vertaistukea ja toimintaa järjestävät muun muassa seurakunnat ja järjestöt. (Toppinen-Tanner 2014.)

5.4 Joustava tukijärjestelmä helpottamassa työn ja perheen yhteensovittamista

On pohdittu, että helpottaisiko joustavampi tukijärjestelmä työn ja perheen yhteensovittamista. Sosiaali- ja terveysministeriön alainen työryhmä on selvittänyt ja tutkinut keinoja pienten lasten vanhempien vapaaehtoisen osa-aikatyön eteenpäin viemiseen. He ovat selvittäneet muun muassa mahdollisuutta, että voisiko osittaisen hoitorahan uudistukset kannustaa vanhempia osa-aikatyön tekemiseen.

Muissa Pohjoismaissa perhevapaajärjestelmä on rakennettu joustavaksi. Vanhempien ei tarvitse valita olevansa joko töissä kokopäiväisesti tai olevansa kokonaan kotona hoitamassa lapsia. Muissa Pohjoismaissa vanhempainrahaa ja työssäoloaikaa voi rakentaa perheen tilanteen mukaisesti. Suomessa osittainen hoitoraha on niin pieni, ettei se kannusta tai tarjoa mahdollisuutta osa-aikatyön tekemiseen perhetilanteessa. Joissain Pohjoismaissa taas vanhempainrahajärjestelmä tukee osa-aikatyöhön siirtymistä. Näin myös vanhempainrahakaudesta tulee huomattavasti pidempi kuin Suomessa. Ihanteellisessa tilanteessa työaikaa, kotonaoloa ja päivähoitoa voisi yhdistellä sujuvaksi paketiksi. Tässä tilanteessa myös päivähoitomaksujen tulisi olla joustavat. Osa-aikatyön ja kotonaolon yhdistämiseen voisi olla erilaisia porkkanoita kannustimiksi. Tuki voisi olla aluksi suurempi ja ajan kanssa pienentyä, joka kannustaisi siirtymään kokonaan työelämään. Lyhyemmän jakson suosijalle tuki voisi olla suurempi. (Kosonen 2013, 20.)

6 Tutkimuksen toteutus

Tässä kappaleessa kerrotaan tutkimuksen toteuttamisesta lähtökohtineen sekä käytetystä tutkimusmenetelmästä. Tutkimukseni aineiston keruun suoritin laajan kyselylomakkeen avulla, joka sisälsi kvantitatiivisen sekä kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Kyselylomake koostui 61 monivalintakysymyksestä sekä yhdeksästä avoimesta kysymyksestä. Toteutin kyselyni Vantaan alueen perhekerhojen äideille. Olin ottanut sähköpostilla tai puhelimitse yhteyttä kerhojen ohjaajiin ja kysynyt, voisinko tulla teettämään kyselyn perhekerhon äideille. Kaikki perhekerhojen äidit olivat oikein myönteisiä kyselyn toteuttamiseen. Vierailin viidessä eri MLL:n sekä seurakunnan perhekahvilassa. Vastauksia sain äideiltä yhteensä 21 kappaletta. Kyselyssäni oli eri teemoja, jotka käsittelivät yleisiä asioita, taloudellisia asioita, ihmisten toiveita ja tarpeita sekä heidän työllisyystilanteesta riippuen vaihtelevia kysymyksiä.

6.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tarpeellisuus

Suomalaisten hyvinvointi on kasvanut, mutta hyvinvointierot eri väestöryhmien välillä ovat lisääntyneet. Tämä näkyy selkeästi myös lapsiperheiden elämässä. Lapsiperheiden köyhyys on kolminkertaistunut jo ennen vuotta 2008 alkanutta talouskriisiä, verrattuna 1990-luvun laman aikaisiin lukuihin. (Lammi-Taskula & Karvinen 2014, 13-14.) Taloudelliset vaikeudet lisäävät vanhempien huolta ja kuormittavat jaksamista. Tästäkin huolimatta leikkauksia on kohdennettu lapsiperheisiin. Nykyinen hallituksemme on tehnyt leikkauksia ja lakimuutoksia lapsiperheiden etuuksiin ja oikeuksiin sekä suunnitellut tulevia muutoksia seuraavalle hallituskaudelle. Voitaaisiinkin kysyä, millaisia muutoksia lapsiperheiden hyvinvoinnissa nämä leikkaukset etuuksiin ja oikeuksiin ovat saaneet aikaan ja millaisina ne näyttäytyvät juuri äitien töihin paluu kontekstissa.

Suomalaisen perhepolitiikan linjaukset ovat viime vuosikymmenen ajan pysyneet lähestulkoon samoina. Painopisteinä perhepolitiikassa on ollut erityisesti työn ja perheen yhteensovittaminen. Halusin tutkimuksessani selvittää äitien töihin paluu ajatusten lisäksi sitä, miten he kokevat nykyisen hallituksen suunnitelmat ja leikkaukset perheiden etuuksiin ja oikeuksiin. Halusin myös kuulla, miten nämä muutokset näkyvät heidän perheensä arjessa, hyvinvoinnissa sekä päätöksissä. Halusin erityisesti keskittyä äitien töihin paluuseen sekä perheen ja työn yhteensovittamiseen. Tutkimuksessa keskityin selvittämään äitien toiveita ja tarpeita, kuinka helpottaa siirtymävaihetta hoitovapaalta työelämään. Halusin kuulla, mitä äidit ajattelevat nykyisistä ratkaisuista töihin paluun helpottamiseksi ja millaisia ratkaisuja he kaipaaisivat lisää. Tutkimuksessani halusin saada äitien äänen kuuluviin ja heidän näkökulmansa esimerkiksi siihen, miten työn ja perheen yhteensovittamisesta voisi saada mahdollisimman mielekästä perheelle.

Halusin selvittää tutkimuksessani, onko esimerkiksi etuuksien heikentämisellä ollut vaikutusta päätökseen hoitaa lapsi kotona tai palata nopeammin työelämään. Minua kiinnosti erityisesti selvittää, millaista apua ja tukea äideillä olisi tarvetta saada työelämään paluuseen sekä miten he kokevat nykyiset tukimuodot. Pohdinkin, olisiko äideillä tarpeita työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamiin koulutuksiin tai pitäisikö neuvolassa keskittyä hoitovapaan aikana myös äidin töihin paluuseen. Halusin myös kuulla äitien ajatuksia ja ideoita, miten tukikeinoja voitaisiin kehittää. Kohderyhmäni koostui äideistä, jotka käyttivät kolmannen sektorin tarjoamia perhepalveluja. Tämä seikka oli keskeisessä asemassa tutkimuksessani. Minua kiinnosti kuulla äideiltä, että kokivatko he perhekahviloissa käynnin hoitovapaan aikana helpottavan siirtymävaihetta kotoa takaisin työelämään.

6.2 Tutkimusmenetelmät

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimusmenetelmän, joka sisälsi kuitenkin laadullisia piirteitä. Suoritin tutkimukseni tiedonkeruun kyselylomakkeen avulla. Kyselylomake oli suurimmaksi osaksi määrällinen, mutta sisälsi paljon myös kvalitatiivisia eli laadullisia piirteitä. Määrällisen tutkimuksen keskeisiä piirteitä on muun muassa johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, aiemmat teoriat ja käsitteiden määrittely. Määrällisessä tutkimuksessa tehdään aineiston keruun suunnitelma, joissa on tärkeää, että havaintoaineisto soveltuu numeeriseen mittaamiseen. Keskeistä on myös muuttujien muodostaminen taulukkomuotoon ja aineiston saattaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Määrällisessä tutkimuksessa myös päätelmien teko perustuu tilastolliseen analysointiin. Tulosten kuvailu prosenttitaulukoiden avulla ja tulosten merkitsevyyden tilastollinen testaus ovat tällaisia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 140.) Määrällisen tutkimuksen keinoin voi selvittää jonkin asian tämän hetkisen tilanteen, mutta sen avulla ei voi saada vastauksia, miksi näin on. (Heikkilä 2014, 8.) Määrällinen tutkimus on mittaamista. Mittaaminen suoritetaan kysymyksillä ja erilaisilla vastausvaihtoehdoilla. Määrällisen tutkimuksen eniten käytetty aineistonkeruumenetelmä on kyselylomake. Kysymyksillä on pyrkimys tuottaa tietoa jonkin ongelman ratkaisemiseksi. (Kananen 2014, 133-137.)

Halusin kuitenkin kuulla äitien mielipiteitä kokonaisvaltaisesti. Halusin myös, että heillä olisi mahdollisuus kertoa omin sanoin, mitä he ajattelevat tutkimukseni aiheesta. Tämän vuoksi kyselylomakkeessa oli kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen piirteitä, jotta se täydentäisi kvantitatiivista tutkimustani. Tutkimuksessani kvantitatiivisuuden keskeiset piirteet näkyivät seuraavasti. Tein aineistojen keruun suunnitelmat niin, että havaintoaineisto soveltuu määrälliseen, numeeriseen mittaamiseen. Määrittelin tutkimuksessani perusjoukoksi kaikki äidit, johon tulosten tulee päteä. Perusjoukkoni koostuu kaikista äideistä, jotka käyttävät niiden perhekahviloiden palveluja, joissa kävin teettämässä kyselyni. Perusjoukosta valikoitui nämä äidit, jotka sattuiivat olemaan paikalla, kun menin teettämään kyselyä. Kyse oli siis satunnaisesta näytteestä. Kyselyn monivalintaosuudesta pystyi tekemään tilastollisesti

käsiteltävän analyysin, jonka pohjalta tuloksia pystyi arvioimaan keskimääräisten vastauksien mukaan.

Valitsin tutkimukseni aineistonkeruumenetelmäksi kyselomakkeen. Kyselomake oli paperisena versiona. Kävin perhekerhoissa paikanpäällä kertomassa opinnäytetyöstäni sekä tutkimuksestani ja pyysin äitejä vastaamaan kyselylomakkeeseeni. Aineistoni keräsin kontrolloituna kyselynä, joita on kahdenlaisia. Kyselyni muoto oli informoitu kysely. Informoitu kysely tarkoittaa sitä, että tutkija menee paikkaan, jossa voi henkilökohtaisesti tavoittaa kohdejoukkonsa. Tutkija jakaa henkilökohtaisesti lomakkeet. Lomakkeet jakaessaan tutkija kertoo henkilökohtaisesti tavoitteistaan, tutkimuksen tarkoituksesta, selostaa kyselyä ja vastaa kohdejoukon esittämiin kysymyksiin. (Hirsijärvi ym. 2009, 196-197.)

Kyselylomakkeen kysymykset pohjautuivat opinnäytetyössäni käyttämään teoriaan ja aineistoon. Kysymykset ja väittämät pyrin laatimaan tarkasti pohtien niin, että se vastaisi mahdollisimman paljon tutkimuskysymyksiini. Pyrin jakamaan kyselylomakkeen mahdollisimman selkeisiin kokonaisuuksiin ja mahdollisimman loogisesti etenevään järjestykseen. Onnistuneen lomakkeen on nähty syntyvän monenlaisesta tiedosta ja kokemuksista. Kyselylomakkeen laadintaa on luonnehdittu jopa eräänlaiseksi taiteenmuodoksi. (Hirsijärvi ym. 2009, 202.) Tärkeää oli myös muistaa, että kyselomake on sopivan mittainen ja siisti. (Heikkilä 2014, 47.)

Laadullisia piirteitä tutkimuksessani oli myös useita. Lähtökohta laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Laadullisen tutkimuksena pyrkimyksenä on kohteen tutkiminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Yleisesti on todettu, että laadullisessa tutkimuksessa pyritään löytämään ja paljastamaan tosiasioita eikä todentamaan jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsijärvi ym. 2009, 162-163.) Laadullisessa tutkimuksessa keskeistä on, että tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jonka aineisto kerätään luonnollisessa ja todellisessa tilanteessa. Tutkijan pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia seikkoja. Lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Laadullisessa tutkimuksessa suositetaan metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti. Tutkimus toteutetaan joustavasti, jolloin suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaisesti. Tapaukset käsitellään aina ainutlaatuisina ja aineisto sen mukaisesti. (Hirsijärvi ym. 2009, 164.)

Tutkimuksessani laadulliset piirteet näkyivät seuraavasti. Kokosin ja keräsin aineistoni todellisissa tilanteissa perhekahviloissa. Pystyin keskustelemaan kohdejoukon kanssa ennen ja jälkeen kyselylomakkeen täytön. Tutkimukseni aihe herättikin runsaasti keskustelua ennen tutkimustilannetta. Kyselylomakkeeseen vastasivat kaikki äidit, jotka olivat paikalla

perhekahviloissa. Kyselylomakkeessa olleet avoimet kysymykset olivat laadullisia. Valitsin kohdejoukokseni tarkoituksenmukaisesti perhekahviloiden äidit sekä käsittelin tapauksia ainutlaatuisina. Aineiston tulkinta tapahtui myös sen mukaisesti.

6.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni muotoutuivat tarpeesta saada äitien ääni kuuluviin hoitovapaalta töihin paluun siirtymävaihdetta pohtiessa. Tutkimuskysymykseni ovat:

- Miten äidit kokevat työn ja perheen yhteensovittamisen?
- Minkälaisia ajatuksia ja tunteita töihin paluu herättää äideissä?
- Millaisia vaikutuksia perheiden etuuksien ja oikeuksien heikentämisellä on ollut äitien töihin paluuseen?
- Minkälaiset ratkaisut helpottaisivat äitejä töihin paluussa?

6.4 Aineiston analysointi

Keräsin vastaukset äideiltä syksyn 2016 aikana. Kerättyäni aineistoni, aloin tarkastelemaan aineistoa kokonaisuutena. Huomasin, että selkeämpää oli käydä läpi ensin kvantitatiivinen osuus tutkimuksestani. Kvantitatiivisen aineiston analysoinnin aloitin seuraavasti. Kävin läpi yksityiskohtaisesti jokaisen kysymyksen ja vastauksen. Tutkimuksen aineiston analysoin Excel-ohjelman avulla. Syötin vastaukseni Excel- taulukkoon, jonka avulla sain vastauksista keskiarvot graafisena kuvauksena pylväsdiagrammi-muodossa. Tämän jälkeen tulkitsin vastaukset sanallisesti. Tulkinnoista pystyi esimerkiksi huomaamaan vastauksissa eroja eri sosioekonomisessa asemassa olevien välillä ja pohtimaan niiden vaikutuksia äitien töihin paluuseen sekä millaisia tukikeinoja voisi kehittää erilaisissa elämäntilanteissa oleville äideille.

Tutkimukseni kyselylomakkeessa oli 9 avointa kysymystä. Avoimet kysymykset mahdollistavat, että vastaaja voi kertoa sen, mitä hänellä todella on mielessään. (Hirsijärvi ym. 2009, 201.) Avoimet kysymykset synnyttävät tekstiä, lauseita ja tarinoita. Näistä tutkijan tulee löytää ratkaisu asettamilleen tutkimuskysymyksille. (Kananen 2014, 25.)

Avoimiin kysymyksiin jokainen vastaaja vastasi tietysti omalla persoonallisella tyyllillään. Vastauksien sisältö ja vaikuttavuus oli vaihtelevaa. Osa vastaajista oli vastannut kysymykseen yhdellä lauseella tai yhdellä sanalla, ilman perusteluita. Oli myös pieni joukko vastaajia, jotka olivat jättäneet vastaamatta kaikkiin avoimiin kysymyksiin. Hahmottelin kaikki avoimien kysymysten vastaukset erilliselle paperille, jonka jälkeen jaoin vastaukset eri teemojen alle. Käydessäni läpi vastauksia ja jaotellessani niitä ryhmiin, pystyin selkeämmin näkemään

vastauksissa ja näkemyksissä eroja. Kaikkien vastauksien kirjoittaminen yhdeksi kokonaisuudeksi auttoi minua löytämään vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin.

Töihin paluuta odotti innolla noin puolet äideistä, kun taas puolet eivät odottaneet töihin palaamista. Tähän lienee vaikuttanut muun muassa paljon perhe-elämän vaihe sekä työpaikan perheystävällisyys? Erityisesti esille voisi nostaa kaikkien äitien mielipiteen siitä, että perhekerhoissa voi keskustella töihin paluuseen liittyvistä asioista muiden äitien kanssa. Muiden äitien kanssa jaetut kokemukset ja vertaistuki koettiin olevan hyvin keskeisessä asemassa, kun äidit pohtivat töihin paluuta. Perhekahvilat koettiin merkittäviksi paikoiksi, joista vertaistukea saa.

Kysymyksien asettelu ja sisältö oli mielestäni onnistunut. Erityisen hyvää oli, että kyselylomakkeessani oli monipuolisesti erilaisia kysymyksiä. Avoimia kysymyksiä olisi voinut olla monivalintakysymysten sijasta enemmän. Monivalintakysymykset olivat kuitenkin hyvä valinta tutkimusympäristöstä johtuen, koska perhekahviloissa kyselyyn vastaaminen ja keskittyminen oli äideille hankalaa. Äidit joutuivat seuraamaan ja huolehtimaan lapsistansa samalla, kun he vastasivat kysymyksiin. Monivalintakysymysten hyvä puoli on, että se sallii vastata samoihin kysymyksiin ja tämän vuoksi tutkijan on helppo vertailla niitä keskenään. Monivalintakysymyksiin on myös helppo vastata sen takia, että se auttaa vastaajaa tunnistamaan asian, eikä hänen tarvitse muistaa sitä. (Hirsijärvi ym. 2009, 201.) Huomasin kuitenkin, että minun olisi pitänyt keskittyä avoimissa kysymyksissä tarkemmin yhteen tutkimuskysymykseeni: ”Millaisia vaikutuksia perheiden etuuksien ja oikeuksien heikentämisellä on ollut äitien töihin paluuseen?”. Tähän tutkimuskysymykseen olisin kaivannut kirkkaampia vastauksia.

Analysoidessani tuloksia pyrin koko ajan tarkastelemaan aineistoani siitä näkökulmasta, että voisin löytää aineistoani kokoavat pääseikat. Tutkimusten analysointi ei riittänyt kuvaamaan tutkimuksen tuloksia. Tutkimuksesta pitäisi kyetä löytämään synteesejä, jotka kokoavat yhteen löydettyt pääseikat ja vastaavat selkeästi asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksessa on aina pyrkimyksenä löytää vastaukset tutkimusongelmiin. (Hirsijärvi ym. 2009, 230.)

Tutkimukseeni vastasi 21 ihmistä eri puolilta Vantaata. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Vantaan alueen seurakunnan perhekahviloihin ja MLL:n perhekahviloihin lastensa kanssa osallistuvat äidit. Kaikki läsnä olleet äidit jokaisessa käymässäni perhekahvilassa vastasi kyselylomakkeeseeni. Näin ollen vastausprosentti oli 100 %. Vastauksien määrä jäi kuitenkin odotettua pienemmäksi, kun äitejä oli paikalla tutkimuksen suorituspäivänä vain muutamia yhtä kerhoa kohden.

7 Tutkimustulokset

Tässä luvussa esitän tutkimukseni tulokset. Kyselylomakkeiden väittämien vastaukset havainnollistan kuvioden avulla sekä sanallisesti tulkittuina. Esitän niistä lasketut keskiarvot graafisesti. Väittämien vastaukset esitän kyselylomakkeiden mukaisissa teemoissa ja vastausten keskiarvojen mukaisesti.

Avoimien kysymysten vastaukset esitän myös avattuina ja tulkittuina. Niiden vastaukset olen jakanut tutkimuskysymysteni johdattelemiin teemoihin. Teemat olivat seuraavat: erilaisia keinoja helpottaa äitien töihin paluuta, minkälaisia ajatuksia töihin paluu sekä työn ja perheen yhteensovittaminen herättää äideissä, äitien ajatuksia perhevapaajärjestelmään tehdyistä uudistuksista, leikkauksista ja oikeuksien heikentämisestä sekä ideaali ajankohta palata työelämään hoitovapaalta. Avointen kysymysten tutkimustuloksista annan esimerkkivastauksia, joilla on tarkoitus havainnollistaa lukijalle vastauksien moninaisuutta.

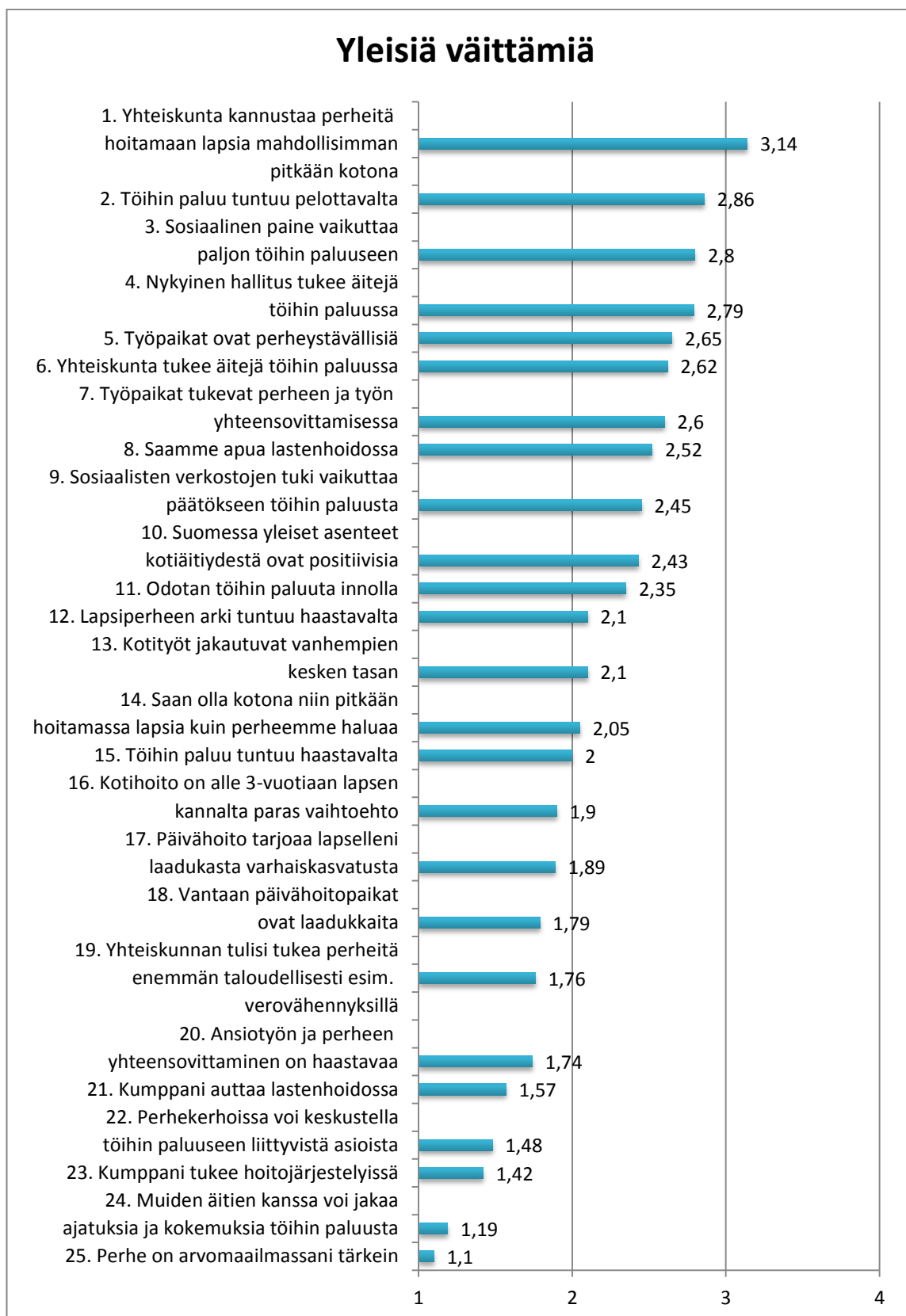
7.1 Kyselyn väittämien tuloksia

Kyselyssä ensimmäinen osuus sisälsi yleisiä väittämiä töihin paluusta, kotiin liittyvistä asioista, yhteiskuntaan liittyvistä asioista, mielipiteitä hoitojärjestelyistä, keskustelutarpeesta töihin paluuseen liittyvistä asioista sekä mielipiteitä suomen perheystävällisyydestä työpaikoilla. Näihin väittämiin äidit valitsivat sopivimman vaihtoehdon annetuista vaihtoehdoista: Täysin samaa mieltä (1), osittain samaa mieltä (2), melko eri mieltä (3) ja täysin eri mieltä (4).

Seuraavista graafisesti esitetyistä tuloksista voi tarkastella vastauksien keskiarvot eri teemoihin. Kuvioista voi tarkastella, mitä mieltä vastaajat ovat. Kuvion arvon ollessa lähellä 1, vastaajat ovat olleet väittämästä samaa mieltä ja puolestaan arvon ollessa lähellä 4, vastaajat ovat olleet väittämästä eri mieltä. Arvon ollessa lähellä 2,5 noin puolet vastaajista on ollut samaa mieltä ja puolet eri mieltä väittämästä. Tämä sama periaate pätee kaikissa seuraavissa kuvioissa, joiden asteikko on välillä 1-4.

Kuvio 1: Kyselyyn vastanneiden äitien työmarkkina-asema ennen äitiyslomaa

Kuvio 2: Äitien vastauksia yleisistä väittämistä äitien töihin paluuseen liittyen.

Yllä olevasta kuviosta 2 voi nähdä kyselyyn vastanneiden äitien ajatuksia töihin paluuseen liittyvissä asioissa. Lähes kaikki vastanneet olivat sitä mieltä, että töihin paluu tuntuu haastavalta. Lähes kaikkien äitien mielestä myös ansiotyön ja perheen yhteensovittaminen tuntui haastavalta. Töihin paluu ei herättänyt suurimmassa osassa vastaajista pelkoa, mutta kuitenkin pieni joukko kertoi töihin paluun pelottavan. Huomiota herätti, että äidit, jotka olivat vastanneet töihin paluun tuntuvan pelottavalta, olivat kertoneet kyselyn alkuvaiheessa olevansa työttömiä.

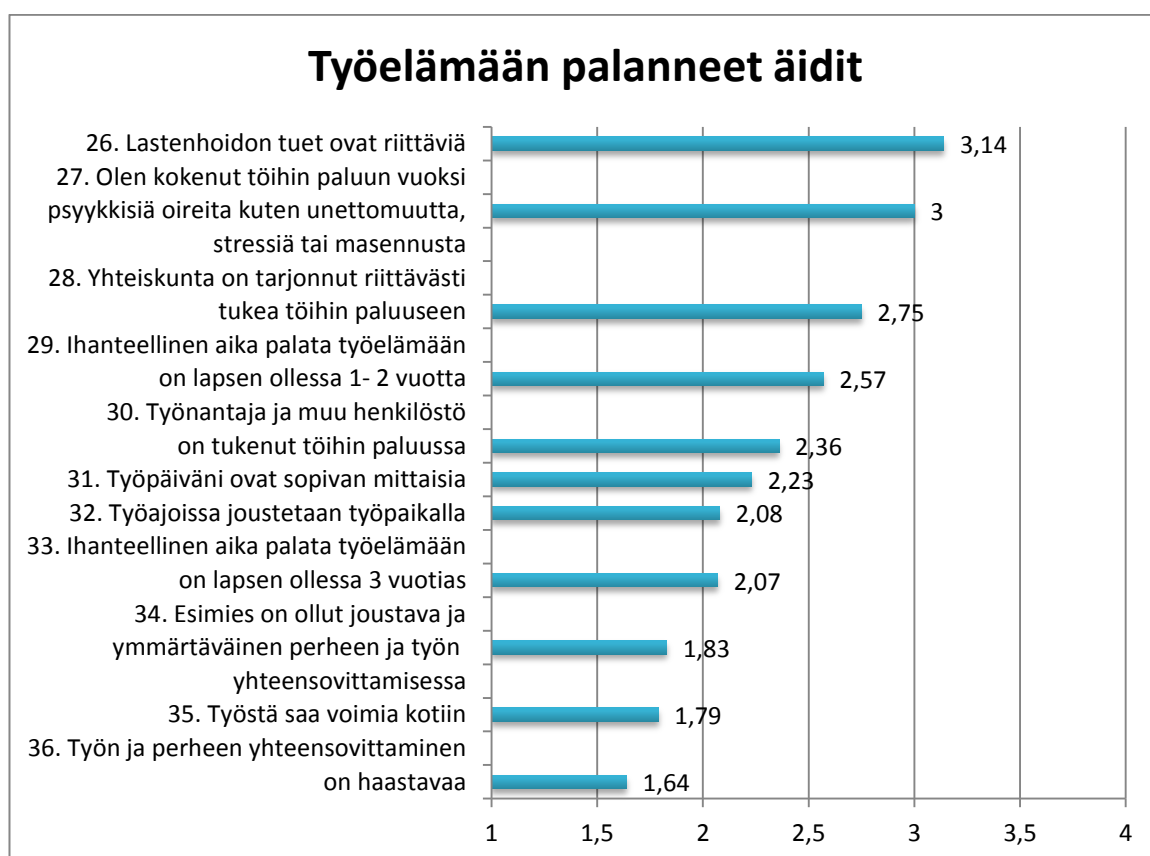
Kyselylomakkeessani ei ollut erityisesti jaoteltu koti- ja perheaiheisia väittämiä, mutta analysoidessani vastauksia, pystyi ne jakamaan yhteen teemaan. Koti- ja perheaiheisista kysymyksistä kävi ilmi, että melkein jokainen vastaaja oli sitä mieltä, että perhe on arvomaailmassa tärkein. Lapsiperheen arki tuntuu vastaajien mielestä melko haastavalta. Merkittävää oli huomata, että lähestulkoon kaikilla kyselyyni vastanneista äideistä kumppani tukee hoitojärjestelyissä ja lastenhoidossa. Osittain samaa mieltä oltiin siitä, että kotityöt jakautuvat tasan kumppanin kanssa. Nämä vastaukset lastenhoidosta ja kotitöiden jakautumisesta tasan, kulkevat käsi kädessä aikaisempien Suomessa tehtyjen tutkimusten ja kyselyiden vastauksien kanssa. Äidit kokevat usein, että kumppani tukee lastenhoitojärjestelyissä tasapuolisesti, mutta kotityöt jäävät äideille.

Tuloksia analysoidessani, jaoin ensimmäisen osuuden väittämiä (kuvio 2) yhteiskunta-aiheisen teeman alle. Näissä yhteiskunta-aiheisissa väittämissä oltiin samaa mieltä siitä, että yhteiskunnan pitäisi tukea perheitä enemmän taloudellisesti, kuten verovähennyksillä. Erityinen tarve tähän oli kyselyyn vastanneilla työttömillä äideillä sekä yrittäjä-äideillä. Puolet äideistä kuitenkin koki olevansa samaa mieltä siitä, että yhteiskunta tukee äitejä. Silmiinpistävää oli, että kaikki kyselyyn vastanneista äideistä oli sitä mieltä, että yhteiskunta ei kannusta äitejä hoitamaan lapsia mahdollisimman pitkään kotona. Äideistä puolet koki, että asenteet kotiäitiydestä Suomessa ovat negatiivisia. Ehkä tämän koetaan vaikuttavan myös siihen, että äideille ei anneta mahdollisuutta hoitaa lapsia niin pitkään kotona kuin mahdollista. Lähestulkoon kaikki äideistä koki, että nykyinen hallituksemme ei tue äitejä töihin paluussa. Äideistä puolet kuitenkin koki, että työpaikat ovat perheystävällisiä ja työpaikat tukevat perheen ja työn yhteensovittamisessa. Kyselyn vastauksien pohjalta voi pohtia nykyisen hallituksemme toimien ja perheiden oikeuksien heikentämisen olevan suuressa roolissa äitien kokemukseen siitä, että perheen ja ansiotyön sovittaminen on haastavaa.

Kysyessäni kyselylomakkeessa hoitojärjestelyistä, melkein kaikki äidit olivat sitä mieltä, että kotihoito on paras vaihtoehto alle kolmevuotiaan hoitojärjestelymuodoista. Osittain samaa mieltä olivat kaikki kysyessäni, saako äiti olla kotona niin pitkään hoitamassa lapsia kuin perhe haluaa. Päivähoitoon liittyvistä kysymyksistä selvisi, että äidit kokivat päivähoidon

tarjoavan laadukasta varhaiskasvatusta. Vantaan päivähoitopaikat koettiin myös laadukkaiksi. Vastauksia analysoidessani pohdin äitien vastausta siitä, että yhteiskunta ei kannusta äitejä olemaan mahdollisimman pitkään kotona. Lisäksi pohdin tämän vastauksen rinnastusta vastaukseen, jossa kuitenkin moni äideistä oli vastannut saavansa olevansa kotona hoitamassa lapsia niin pitkään kuin mahdollista. Vaatiiko lapsen kotona pitkään hoitaminen äärimmäisiä ponnisteluja, jos yhteiskunta ei tue asiassa juurikaan?

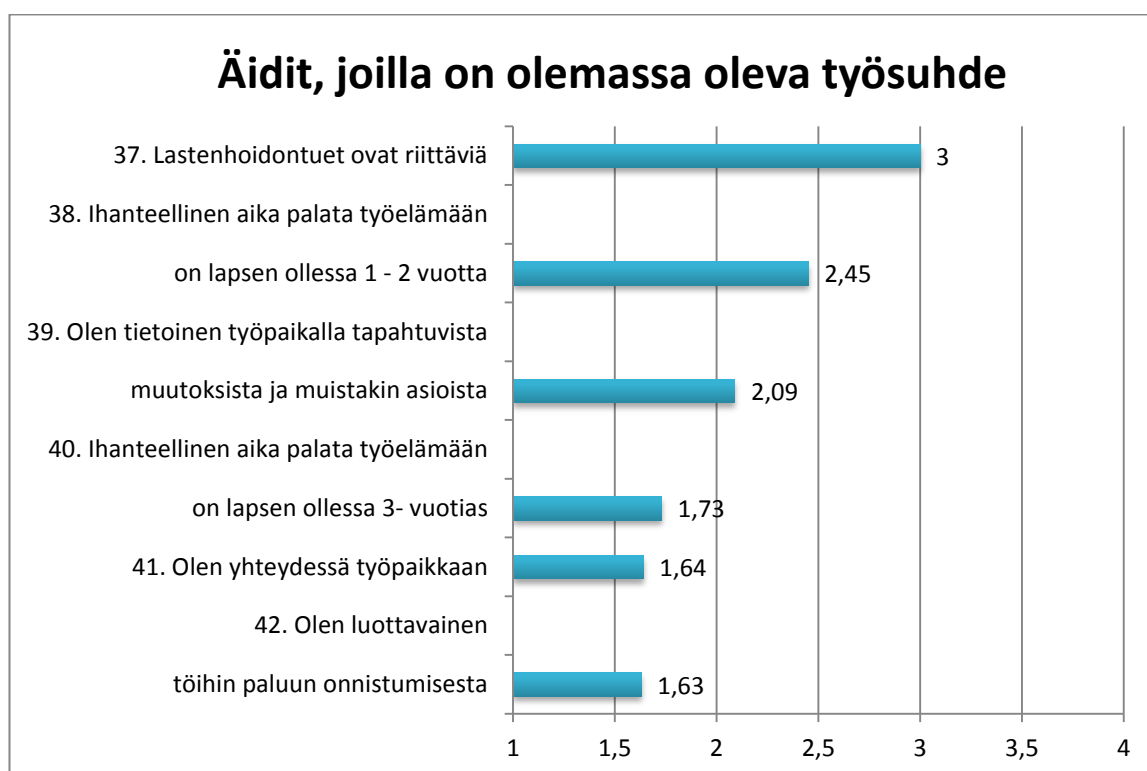
Kyselyssäni oli erikseen kysymyksiä työelämään palanneille tai vanhempainvapaan jälkeen työssä olleille. Äideille, joilla on jo olemassa oleva työsuhde, mutta ei vielä ole palannut työelämään sekä äideille, joilla ei ole voimassa olevaa työsuhdetta. Halusin tällä jaottelulla selvittää eri elämäntilanteissa olevien äitien vastauksia sekä pyrkiä selvittämään äitien ajatuksia ja kokemuksia töihin paluusta niiden perusteella. Alla oleva kuvio 3 kertoo jo työelämään palanneiden tai vanhempainvapaan jälkeen työskennelleiden kokemuksia työn ja perheen yhteensovittamisesta.

Kuvio 3: Työelämään palanneiden tai vanhempainvapaan jälkeen työskennelleiden äitien kokemuksia työn ja perheen yhteensovittamisesta.

Työelämään palanneiden tai vanhempainvapaan jälkeen työskennelleistä äideistä suurin osa kertoi kokevansa työn ja perheen yhteensovittamisen haastavaksi. He kuitenkin kokivat saavansa työstä voimia kotiin. Suurin osa oli osittain samaa mieltä siitä, että esimies on ollut

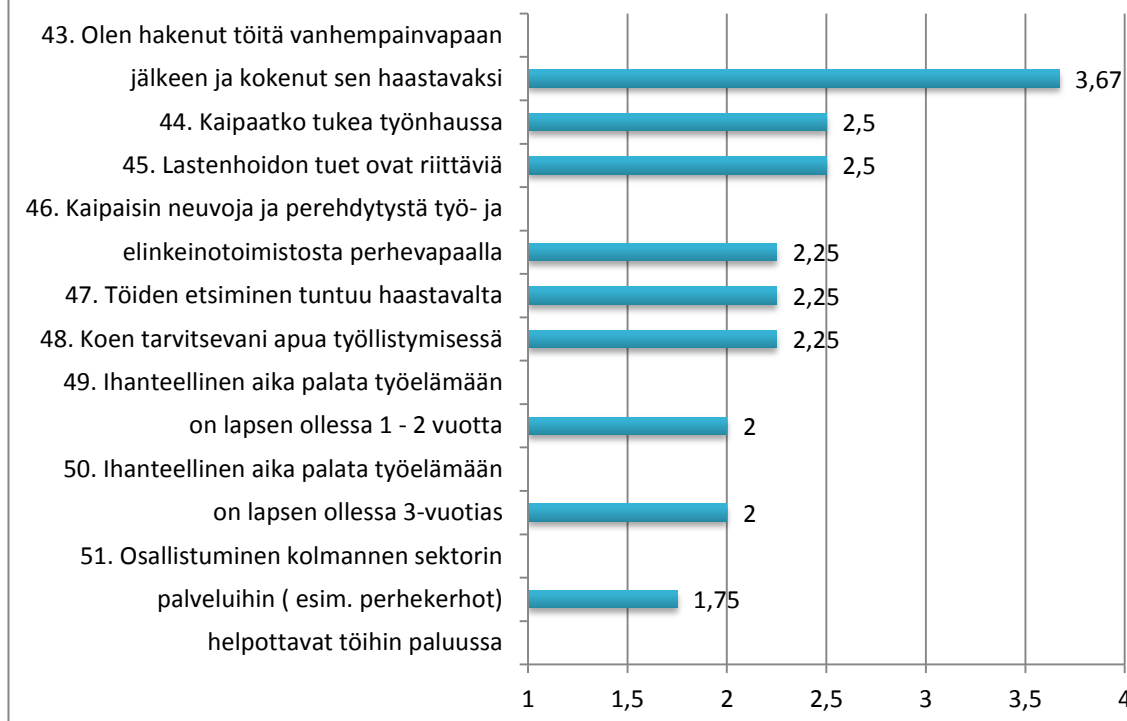
joustava työn ja perheen yhteensovittamisessa. Äidit kokivat myös, että työajoissa joustetaan työpaikoilla. Muun henkilöstön koetaan myös tukeneen töihin paluussa. Tästä voisi esille nostaa eritoten sen, kuinka eri mieltä asiasta olivat määräaikaissa työsuhteessa olevat kyselyyn vastanneet äidit. Suurin osa vastaajista oli myös osittain samaa mieltä siitä, että työpäivät ovat sopivan mittaisia. Myös tässä väittämässä hajontaa oli erityisesti yrittäjä-äitien ja määräaikaissa työsuhteessa olevat äitien vastauksissa. He olivat lähestulkoon kaikki eri mieltä siitä, että työpäivät ovat sopivan mittaisia. Enemmistö töihin palanneista tai perhevapaan jälkeen työskennelleistä koki, että yhteiskunta ei ole tarjonnut riittävää tukea töihin paluuseen. Lastenhoidon tuet ovat myös vastaajien mielestä riittämättömiä. Kysyttäessä äideiltä ovatko he kokeneet psyykkisiä oireita töihin paluun vuoksi, pieni joukko vastasi kärsineensä kyseisistä oireista.

Kuvio 4: Äitien, joilla on olemassa oleva työsuhde ajatuksista töihin paluuseen.

Äidit, joilla on olemassa oleva työsuhde, mutta eivät olleet palanneet työelämään, kertoivat pitävänsä yhteyttä työpaikkaansa ja olevansa tietoisia jonkin verran työpaikalla tapahtuvista muutoksista. He kokivat olevansa myös luottavaisia töihin paluun onnistumisesta. Olisiko näillä yhteyttä toisiinsa? Voisiko aktiivinen yhteydenpito työpaikkaan hoitovapaan aikana helpottaa töihin paluussa? Lastenhoidon tuet koettiin riittämättömiksi.

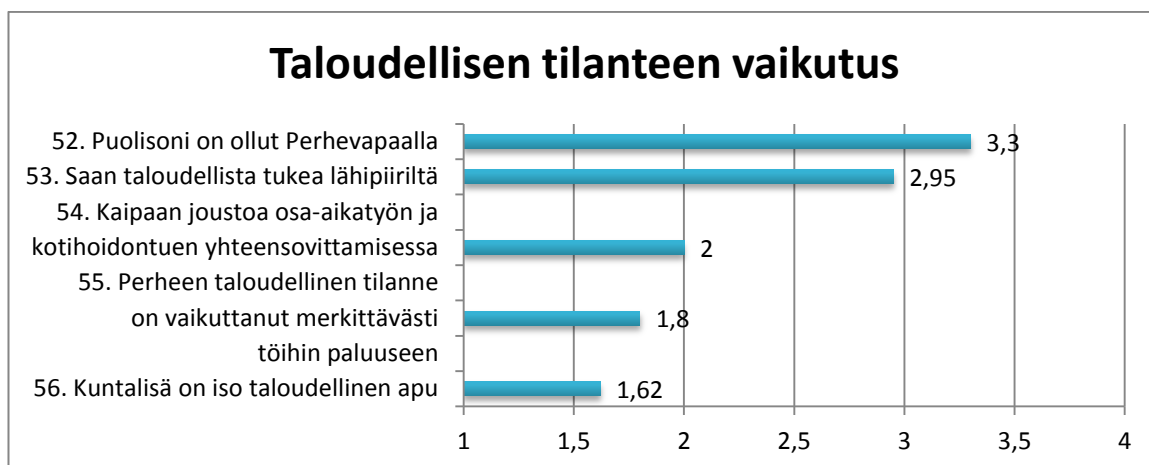
Äidit, joilla ei ole voimassa olevaa työsuhdetta

Kuvio 5: Äitien ajatuksia töihin paluuseen liittyen, joilla ei ollut voimassa olevaa työsuhdetta

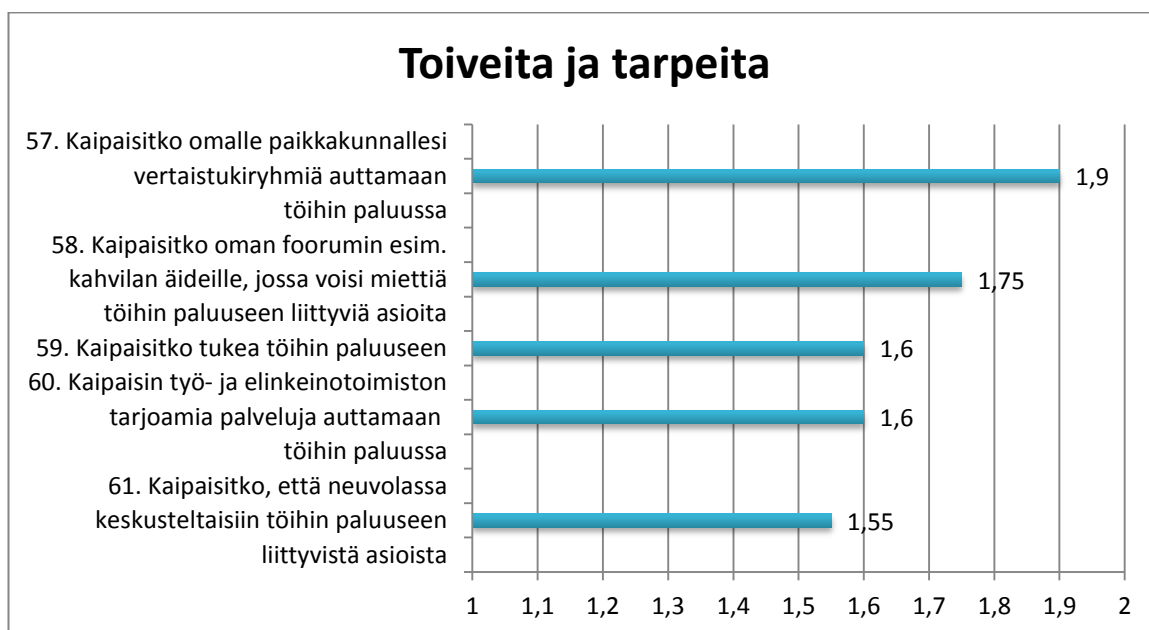
Äideistä, joilla ei ollut voimassa olevaa työsuhdetta, moni koki töiden etsimisen haastavana. He toivoivat neuvoja ja perehdytystä työ- ja elinkeinotoimistosta perhevapaan aikana. Tämä vastaus on myös merkittävässä osassa tutkimustani, sillä se osoittaisi, että äidit kaipaisivat luultavasti lisää palveluja, koulutuksia ja keinoja töihin paluun helpottamiseksi. Puolet vastaajista koki tarvitsevansa apua työllistymisessä ja puolet taas ei. Myös puolet vastaajista oli samaa mieltä siitä, että lastenhoidon tuet ovat riittäviä ja puolet vastaajista koki ne riittämättömiksi. Tämä väittämä ilman työsuhdetta olevien äitien ja työsuhhteessa olevien äitien välillä oli mielenkiintoinen. Mikä vaikuttaa siihen, että tuet koetaan riittävimiksi äitien kohdalla, joilla ei ole olemassa olevaa työsuhdetta. Kenties kokemus siitä, että pienemmälläkin rahalla voi tulla toimeen vai tuovatko erinäiset muut lisätuet kenties helpotusta arkeen? Kaikki vastaajista olivat eri mieltä siitä, että he ovat hakeneet töitä vanhempainvapaan jälkeen ja kokeneet sen haastavaksi.

Kaikki äidit kokivat, että kolmannen sektorin palvelut kuten perhekerhot helpottavat töihin paluussa. Kolmannen sektorin tarjoamat palvelut ovat tuloksien mukaan todella merkittäviä. Voisiko niissä enemmänkin keskittyä äitien töihin paluun helpottamiseen?

Kuvio 6: Kaikkien kyselyyn vastanneiden äitien ajatuksia taloudellisen tilanteen vaikutuksesta töihin paluuseen.

Kyselyni talousosuudesta selvisi, että lähestulkoon kaikki kyselyyn vastanneet äidit olivat samaa mieltä siitä, että perheen taloudellinen tilanne on vaikuttanut merkittävästi töihin paluuseen. Lähes kenenkään vastaajan puoliso ei ollut pitänyt perhevapaita. Kaikki vastaajista toivoivat joustoa osa-aikatyön ja hoitovapaan yhteensovittamisessa sekä lastenhoidon tuissa.

Kuvio 7: Kyselyyn vastanneiden äitientoiveista ja tarpeista töihin paluuseen liittyvissä asioissa.

Kuviossa 7 vastausvaihtoehtoja oli vain KYLLÄ ja EI. Kuviossa KYLLÄ ja Ei vastauksia on kuvattu asteikolla 1-2, josta selviää kuvion keskimääräiset vastaukset. Toiveita ja tarpeita kyselylomakkeen osuudesta kävi ilmi, että suurin osa vastaajista ei kaipaa työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamia palveluja töihin paluun helpottamiseen. Työttömille äideillä

sekä määräaikaissa työsuhteessa olevilla äideillä tällainen palvelu olisi kuitenkin tarpeen. Työttömät ja määräaikaissa työsuhteessa olevat äidit vastasivat kaipaavansa tukea töihin paluuseen. Myös puolet työsuhteessa olevista äideistä vastasi kaipaavansa tukea töihin paluuseen. Noin puolet kaikista vastaajista toivoi myös, että neuvolassa keskusteltaisiin töihin paluusta ja siihen liittyvistä asioista. Erityisesti tarve nousi esiin äideillä, jotka vastasivat olevansa työttömiä. Osa äideistä, joilla ei ole voimassa olevaa työsuhdetta, vastasivat myös kaipaavansa omalle paikkakunnallensa vertaistukiryhmiä auttamaan töihin paluussa. Työsuhteessa olevilla äideillä ei ollut tämänkaltaiseen palveluun tarvetta. Muutama kyselyyn vastanneesta äidistä kaipasi myös oman foorumin esimerkiksi kahvilan, jossa keskityttäisiin miettimään töihin paluuseen liittyviä asioita.

7.2 Kyselyn avoimien kysymysten tuloksia

Kyselyssäni oli yhdeksän kappaletta laadullisia avoimia kysymyksiä. Osa vastaajista oli jättänyt vastaamatta avoimiin kysymyksiin kokonaan ja osa oli vastannut niihin lyhyesti. Jotkut vastaajista olivat vastanneet kattavammin. Luulen, että avoimiin kysymyksiin vastaamatta jättämiseen syynä oli suurimaksi osaksi kyselomakkeen ympäristön haasteet. Kun ollaan tilanteessa, jossa äidit seuraavat ja huolehtivat lapsistaan vastatessaan kysymyksiin, keskittyminen vastaamiseen on haastavaa. Avoimia kysymyksiä olisin halunnut laittaa tutkimukseen enemmänkin, koska olin kiinnostunut kuulemaan äitejä kokonaisvaltaisesti ja saamaan mahdollisimman paljon heidän äänensä kuuluviin. Arvioin kuitenkin, että avoimiin kysymyksiin vastaaminen jää alhaisemmaksi ympäristön tuomien haasteiden vuoksi. Jos niitä olisi ollut liikaa, olisi voinut käydä niin, että niihin olisi vastattu saamaani tutkimustulosta suppeammin.

Jaottelin avoimien kysymysten tutkimustuloksia teemoihin, joista pyrin löytämään vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiini. Teemat olivat: erilaisia keinoja helpottaa äitien töihin paluuta, minkälaisia ajatuksia töihin paluu sekä työn ja perheen yhteensovittaminen herättää äideissä, äitien ajatuksia perhevapaajärjestelmään tehdyistä uudistuksista, leikkauksista ja oikeuksien heikentämisestä sekä ideaali ajankohta palata työelämään hoitovapaalta. Havainnollistan tutkimustuloksia äitien esimerkkivastauksilla, joista voi aistia äitien tunteita ja asenteita tutkimusaiheesta. Esimerkkivastaukset on otettu suoraan tutkimustuloksistani muokkaamattomina.

7.2.1 Erilaisia keinoja helpottaa äitien töihin paluuta

Kyselyyn vastanneiden äitien mielestä erilaisia keinoja helpottaa töihin paluuta olisi mm. perhevapaajärjestelmän uudistaminen. Äidit kaipaivat Suomen hoitovapaajärjestelmään joustoa, jotta osa-aikatyön ja hoitovapaan voisi paremmin yhdistää.

”Osa-aikaisia työsuhteita pitäisi ehdottomasti tehdä helpommiksi lasten vanhemmille”

”Enemmän taloudellista tukea, jotta osa-aikatyön tekeminen on mahdollista ja että kotonaoloon jää enemmän aikaa”

Äidit kaipasivat myös joustavampia ratkaisuja päivähoidon toteutukseen. Eräs äideistä ehdotti, että perhevapaiden aikana voitaisiin järjestää esimerkiksi työhön liittyviä koulutuksia. Vain muutama vastaajista sanoi, että ei kaipaa minkäänlaista tukea äitien töihin paluuseen. Suurin osa äideistä oli sitä mieltä, että verovähennykset tai päivähoitomaksut lapsen iän mukaisesti, eivät kannustaisi palaamaan työelämään. Pienen joukon mielestä tällä taas olisi ehdottomasti vaikutusta.

”En usko, että asia vaikuttaisi. Mielelläni hoidan lapseni kotona noin 2-vuotiaaksi tai jopa pidempään. Vantaalla hyvä kerhotoiminta tukee myös tätä, Vantaan kaupungin päiväkerhotoiminta on maksutonta.”

Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista äideistä ei ollut tarvetta yhteiselle foorumille, esimerkiksi kerholle, jossa keskusteltaisiin työhön paluuseen liittyvistä asioista. Työhön liittyvät koulutukset, omien ystävien ja äitikavereiden kanssa töihin paluusta keskusteleminen sekä keinot, joilla voi lyhentää työaikoja, koettiin merkitykselliseksi ja riittäviksi.

”En kaipaa erillistä kerhoa/kahvilaa asian käsittelyyn. Koen, että asiasta voi keskustella muiden äitien kanssa perhekahvila/ avoimessa päiväkodissa”

”Työhön liittyvät koulutukset ja perhekahvilat hyvä juttu myös. Ja voi keskustella myös työhön paluusta.”

7.2.2 Äitien kehittämisideoita

Äitien esittämiä kehittämisideoita, joilla voitaisiin tukea ja kehittää äitien töihin paluuta olivat muun muassa osa-aikatyön mahdollistuminen rahallisen tuen kera sekä keikkatyötä tekevien vanhempien lapsille keikkahoitopaikka.

”Eniten toivon joustoa työntantajalta, liukuvatyoaika, mahdollisuus omiin puheluihin työajalla, myötämieleistä suhtautumista pois töistä lasten sairastumisten takia.”

”Osa-aikatyö + rahallinen tuki.”

Erään äidin mielestä lastenhoitopalveluja pitäisi kehittää mahdollisimman joustavaksi ja kodinomaisiksi. Tämä helpottaisi töihin paluuta, kun hoitojärjestelyt olisivat hyvät ja

toimivat. Äideiltä nousi myös toive ja tarve paikkoihin, joista saisi apua ja neuvontaa töihin paluuseen liittyvissä kysymyksissä.

7.2.3 Minkälaisia ajatuksia töihin paluu ja työn ja perheen yhteensovittaminen herättää äideissä

Tutkimusaineistostani selvisi, että äidit kokevat työn ja perheen yhteensovittamisen haastavaksi. Vain yksi avoimiin kysymyksiin vastannut äiti koki, että työn ja perheen yhteensovittaminen onnistuu hyvin. Yksi kyselyyn vastanneista äideistä kertoi, että haasteellisuus riippuu työtehtävästä ja asemasta. Harmilliseksi koettiin, että arki-illasta jää vain tunti-pari perheen yhteistä aikaa. Perheen sanottiin tuovan hyvää perspektiiviä työhön ja toisin päin. Vastaajat kertoivat hoitokuvioiden tuovan suuria haasteita työn ja perheen yhteensovittamiseen, sillä lasten pitkät hoitopäivät ja työmatkat mietityttävät.

”Työn ja perheen yhteensovittamisen näen aika haastavana. Nyt kotona ollessa päivät täyttyvät kotitöistä, harrastuksista yms. Viiden lapsen äitinä ajattelen, että jos vain jaksan, niin paikkani on kotona mahdollisimman pitkään. Töissä kyllä ehtii käymään sittenkin kun lapset ovat isompia”

Äitejä huolestutti juurikin pitkät työ- ja hoitopäivät sekä vähäinen aika lasten kanssa. Työajan koetaan vievän aikaa pois perheeltä. Myös eri ammattialojen välillä nähtiin suuria eroja, kuinka työn ja perheen yhteensovittaminen onnistuu.

”Työn ja perheen yhteensovittaminen voi olla todella hankalaa joillain aloilla. Itse olen valinnut työn että minulla on mahdollisuus hoitaa myös omat alle kouluikäiset lapset itse.”

Töihin paluu herättää äideissä monenlaisia kysymyksiä ja ajatuksia. Suurimpia huolenaiheita äideillä oli lastenhoidon järjestäminen ja lapsen sopeutuminen päivähoitoon. Kysymyksiä ja huolta aiheutti myös oma osaaminen töissä, jos on ollut kauan pois työelämästä.

”Töihin paluu ei sinänsä jännitä mutta lapsen päivähoiton aloittaminen ja sinne sopeutuminen. Yhdessä olon väheneminen ja pitkät päivät töissä saattavat kuormittaa koko perhettä. Töihin paluu houkuttaa siinä mielessä, että kotihoidontuki on aika pieni. Perheeseemme odotetaan nyt vauvaa, joten töihin paluu ei ole merkittävä muutamaan vuoteen.”

”Ei tiedä miten nopeasti töitä löytyy ja millaista työtä löytyy ja miten vakituinen / määräaikainen työ on”

”Töihin paluu herättää minussa jännitystä ja vähän pelkoa”

7.2.4 Äitien ajatuksia oikeuksien ja etuuksien heikentämisestä

Vanhempainvapaa järjestelmään on suunniteltu uudistusta, jossa perhevapaa tulisi jakaa tasaisemmin. Tällä tavoin kotihoidontuki tulisi jakaa vanhempien kesken tasan. Äidit, olivat sitä mieltä, että uudistus olisi todella huono asia. Lähestulkoon kaikki kyselyyn vastanneet äidit sanoivat, etteivät kannata uudistusta, sillä pakollisuus ei ole hyvä asia. Perhevapaan jakaminen koetaan perheen omaksi asiaksi ja jokaisen perheen tulisi saada itse päättää, mikä sopii parhaiten heidän tilanteeseensa.

”Huono ajatus, perheiden tilanteet ovat niin erilaisia. Esim. yrittäjäperheissä jakaminen voisi olla lähes mahdotonta joissain tilanteissa.”

Äidit kaipaivat hoitovapaajärjestelmään lisää joustoa. Ennen kaikkea he kaipasivat sitä osa-aikatyön ja hoitovapaan yhdistämisessä. Tutkimukseni keskeiseksi asiaksi nousi vastaajien tarve hoitovapaajärjestelmän jouston lisäämisestä sekä hoitovapaan ja osa-aikatyön yhdistämisen mahdollistamisesta. Äidit kaipaivat tähän asiaan todella kipeästi muutoksia ja helpotuksia. Äitien toiveissa olisi myös koko hoitovapaajärjestelmän uudistaminen yksinkertaisemmaksi.

”Hoitovapaajärjestelmä on monimutkainen, paljon ehtoja, kaipaisin yksinkertaisempaa järjestelmää”

”Osa-aikatyöllä aloittaminen olisi pienempi kynnyks palata työelämään. Erityisesti lasten kannalta”

”joustoa pitäisi olla lisää ja nimenomaan hoitovapaan ja osa-aikaisen työn mahdollistaminen”

7.2.5 Äitien mielestä ideaali ajankohta palata työelämään

Suurin osa äideistä oli sitä mieltä, että ideaali ajankohta töihin paluuseen on lapsen ollessa noin 2-vuotias. Perheen yksilöllinen tilanne vaikuttaa asiaan kuitenkin merkittävästi. Tilanteeseen ei nähty olevan yksioikoista ja ainutta oikeaa aikaa. Monen asian koettiin vaikuttavan työelämään paluuseen. Erityisesti työelämään paluuseen äidit kertoivat vaikuttavan perheen kokonaistilanne. Lapsen persoonalla sekä terveydellä on myös suuri merkitys.

”Perhekohtaista, lapsikohtaista, itselle sopivalta ajankohdalta tuntuu lapsen ollessa 2-3-vuotias”

”Olin suunnitellut töihin paluun silloin, kun lapseni esikoinen 2.5v. Mutta en ehtinyt palata töihin, kun perheeseemme odotetaan nyt vauvaa”

”Itse olen palannut osa-aikaisesti molempien lasten ollessa reilu 1v ja olen kokenut sen hyväksi. Mutta ehdottomasti näin, kun ollut mahdollista jatkaa kotihoidossa”

”Vasta lapsen ollessa yli 3-vuotias. Osa-aikatyön ja muiden järjestelyiden mahdollistaminen olisi hyvä. Jotta ainoa vaihtoehto ei olisi kokoaikatyö ja kokoaikainen päivähoito lapselle”

7.3 Johtopäätökset

Tutkimukseni tulokset kulkevat hyvin paljon käsi kädessä Suomessa tehtyjen muiden tutkimusten kanssa työn ja perheen yhteensovittamisesta. Ne olivat monelta osaa odotuksenmukaisia. Äitien ajatuksia töihin paluusta voisi kuitenkin kartoittaa enemmänkin ja pyrkiä keräämään vastauksia laajemmin. Asioita pitäisi tutkia eri näkökulmista, jolloin äitien töihin paluusta voitaisiin tehdä joustavampaa yksilöllisiä tilanteita huomioiden. Pitäisi myös tutkia, minkälaisien ratkaisujen avulla työn ja perheen yhteensovittamista voisi helpottaa. Pohdin lisäksi asenteiden ja ihanteiden vaikutuksia siihen, milloin äidit palaavat työelämään ja olisiko vallalla olevia asenteita kenties tarpeen muuttaa. Tutkimuksessani saatujen tulosten merkitystä voisi syventää ja pohtia jatkotutkimuksen avulla, jotta ne hyödyttäisivät tutkimusalueella.

Tutkimukseni yksi tutkimuskysymys oli selvittää, miten äidit kokevat työn ja perheen yhteensovittamisen. Tutkimukseni tulosten perusteella voidaan todeta vastaukseksi tutkimuskysymykseen, että useimmat äidit kokevat perheen ja ansiontyön yhdistämisen haastavaksi. Töihin paluu aiheuttaa myös haasteita perhearkeen. Pientä osaa kyselyyn vastaajista töihin paluu pelotti. Työhön paluuta pelkäävät kertoivat olevansa työttömiä. Tästä voisi karkeasti päätellä juurikin työttömien kaipaavan perhevapaan aikana kannustavia ja informoivia ratkaisuja työelämään kannustamiseen.

Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että Suomen perhevapaajärjestelmä onkin erityisen antoisa äideille, joilla on olemassa oleva työpaikka äitien jäädessä äitiyslomalle. Toisaalta se on jopa ankara äitejä kohtaan, joilla ei ole olemassa olevaa työsuhdetta. Samaa ilmiötä pohtii ja tutkii Johanna Närvi väitöskirjassaan - Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus. Lapsia hankitaan, vaikka jäätäisiin äitiysvapaalle määräaikaisesta työsuhteesta. Määräaikaisessa työsuhteessa olevalle naiselle, joka haluaa perheellistyä, merkitsee päätös lapsesta useimmiten työsuhteen päättymistä äitiysvapaaseen. Tämä puolestaan usein hankaloittaa työhön paluuta, kun voimassa olevaa työsuhdetta ei ole. Perhevapaan pituuteen taas vaikutti vanhemmilla lapsen etu ja hoitomahdollisuudet. Käytännössä työhön paluun ajankohtaan vaikuttaa vahvasti kuitenkin myös tarjolla olevan työn tai työttömyyden ehdot. (Närvi 2014,

8-9.) Miten perhevapaajärjestelmää tulisi kehittää niin, että se ei mahdollistaisi väliinputoamisvaihetta äideille, jotka ovat työttömiä jäädessään äitiyslomalle tai jäävät äitiyslomalle määräaikaisesta työsuhteesta?

Puhutaan usein vanhempien yksilöllisiksi ymmärretyistä valinnoista, kun keskustellaan esimerkiksi siitä, kumpi jää hoitovapaalle ja kumpi jatkaa työelämässä. Valinnat useimmiten ovat kuitenkin kytköksissä työmarkkinoiden ja perhepolitiikan rakenteellisiin ehtoihin sekä erilaisiin kulttuurisiin vanhemmuuden ja lapsuuden käsityksiin. Isossa roolissa on usein myös sukupuoli, kun katsotaan miten työelämässä ja perheessä on tapana toimia. Yhteiskunnan halutessa tukea perheellistymistä, lasten hoidon tasaisempaa jakautumista vanhempien kesken ja naisten työuria, on keskeisessä asemassa työelämä ja siellä tehtävät muutokset. Määräaikaisia työsuhteita tulisi kitkeä ja lisätä perheystävällisiä käytäntöjä työpaikoille. Lasten päivähoitoa ja perhevapaita koskevassa lainsäädännössä tulisi ottaa huomioon määräaikaiset työsuhteet. (Närvi 2014, 9-10.)

Tutkimuksessani silmiinpistävää oli, että suurin osa äideistä koki, että yhteiskunta ei kannusta äitejä hoitamaan lapsiaan mahdollisimman pitkään kotona. Äidit kokivat myös, että nykyinen hallituksemme ei tue äitejä töihin paluussa. Näiden kysymyksien aikana heräsi myös tutkimuspäivinä useimmissa tutkimuspaikoissa hiljainen voimistuva puheensorina ja paljon keskustelua. Tämä aihepiiri herättää äideissä paljon tunteita. Useimmat äidit kokevat varmasti poliittiset leikkaukset perheiden tukiin ja etuuksiin hyvin raskaina. Suomessa on eniten keskituloisia perheitä ja perhevapaiden aikana riski köyhyyteen lisääntyy. Pienetkin etuuksien heikentämiset voivat aiheuttaa ison loven lapsiperheen talouteen.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL:n) julkaisemasta raportista selviää, että köyhyys on kasvanut jyrkimmin kahden vanhemman pikkulapsiperheissä. Yksinhuoltajaperheissä köyhyys puolestaan on hiukan vähentynyt. Yhtenä syynä tähän voi olla, että yksinhuoltajien tukia ei ole leikattu yhtä rajusti kuin muiden tukia. Toimeentulovaikeudet ovat yhteydessä lapsiperheiden hyvinvoinnin kanssa. Ne näkyvät perheissä muun muassa parisuhdeongelmina ja huolina lapsiin sekä vanhemmuuteen. Toimeentulo- ongelmilla on selvä yhteys lapsen terveyteen, elämäntapoihin, oppimiseen ja tunne-elämään. (Vihavainen 2016.)

Raportista selviää, että äidit rasittuvat toimeentulovaikeuksista useammin kuin isät. THL:n aikaisemmista tutkimuksista käy ilmi, että vaarallisinta on vauva- ja lapsiperheen köyhyys, sillä niiden vaikutukset näkyvät kaikkein useimmin lapsen elämässä vielä aikuisiällä. Yhtenä syynä toimeentulo-ongelmiin nähdään erilaisten tulonsiirtojen, kuten lapsilisien ja vähimmäisvanhempainrahan reaaliarvon aleneminen. Lapsiperheiltä on leikattu lamavuosina, mutta talouskasvun vuosina yhteiskunnan tukia ei korotettu. Lapsiperheköyhyyteen syinä ovat työttömyys, työelämän muutokset ja vähäinen koulutus. Aiempaa useammalla köyhyydestä

kärsivällä on nykyisin kuitenkin korkeakoulututkinto, joten koulutus ei yksin selitä köyhyyttä. (Vihavainen 2016.)

Tutkimukseni aineistosta selviää, että melkein kaikki äidit olivat sitä mieltä, että kotihoito on paras vaihtoehto alle kolmevuotiaan hoitojärjestelymuodoista. Osittain samaa mieltä olivat kaikki kysyessäni, saako äiti olla kotona niin pitkään hoitamassa lapsia kuin perhe haluaa. Tutkimuksessani lähestulkoon kaikki äidit kokivat taloudellisen tilanteen vaikuttavan siihen, milloin töihin palataan. Esimerkiksi osa Suomen kunnista tarjoaa perheille kuntalisää Kelan maksaman kotihoidontuen lisäksi. Moni vastaajista kertoo kuntalisän olevan iso taloudellinen apu hoitovapaan aikana. Moni kunta on lakkauttanut kuntalisän maksamisen kuntien säästötoimenpiteiden vuoksi. Pohdinkin, että kuinkahan suuri vaikutus tällä on päätökseen siitä, että hoitaako lapset kotona vai käyttääkö lapset varhaiskasvatuspalveluja. Osa asiantuntijoista ja kuntien päättäjistä on perustellut kuntalisän lakkauttamista sillä, että kotihoidontuen kuntalisän lakkauttamisella ei ole vaikutusta niiden vanhempien päätökseen, jotka aikovat hoitaa lapsensa kotona. Kuntalisän maksaminen ei ole vähentänyt varhaiskasvatuspalvelujen käyttöä ja niiden kustannuksia. Äidit voivat kuitenkin kokea tämän asenteellisesti negatiivisena signaalina kotiäitiyttä kohtaan ja lasten kotihoidon mahdollisuuden poissulkemisena.

Kotihoidontuen kuntalisää vuonna 2014 maksoi 85 kuntaa, kun taas vuonna 2016 kuntalisää maksoi vain 60 kuntaa. Kotihoidontuen lisäksi maksettavaa kuntalisää maksaa useimmiten suuret ja keskisuuret kaupungit. (Kuntalisät ja palveluseteli 2016.)

On pohdittu, että poliittiset leikkaukset ovat yhtenä syynä myös syntyvyyden vähenemiseen. THL:n erikoistutkijan Johanna Närven mukaan lapsiluvun väheneminen ja perhepolitiikan heikennykset nivoutuvat yhteen. Perhepolitiikka ja lapsiperheisiin kohdennetut leikkaukset voivat osaltaan vaikuttaa laskevaan syntyvyyteen Suomessa. (Turvaverkon rapauttaminen näkyy - syntyvyys kääntyi laskuun 2016.)

Erityisen tärkeäksi seikaksi analyysin tulosten pohjalta nousi äitien yksimielisyys siitä, että perhevapaajärjestelmä on hankala ja se kaipaasi joustoa sekä uudistusta. Perhevapaauudistuksessa on ehdotettu muun muassa perhevapaan jakamisesta vanhempien kesken. Tämän avulla halutaan saada äidit nopeammin takaisin työelämään. Kaikkien äitien mielestä tämä oli erittäin huono ratkaisu, sillä perheillä tulee olla valinnanvapaus ja oikeus itse päättää omista asioistaan. Hallituksemme onkin kaavailemassa uudistuksia, mutta millaisia ne lopulta ovat ja vastaavatko ne äitien ja perheiden tarpeisiin on vielä kysymysmerkin alla.

Tutkimuksestani kävi ilmi, että äidit odottivat taloudellista tukea siihen, että äidit voisivat yhdistää osa-aikatyön ja hoitovapaan. Tämä mahdollistaisi sen, että lasten kanssa voisi viettää enemmän aikaa. Suurin osa äideistä koki, että töihin paluuseen tulisi kehitellä jonkinlaisia helpottavia ratkaisuja. Keskeisimpiä asioita, joita äitien ajatuksista ja kehittämisideoista nousi esille oli: Työnantajalta joustoa, liukuvan työajan mahdollistamista sekä mahdollisuutta omiin puheluihin. Äidit ehdottivat muun muassa työhön liittyviä koulutuksia sekä työaikojen lyhentämiseen liittyviä ratkaisuja. Moni koki juurikin vertaistuen muiden äitien kanssa riittäväksi ratkaisuksi helpottamaan töihin paluuta. Nämä äitien vastaukset vastasivat niihin kysymyksiin, joihin tutkimuksen lähtökuopissa hainkin vastauksia. Töihin paluun helpottamiseksi kaivattaisiin konkreettisia ratkaisuja, jotta arki sujuisi mielekkäämmin ja töihin paluu ei aiheuttaisi niin suuria henkisiä ponnisteluja. Voitaisiin myös kysyä, millaista asennemuutostyötä kaivattaisiin ja voisiko se helpottaa äitien töihin paluuta.

Tutkimukseni kannalta merkittävää oli, että äitien ja perheiden ajatuksia pitäisi saada enemmän kuuluviin. Heidän mielipiteitään tulisi myös kunnioittaa tulevassa perhevapaauudistuksessa. Äitien ja isien omia kokemuksia töihin paluuta koskevissa asioissa tulisi hyödyntää enemmän. Asiaa tulisi laajasti kartoittaa, jotta muutokset olisivat hedelmällisiä ja tukisivat lapsiperheiden hyvinvointia myös epävakaassa taloustilanteessa. Olisi myös mietittävä, miten esimerkiksi me sosiaalialan ammattilaiset voisimme kehittää yleisiä asenteita kotiäitiydestä positiivisempaan suuntaan.

Olin jakanut kyselylomakkeessani väittämät äideille heidän sen hetkisen työtilanteensa mukaan. Halusin tämän jaottelun avulla nähdä, miten eri elämäntilanne ja sosioekonominen asema näkyisi vastauksissa ja miten se vaikuttaa töihin paluuseen. Tutkimukseni vastaukset olivat samansuuntaisia kuin olemassa olevat tieteelliset tutkimukset osoittavat. Tutkimuksesta selvisi, että äidit, joilla on olemassa työsuhde, kokivat olevansa luottavaisia töihin paluussa. Erityisesti luottavaisuutta lisäsi, jos he olivat pitäneet perhevapaan aikana yhteyttä työpaikkaansa. Yhteydenpito työpaikkaan perhevapaan aikana koetaan siis hyödylliseksi. Yhteydenpidon tärkeyttä kannattaisikin painottaa perhevapaalle jäädessä. Joillakin yhteydenpito voi tulla luonnostaan, riippuen työympäristöstä ja työviihtyvyydestä.

Tutkimukseni tuloksista näkyi esimiehen sekä henkilöstön tuen ja joustavuuden merkitys. Määräaikaaisessa työsuhteessa olevat olivat eri mieltä siitä, että henkilöstö ja esimies olisivat tukeneet työhön paluussa. Tämä osoittanee sen, että jos on tuttu, kannustava ja joustava työympäristö, niin töihin paluu on helpompaa. Äideistä, joilla ei ollut olemassa olevaa työpaikkaa, moni koki töiden etsimisen haastavana perhevapaan jälkeen. Hajontaa oli kuitenkin siinä, että kaipaavatko äidit töihin paluussa tukea vai eivät. Puolet työttömistä äideistä toivoi apua työllistymiseen. Tähän vastaukseen olisikin ollut hyvä saada lisäkysymys sekä tarkennus, joka olisi voinut avata syitä, miksi osa ilman työsuhdetta olevista ei kaipa

apua työllistymiseen. Syyt voivat olla niin monimuotoisia, että tästä ei luotettavia johtopäätöksiä voi tehdä. Tulos kuitenkin osoittaa, että tarvetta avulle hoitovapaalta työelämään paluuseen on.

Useimmat työelämään palanneet äidit, jotka kertoivat työskennelleensä perhevapaan jälkeen, kokivat työn antavan voimia perhe-elämään. Tämä vastaus on tärkeässä roolissa, kun pohditaan äitien töihin paluuta. On tärkeää huomata, että työ on myös voimaannuttava asia. Voisikin miettiä onko se yksi syy siihen, miksi suomalaiset äidit ovat niin ahkeria työntekijöitä ja saavat sommiteltua työn ja perheen yhteensovittamisen toimivaksi paletiksi. Mielestäni tämä seikka tulisi nostaa esille kirkkaammin. Työ voidaan kokea voimaa antavana asiana elämässä. Sen verukkeella ei saisi kuitenkaan poistaa ja leikata olemassa olevia oikeuksia ja etuuksia, jotta äitien töihin paluu vauhdittuisi. Jokaisella äidillä tulisi olla oikeus päättää itselleen oikea aika työllistyä perhevapaan jälkeen. Toivottavaa olisikin, että Suomen työpaikoissa lisääntyisi perheystävällisen toimintamallin käytännöt ja näin edistettäisiin sekä perheiden sisäistä hyvinvointia, työhyvinvointia sekä ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Nämä hyödyttäisivät pitkällä tähtäimellä myös taloudellisesta näkökulmasta katsottuna. Hyvinvoiva ihminen jaksaa olla myös tehokas ja tuottava työntekijä.

Tutkimukseni kannalta merkittävä tulos oli äitien yksimielisyys siitä, että perhekahviloiden tarjoamat palvelut helpottavat töihin paluussa. Asiaan voinee vaikuttaa myös se, että perhekahviloissa käynti auttaa äitejä pysymään kiinni arjen rutiineissa, vahvistaa sosiaalisia suhteita ja ylläpitää yhteiskunnallista osallistumista. Voitaisiinkin kysyä, pitäisikö niissä keskittyä enemmän äitien töihin paluun helpottamiseen vai onko niiden tarjoama tuki riittävä jo sellaisenaan. Muiden äitien kanssa jaetut kokemukset, ajatukset sekä vertaistuki koettiin hyvin merkittäväksi, kun pohditaan työelämään siirtymistä hoitovapaalta. Osa kaipaaisi myös erilaisten ratkaisujen kehittämistä ja tukikeinoja helpottamaan töihin paluuta. Esimerkiksi työelämäluennot töihin paluun helpottamiseksi olisi yksi ratkaisu.

Suomessa hoidetaan alle kolme vuotta täyttäneet lapset todella usein kotona verrattuna muihin Euroopan maihin. Suomalaiset äidit ovat myös ahkeria työntekijöitä. Nuorimman lapsen täytettyä kolme vuotta, äideistä 80 prosenttia on töissä ja kouluikäisten lasten äitien työllisyysaste on 90 prosenttia. Suomalaisnaisten työpanos on Euroopan korkein kokopäivätyön yleisyyden takia. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 32.)

THL:n tutkimushankkeesta ”Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo” selviää, että suomalaisäitien ”kotikeskeisyys” tai ”työkeskeisyys” näyttäisi noudattavan vaihemallia. Äidit palaavat kokopäiväisen kotihoitojakson jälkeen kokopäivätyöhön. Nuorimman lapsen täytettyä 3 vuotta, äitien työllisyysaste on Suomessa korkea. Johanna Närvi tarkasteli artikkelissaan ”Äidit kotona ja työssä - perhevapaavalinnat, työtilanteet ja hoivaihanteet” äitien ratkaisuja

lapsenhoidon ja ansiotyön suhteen siinä vaiheessa, kun heidän lapsensa on parivuotias. Artikkelissa kysytään, mikä saa äidit hoitamaan lasta kotona ja ketkä äidit puolestaan ovat jo siirtyneet työhön. Kumpi on ratkaisevassa asemassa äitien valinnoissa: työmarkkina-asema vai äidinhoivan ihanne? Kotona lasta hoitavilla ja työssä olevilla äideille oli erilaisia ajatuksia äidinhoivan ihanteesta. Molemmat äitiryhmät halusivat viettää enemmän aikaa lasten kanssa ja tämä oli yhtä tärkeä syy hoitaa lasta. Kuitenkin lasta kotona hoitavat ajattelivat pienen lapsen hoidon kuuluvan äideille. Hoiva-motiiveista huolimatta merkittävässä asemassa valinnoissa oli äitien työmarkkina-asema. Heikompi työmarkkina-asema ennusti, että äiti hoitaa lastaan kotona. (Närvi 2014, 9-10.)

Pohdin, kuinkahan paljon vastaajien sosioekonominen asema näkyi vastauksissa. Suurimmalla osalla vastaajista oli olemassa oleva työsuhde äitiyslomalle jäädessään. Vastauksissa olisi voinut olla hyvinkin paljon eroja, jos kysely olisi tehty esimerkiksi työttömänä äitiysvapaalle jääneille tai määräaikaisesta työsuhteesta äitiysvapaalle jääneille äideille. Tutkimukseeni vastanneilla työttömillä äideillä ja myös määräaikaisesta työsuhteesta äitiysvapaalle jääneillä oli erityisesti tarpeita työn paluun helpottamiseen. Joka tapauksessa olennaista on, että sosioekonomisesta asemasta riippumatta lähes kaikki tutkimuksessa mukana olleet äidit kokivat työn ja perheen yhteensovittamisen vähintään osittain haastavaksi. Lähes kaikki toivoivat uusia ratkaisuja töihin paluun helpottamiseen sekä työn ja perheen yhdistämiseen. Lisäksi tutkimustuloksiin vaikuttaa varmasti se, että missä paikkakunnalla ja alueella kysely teetettiin. Sillä työttömyys vaihtelee eri alueittain Suomessa. Esimerkiksi Pohjois-Suomessa pienellä paikkakunnalla teetetty kysely olisi varmasti antanut erilaisia vastauksia. Töihin paluu ja töiden löytäminen voi olla huomattavasti hankalampaa tietyillä alueilla. Näin ollen myös tukea tarvitsisi enemmän painottaa sellaisille paikkakunnille, jossa työttömyysasteet suuria.

Koen, että sain kattavasti vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tulokset olivat suurimmaksi osaksi odotuksenmukaisia. Erityistä kuitenkin oli, kuinka merkittävässä roolissa vertaistuki on äitien töihin paluussa sekä kuinka moni vastaajista toivoisi sallivampaa asennetta yhteiskunnalta kotiäitiyttä kohtaan. Lisäksi tärkeää on huomioda, että äidit kokevat, ettei yhteiskunta tue äitejä hoitamaan lapsia kotona. Äidit kokevat myös, että nykyinen hallitus ei tue heitä töihin paluussa. Voitaisiinkin kysyä, miten näihin seikkoihin tulisi kiinnittää huomiota perhevapaauudistuksessa?

8 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tieteellinen tutkimus on eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa, jos tutkimusta tehtäessä on edetty hyvien tieteellisten käytäntöjen edellyttämällä tavoilla. Tutkimuksessa tulee noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, rehellisyyttä ja yleistä huolellisuutta.

Tutkimustyötä tehdessä tulee olla tarkka tulosten tallentamisessa, esittämisessä sekä tulosten arvioinnissa. (Hyvä tieteellinen käytäntö 2014.)

Tutkimuksen tekijän tarkoituksena on saada mahdollisimman luotettavaa tietoa ja osoittaa tutkimustulosten luotettavuus. Luotettavuutta arvioidaan validiteetti- ja reliabiliteettikäsitteiden avulla. Validiteetti eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimusongelman kannalta mitataan sekä tutkitaan oikeita asioita. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten pysyvyyttä. Erityisesti määrällisen tutkimuksen luotettavuutta mitataan validiteetin ja reliabiliteetin kautta. (Kananen 2011, 118.)

Tutkimuksessani luotettavuuden arvioinnilla oli suuri merkitys. Tutkimuksen validiteetti liittyy tutkimuksen suunnitteluun sekä siihen, että asioita mitataan oikean mittarin avulla. Aineiston analyysia tehdessä ollaan erityisen huolellisia, jotta se tehdään oikein. (Kananen 2011, 260-261.) Lähdin suunnittelemaan kyselylomakkeeni rakennetta teoreettisten perusteluiden pohjalta. Olin perehtynyt kattavasti lukuisiin teoksiin, tutkimuksiin, väitöskirjoihin ja tieteellisiin artikkeleihin. Luin tekstejä mahdollisimman lähdekriittisesti, jotta pystyin valitsemaan mielestäni luotettavimmat lähteet työhöni. Teoriaan perehtymisen avustuksella rakensin kyselylomakkeeni. Pyrin huomioimaan luotettavuuskysymykset jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tutkimustani sekä valitessani tutkimukseni tutkimusmenetelmän. Luotettavuus tulee huomioida jo työn suunnitteluvaiheessa, jolla taataan työn luotettavuus hyvin vahvaksi. Tutkimuksessa ei juuri tarvitse puuttua reliabiliteettiin, jos tutkimuksen validiteetti on kunnossa. Kun mittari on validi, on sen reliabiliteetti kunnossa. (Kananen 2011, 119-121.)

Tutkimuksessani validiteetti on vahvasti kytköksissä nimenomaan aineistonkeruuprosessiin. Johtopäätökset on johdettu oikein aineistosta sekä yhdistetty olemassa olevaan teorial tietoon. Tutkimuksessani haluttiin selvittää vantaalaisten äitien ajatuksia töihin paluusta ja kartoittaa heidän tarpeitaan töihin paluun helpottamiseen. Valitsin aineistonkeruumuodoksi kyselylomakkeen. Kyselylomakkeen väittämät ja kysymykset pyrin muotoilemaan niin, että vastaaminen olisi helppoa ja selkeää. Vastausvaihtoehdot tein sen mukaisesti mahdollisimman helposti ymmärrettäviksi. Keräämäni aineiston säilytin huolellisesti muokkaamattomina prosessin loppuun saakka. Aineistoin analyysin suoritin pian aineiston keräämisen jälkeen, jotta prosessin luotettavuus ei päässyt kärsimään.

Tutkimuksen reliabiliteetti on mahdollista todeta usealla eri tavalla. Opinnäytetyössä ei ole järkevää tai mahdollista taloudellisista syistä lähteä tekemään uusintamittauksia tulosten pysyvyyden esittämiseksi. Riittää, että eri vaiheet on tarkasti dokumentoitu ja ratkaisut perusteltuja. (Kananen 2011, 123.) Reliabiliteetin voi todeta esimerkiksi, jos kaksi vastaajaa tai arvioijaa päätyy samaan tulokseen. Tutkimukseni tuloksia voidaan pitää reliaabeleina, sillä

kyselylomakkeen kysymyksiin saatiin täysin samoja vastauksia vastaajilta. Otoksoon tulee myös olla riittävä. Määrällisissä tutkimuksissa on määritelty tilastollisia menettelytapoja arvioimaan mittareiden luotettavuutta. (Hirsijärvi ym. 2009, 231.)

Kävin kolmessa MLL:n perhekahvilassa sekä kahdessa seurakunnan perhekahvilassa. Tutkittavana kohdejoukkona tutkimuksessani oli perhekahviloiden palveluita käyttävät äidit. Perhekahviloissa käy hyvin vaihtelevasti ihmisiä ja niihin ei sitouduta, joten tutkimuksen perusjoukon määrää ei voi määrittää. Olin sopinut ohjaajien ja perhekahviloiden vastuuhenkilöiden kanssa päivät, jolloin menen paikalle. Kohdejoukkoni määräytyi niistä äideistä, jotka olivat sillä kertaa saapuneet perhekahviloihin. Kyseessä oli siis satunnainen otanta. Joinain kertoina voi olla kävijöitä hyvin vähän ja joinain viikkoina hyvin paljon. Kävijöiden määrään vaikuttaa päivän sisältö, jos esimerkiksi tiedossa on asiantuntijavierailija tms. Kävijöiden määrään voi vaikuttaa muun muassa kausiflunssat, sää, lasten ja vanhempien jaksaminen sekä muut menot. MLL:n perhekahvilat toimivat suurimmaksi osaksi vapaaehtoisten voimin. Seurakunnan perhekahviloita ohjaavat lastenohjaajat. Sain vastauksia yhteensä 21 kappaletta, mikä oli riittävä otanta, huomioiden kyselylomakkeen kattavuuden ja laadulliset kysymykset. Lisäksi vastausten määrään vaikutti tutkimusympäristö, kun vastaajien määrää ei voinut ennalta arvioida.

Molempien sekä määrällisen, että laadullisen tutkimuksen validiutta voi tarkentaa käyttämällä useita eri tutkimusmenetelmiä. Tutkimusmenetelmien yhteiskäytöstä puhuttaessa käytetään termiä triangulaatio. Nykyisin monet tutkijat käyttävät myös tutkimusmenetelmien yhteiskäytöstä termejä monimetodinen lähestymistapa sekä kiteyttäminen. (Hirsijärvi ym. 2009, 233.) Myös minun tutkimuksessani tarkensin validiutta käyttämällä määrällisen tutkimusmenetelmän lisäksi laadullista tutkimusmenetelmää. Tämä näkyi kyselylomakkeeni rakenteessa, jossa oli sekä määrällisiä että laadullisia piirteitä.

Hyvä tutkimus eettisestä näkökulmasta katsottuna edellyttää hyvän tieteellisen käytännön noudattamista koko tutkimusprosessin ajan. Ennen tutkimusaiheen valintaa, täytyy osata eettisesti harkita, kenen ehdoilla tutkimusaihe ja tutkimuskysymykset valitaan ja minkä vuoksi tutkimuksen tekoprosessi käynnistetään. Lähtökohtana tutkimukselle tulee aina olla ihmisarvon kunnioittaminen sekä itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Lisäksi tulisi miettiä, miten aiheen valinnassa tulisi ottaa huomioon yhteiskunnallinen merkittävyys. (Hirsijärvi ym. 2009, 24-25.) Teoriaosuus oli merkittävä pohja tutkimukselle ja tutkimuksen sisällön luotettavuudelle. Teoriaosuuden lähdemateriaalissa olin huomionut lähdekriittisyyden ja lähdemateriaalin käyttöä. Pyrin aina käyttämään mahdollisimman tuoretta tietoa. (Hirsijärvi ym. 2009, 113.)

Tutkimusta tehdessäni noudatin niin sosiaalialan ammattieettisiä ohjeita kuin hyvän tieteellisen käytännön noudattamista koko tutkimusprosessin ajan. Ihmistieteissä eettisiä ongelmia voi aiheuttaa tiedonhankintatavat ja koejärjestelyt. Tutkimukseen osallistuvilla on selvitettävä, jos tutkimus aiheuttaisi heille jonkinlaisia riskejä ja heille tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Tutkimustietojen on oltava luottamuksellisia ja osallistujat jäävät nimettömiksi. (Hirsijärvi ym. 2009, 25-26.) Tutkimukseni ei aiheuttanut mahdollisia riskejä vastaajille ja painotin kyselyä teettäessäni siihen vastaamisen olevan täysin vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistuneiden henkilöllisyyttä ei paljasteta tai liian tarkkoja tietoja ei kerrota. Esimerkiksi vastaajien ikää tai perhekahviloiden tarkkoja sijainteja ei kerrota, jotta vastaajien anonymiteetti säilyy. Tutkimuksen aineisto tuhoetaan tutkimuksen valmistuttua. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat kaikki täysi-ikäisiä.

9 Pohdinta

Päädyin opinnäytetyöni aiheeseen henkilökohtaisen elämäntilanteeni myötä, tasapainoilllessani perheen ja opiskelujen jatkamisen kanssa. Ollessani itse hoitovapaalla, kohtasin hyvin monia äitejä, joiden kanssa keskustelimme siirtymävaiheesta hoitovapaalta töihin. Itse palasin hoitovapaalta takaisin opintojeni pariin. Puntaroin joka tapauksessa perheeni kanssa samojen asioiden äärellä. Oli kyse sitten töihin tai opintoihin palaamisesta, jokaisen perheen kohdalla tämä siirtymävaihe on omanlaisensa suuri muutosvaihe ja eri tilanteissa olevat ihmiset kaipaavat erilaisia ratkaisuja niihin.

Huomasin hyvin monella äidillä olevan samankaltaisia kysymyksiä kuin minulla itselläni mielessään töihin tai opiskeluihin paluun lähestyessä. Erityisen isoksi kysymykseksi äideillä tuntuu nousevan lasten hoitojärjestelyt. Mielessä risteilevät ajatukset siitä, mikä voisi olla sopiva ikä päivähoitoon, minkälaisia päivähoitopaikat ovat ja pääseekö lapset siihen päivähoitopaikkaan, johon perhe haluaisi. Huolta herättää myös lapsen yksilöllinen huomiointi tarhassa, kun ryhmäkoot ovat suuria. Päivähoitopaikat ovat usein täynnä ja lapsi ei aina pääse vanhempien toivomaan hoitopaikkaan. Lisäksi perhevapaalla mietityttää työelämän epävarmuus ja työaikojen epäsäännöllisyys sekä pätkätyöt. Suurimpia huolenaiheita ovat myös ongelmat ajan kanssa. Työ tuntuu usein vievän ison siivun perheeltä pois, mikä harmittaa äitejä ja koko perhettä.

Suomalaiset äidit ovat ahkeria työntekijöitä. Perhevapaan jälkeen töihin palattuaan äidit useimmiten tekevät kokopäivätyötä. Tutkimuksessani lähes kaikki äidit olivat yksimielisiä siitä, että myös Suomeen kaivattaisiin enemmän joustoa perhevapaajärjestelmään ja tämän myötä osa-aikatyön ja hoitovapaan yhdistämiseen. Tämä helpottaisi ristiriitaa työn ja perheen välillä. Lisäksi se toisi äideille mahdollisuuden olla pidempään kotona lasten kanssa. Ahkera ja tehokas työntekijä voi olla tietynlainen ihanne Suomessa, mutta se ei saa sulkea pois mahdollisuutta olla hoitamassa omia lapsiaan kotona. Ihmisten tarpeet ovat tietenkin erilaisia

ja jokaisella tulisi olla vapaus valita omanlaisensa ratkaisu. Joillekin äideistä nimenomaan varhainen töihin paluu äitiysvapaan jälkeen voi olla voimaannuttavaa.

Opinnäytetyöni aihe toimi hyvänä motivaation lähteenä työhön tarttumiseen. Tutkimusaiheeni oli kiinnostava ja huomasin tutkimukseni edetessä tiedonjanoni aiheeseen kasvavan koko ajan. Aihetta voisi tutkia hyvin erilaisista näkökulmista ja erilaisten tilanteiden pohjalta. Mielestäni tämänkaltaisen tutkimuksen jatkotutkimukselle olisi tarvetta. Tutkimukseni satunnaisnäyte, perhekahviloiden äitien vastausten määrä jäi suppeaksi, jolloin se olisi kaivannut rinnalleen laadullista tutkimusta lisää kuten syvähaastattelun. Tällöin olisi voinut kartoittaa myös enemmän vastaajien taustaa ja sosioekonomista ryhmää sekä saada kokonaisvaltaisempaa tietoa ja ymmärrystä kohderyhmästä. Koin kuitenkin onnistuneeni kyselomakkeen laadinnassa. Siitä tuli kattava ja avoimien kysymysten määrä oli loppujen lopuksi sopiva tutkimusolosuhteisiin nähden.

Mielenkiintoista olisi ollut enemmänkin syventyä miettimään, ketkä ylipäänsä käyttävät perhekahviloiden palveluita ja miten se näkyy vastauksissa. Pohdinkin, uskaltautuvatko äidit, joilla olisi suuri tarve sosiaalistua, lähteä tämänkaltaisten palveluiden piiriin?

Edustavatko tutkimukseeni vastanneet vain tiettyä osaa yhteiskunnasta? Ovatko monet tutkimukseeni vastanneet äidit hyvinvoivia ja yhteiskunnallisesti valveutuneita, jolloin he eivät välttämättä ole suurimman tuen tarpeessa töihin paluun tukemisessa.

Jatkotutkimuksessa voisi huomioida myös nämä seikat. Kuinka tavoittaa äitejä eri sosioekonomista ryhmistä. Näin tuloksiin saisi syvyyttä ja luotettavuutta. Tutkimukseni keskittyi pääasiallisesti niin sanottuihin perinteisiin perheisiin. Tutkimus avaisi ovia hyvin moniin erilaisiin tilanteisiin ja perhemuotoihin esimerkiksi sateenkaariperheet, yksinhuoltajat ja uusioperheet. Näissä olisi myös erittäin mielenkiintoinen näkökulma asian jatkotutkimiseen.

Historia osuutta kirjoittaessani ja teoriaa lukiessani, hiipi mieleeni huoli. Tämä huoli on herännyt usealla ihmisellä ja näkemykset ovat olleet esillä mediassa välillä ehkä turhankin räväkästi. Erityisesti 1990-luvun tapahtumat nousevat väkisinkin mieleen. Tällöin Suomessa elettiin kovan laman ja suuren työttömyyden kourissa. Leikkuri iski lapsiperheiden etuuksiin ja oikeuksiin tuolloinkin, mikä aiheutti ikäviä ja vakavia seurauksia perheiden ja lasten hyvinvointiin. Tästä hyvänä esimerkkinä on mielenterveysongelmien lisääntyminen. Erilaisia ratkaisuja tulisi pohtia ja kehittää, että historia ei toistaisi itseään. Perheiden hyvinvointiin ei voi liiaksi käyttää resursseja. Taloudellisesta näkökulmasta asiaa tarkasteltaessa etuuksiin ja oikeuksiin kajoaminen ja heikentäminen luultavasti kuormittavat Suomen taloutta myöhemmin, esimerkiksi lisääntyvillä sairauspoissaoloilla töistä ja terveystaloudellisuudella. Ennen kaikkea huomio tulisi olla lasten hyvinvoinnissa. Se on asia, jossa ei voi säästää.

Lisäksi opinnäytetyöni historiaosuudesta voi huomata seikkoja, jotka voidaan nähdä osaltaan verrannollisina nykyhetkeen. Työläisnaisten ja porvarillisten naisten kesken oli suuria eroja ideologioissa ja tavoitteissa. Työläisnaisille äitiys oli oikeus, josta piti taistella, kun taas porvarillisille naisille taistelunaiheita olivat oikeus koulutukseen ja itsenäiseen työhön. Nykyisinkin voidaan nähdä suuria eroja eri väestöryhmien välillä. Kuten jo lapsiperheiden hyvinvointi kappaleessa todettiin, nykypäivänä hyvinvointierot eri väestöryhmien välillä ovat kasvaneet. Tulonerot ovat entistä suurempia, jolloin vähimmäisturvan varassa elävien ja työttömien köyhyys on yleisempää. Terveystila on huomattavasti parempi hyvätuloisilla ja koulutetuilla, kuin pienituloisilla ja vähän koulutetuilla. Nämä samat erot hyvinvoinnissa näkyvät myös lapsiperheiden kohdalla, mikä taas näkyy juurikin äitien töihin paluussa ja vapaudessa valita paras mahdollinen ratkaisu perheille työn ja perheen yhdistämiseen ja sitä myöten kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13-14.) Eroja eri väestöryhmien välillä nykypäivänä voi olla muun muassa erilaiset hoitojärjestelyt eri perheiden välillä, millainen lastenhoitopaikka lapsella on ja kuinka pitkään voi olla kotona hoitamassa lapsia.

Pohdin tutkimusta tehdessäni millainen rooli sosiaalialan ammattilaisilla voisi olla äitien töihin paluun helpottamisessa. Näen, että sosiaalialan eri työkentillä voisimme olla helpottamassa äitien työhön paluuta monin eri tavoin. Sosiaalialan ammattilaiset ja kenties sosiaalialan opiskelijat voisivat kehittää erilaisia projekteja esimerkiksi perhekahviloissa äitien tarpeiden ja halujen mukaan. Tämä vaatisi kuitenkin koulutuksessamme keskittymistä tämänkaltaisiin ongelmanratkaisukeinoihin. Sosiaalialan opinnoissa voisi myös keskittää ajatuksia äitien töihin paluuseen. Sosiaalialan ammattilaiset voisivat kehittää erilaisia ratkaisuja äitien töihin paluun helpottamiseen ja ohjata äitejä töihin paluussa. Ylipäänsä olisi tarpeellista herättää aktiivista keskustelua aiheesta ja olla osallisena vaikuttamassa työn ja perheen yhteensovittamisen helpottamisessa sekä rohkaistua puhumaan yhä vain enemmän ääneen siitä, kuinka lapsiperheiden oikeuksiin ja etuuksiin ei tulisi kajota. Näin voisimme puolustaa perheiden ja ennen kaikkea lasten oikeuksia. Esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimistossa työskentelevät sosiaalialan ammattilaiset voisivat ottaa omaksi osa-alueekseen äitien töihin paluu kontekstin.

Opinnäytetyötä aloitellessani minua huolestutti etenkin opinnäytetyön tutkimuksellisuus, koska se on itselleni niin kaukainen ja vielä vieras ympäristö. Otin kuitenkin asenteen kuin vanhassa sananlaskussakin ”kukaan ei ole seppä syntyessään”. Tartuin siis työhön noviisina avoimin mielin. Motivoiva aiheeni rohkaisi tarttumaan työhön ja perehtymään tutkimuksen tekotapoihin. Opinnäytetyöprosessin aikana opin tutkimuksen tekotavoista ja tutkimuksen tekemisen monimuotoisuudesta ja siitä, mitä kaikkea tutkimuksen teko vaatii tutkijalta. Opin tutkimuksen eri metodeista ja millä tavoin muuten olisin voinut tutkimukseni toteuttaa.

Opin tarkastelemaan asioita kehittämisenäkökulmasta. Näenkin työlläni lukuisia eri vaihtoehtoja, kuinka sitä voisi jatkojalostaa niin teoreettisesti kuin toiminnallisesti. Tutkimuskenttänä voisi toimia työ- ja elinkeinotoimisto, neuvola ja työterveyshuolto sekä lisäksi jo olemassa olevien mallien kehittämistä. Osaltaan jäinkin kaipaamaan työlleni työelämäkumppania, jonka kanssa tehdä tiiviimmin yhteistyötä. Luulen, että tämä olisi myös auttanut pysymään vielä tehokkaammin ajankäytöllisesti raameissa. Työssäni tein kyllä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa, perhekahviloiden vapaaehtoisten ohjaajien kanssa. Se jäi kuitenkin hiukan irralliseksi, johtuen esimerkiksi tutkimusmenetelmästäni ja aineistokeruutavasta.

Ammatillisesti koin onnistumisen tunteita esimerkiksi tehdessäni informatiivisia kyselyitä tutkimuspaikoissa, esitellessäni tutkimusaiheittani ja keskustellessani vastaajien kanssa. Mielestäni oli antoisaa käydä tekemässä kyselyt paikanpäällä perhekahviloissa, eikä esimerkiksi hoitaa asiaa postikyselynä tai verkkokyselynä. Tämä osuus oli tutkimuksessa itselleni yksi mieluisimmista osuuksista ja olisin mieluusti voinut kehittää omia tutkimustaitojani lisää ja syventää tutkimusta esimerkiksi käyttäen tiedonkeruumuotona haastattelua. Ikävä kyllä ajankäytöllisesti siinä vaiheessa opinnäytetyötäni haastattelujen tekeminen ei ollut mahdollista. Opinnäytetyötä tehdessäni kartutin tietoa hyvin monelta eri osa-alueelta ja perehdyin asiaan useasta eri perspektiivistä. Valaisevaa oli teoriaan perehtyessä syventyä muun muassa muiden Euroopan maiden perhevapaajärjestelyihin, jonka myötä ymmärsi asiaa laaja-alaisesti.

Ammatillisesti osaamiseni lisääntyi myös perehtyessäni kolmannen sektorin tarjoamiin palveluihin, jotka kenties tulevat tulevaisuudessa olemaan vieläkin suuremmassa roolissa ihmisten hyvinvoinnin tukemisessa, kun kunnallisia palveluita supistetaan. Perhekahvilatoiminta on monien äitien ja lasten elämässä tärkeässä osassa perhevapaan aikana. Koen tutkimukseni aiheen erittäin tarpeelliseksi ja koin oppineeni koko opinnäytetyöprosessin aikana valtavasti itse prosessista kuin omasta itsestäni. Tiedonjano, joka jäi sisälleni opinnäytetyön myötä, motivoi tulevaisuudessakin jatkuvaan itsensä kehittämiseen, yhteiskunnalliseen valvetuneisuuteen ja tutkivaan työotteeseen. Ymmärsin opinnäytetyöprosessin aikana, että työstä on hankalaa sanoa milloin on se valmis tai omasta mielestä riittävän hyvä, sillä tiedonjyviä löytyy matkan varrelta jatkuvasti ja ne haluaa kerätä kaikki matkaansa. Tämän saman voin sanoa itsestäni. Elämänmittainen tutkiminen ja oppiminen jatkuvat ja ammattilaisena sekä asiantuntijana en haluakaan koskaan olla valmis vaan valmis kehittymään.

10 Lähteet

Painetut lähteet

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9 painos. Porvoo: Bookwell.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15 painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino.

Kananen, J. 2011. KVANTTI - Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Juvenes Print.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Tampere: Juvenes Print.

Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. 2014. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print.

Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä - Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Helsinki: Vammalan kirjapaino.

Närvi, J. 2014. Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus. Tampere: Juvenes Print.

Nätkin, R. 1997. Kamppailu suomalaisesta äitiydestä. Tampere: Tammer-Paino.

Saarimäki, P., Hytönen, K. & Niskanen, H. 2012. Lapsi matkalla maailmaan. Vantaa: Hansaprint.

Sähköiset lähteet

Entistä suurempi osa äideistä hoitamassa lapsia ilman työsuhdetta. 2013. Tilastokeskus. Viitattu 19.12.2016. http://tilastokeskus.fi/til/tyti/2013/14/tyti_2013_14_2014-10-07_kat_004_fi.html

Haataja, A., Airio, I., Saarikallio-Torp, M. & Valaste, M. 2016. Laulu 573 566 perheestä - Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla. Kela. Viitattu 19.12.2016. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/163822/Laulu_573566_perheesta.pdf?sequence=1

Vipuvoimaa EU:lta 2007-2013. 2014. ESR & TTL. Viitattu 19.12.2016. <https://www.eura2007.fi/rrtiepa/projekti.php?projektkoodi=S12068>

Hyvä tieteellinen käytäntö. 2014. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 31.01.2017. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>

Jalkanen, S. 2014. Työhönpaluuta perhevapaan jälkeen selvittäneen työryhmän muistio. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 19.12.2016. <http://tem.fi/documents/1410877/2859687/Ty%C3%B6h%C3%B6npaluuta+perhevapaan+j%C3%A4lkeen+selvitt%C3%A4neen+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+muistio+14052014.pdf>

Kaattari, L. 2015. "Osais tukea jokaista lasta siinä, minkälaisii ne on." Vanhempien käsityksiä vanhemmuudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä saamastaan tuesta vanhemmuudelleen. Oulun yliopisto. Viitattu 19.12.2016. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201508141913.pdf>

Kauppinen, K., Toivanen, M. & Moisio, E. 2016. Työn, perheen ja muun elämän yhteensovittaminen. Työterveyslaitos. Viitattu 19.12.2016. <http://partner.ttl.fi/fi/tietokortit/Documents/Tietokortti%2010.pdf>

Kauppinen, T., Mattila-Holappa, P., Perkiö-Mäkelä, M., Saalo, A., Toikkanen, J., Tuomivaara, S., Uuksulainen, S., Viluksela, M. & Virtanen, S. 2012. Työ ja terveys Suomessa 2012. Työterveyslaitos. Viitattu 19.12.2016.

<https://www.ttl.fi/wp-content/uploads/2016/11/tyo-ja-terveys-suomessa-2012.pdf>

Kivimäki, S. 2010. Äitinä työelämään - Äitiyden merkitys työnhaussa äitien kokemana. Tampereen yliopisto. Viitattu 19.12.2016.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81643/gradu04349.pdf?sequence=1>

Kokko, A. 2013. Perheystävällinen työpaikka - Hankkeen loppuraportti 2013. Väestöliitto. Viitattu 19.12.2016.

<http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/cf464b381a3d7be9a980005bb62972fe/1482236565/application/pdf/2891987/Perheyst%C3%A4v%C3%A4llinen%20ty%C3%B6paikka%20loppuraportti%202013.pdf>

Kosonen, M. 2016. Leikkauslistat iskevät lapsiperheisiin. Yle. Viitattu 23.01.2017.

<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/11/04/leikkauslistat-iskevat-lapsiperheisiin>

Kosonen, L. 2013. Sosiaalivakuutus - Joustavasti kotona. Kela. Viitattu 19.12.2016.

<http://verkkojulkaisu.viivamedia.fi/sosiaalivakuutus/2013/1/21>

Kuntalisät ja palveluseteli. 2016. Kunnat. Viitattu 3.2.2017.

<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/vasu/vaka-tukimuodot/kuntalisat-vauvaraha/kuntalisa2016/Sivut/default.aspx>

Lainiala, L. 2014. Perhepolitiikka kriisin aikana. Väestöliitto. Viitattu 19.12.2016.

http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/f1d73fe7ebd978d1ee03cd5ce007ece2/1482234113/application/pdf/4915996/Perhebarometri%202014_web.pdf

Lammi, H. 2016. Haikarat vailla töitä - Suomessa syntyi nykyistä vähemmän lapsia viimeksi 1860-luvun nälkävuosina. Suomenmaa. Viitattu 3.2.2017.

<http://www.suomenmaa.fi/uutiset/haikarat-vailla-toita--suomessa-syntyi-nykyista-vahemman-lapsia-viimeksi-1860luvun-nalkavuosina-6.3.185744.94b3b8aa3e>

Miettinen, A. 2012. Perhevapaakäytännöt Suomessa ja Euroopassa 2012. Väestöliitto. Viitattu 19.12.2016.

http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/bc159233deb68ee0cef3418f30b4f1e4/1482149666/application/pdf/1973396/Ty%C3%B6paperi_1_Perhevapaak%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6t%20Suomessa%20ja%20Euroopassa%202012.pdf

Moisio, E. & Huuhtanen, H. 2015. Arki hallussa?. Työterveyslaitos. Viitattu 19.12.2016.

http://partner.ttl.fi/fi/tyo_ja_ihminen/Documents/Tutkimusraportti_31.pdf

Närvi, J. 2014. Äidit kotona ja työssä - perhevapaavalinnat, työtilanteet ja hoivaihanteet. Julkkari. Viitattu 3.2.2017.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116920/narvi.pdf?sequence=1>

Pekkonen, S. 2016. Näin sinun lompakostasi viedään: Kokosimme listaan kaikki leikkauspäätökset. Aamulehti. Viitattu 19.12.2016.

<http://www.aamulehti.fi/kotimaa/nain-sinun-lompakostasi-viedaan-kokosimme-listaan-kaikki-leikkauspaatokset-23565730/>

Pelkonen, L. 2017. Äkkipudotus syntyvien vauvojen määrässä huolettaa. Uusi Suomi. Viitattu 23.01.2017.

<https://www.uusisuomi.fi/kotimaa/211633-akkipudotus-syntyvien-vauvojen-maarassa-huolettaa-pienten-lasten-perheet-ovat-todella>

Perhevapaalta työelämään paluun tukemiseksi vertaisryhmätoimintaa kuntiin. 2016. Työterveyslaitos. Viitattu 19.12.2016.

<http://partner.ttl.fi/fi/tutkimus/hankkeet/perhevapaa/sivut/default.aspx>

Pietiläinen, M. 2013. Työ, talous ja tasa-arvo. Tilastokeskus. Viitattu 19.12.2016.
http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/tytata_201300_2013_10369_net.pdf

Pohjala, P. 2017. Analyysi: Haluaako keskusta äidit töihin vai kotiin hoitamaan lapsia?. Suomenmaa. Viitattu 3.2.2017. <http://www.suomenmaa.fi/uutiset/analyysi-haluaako-keskusta-aidit-toihin-vai-kotiin-hoitamaan-lapsia-6.71.191780.aaab235b18>

Sutela, H. 2015. Pitkät työajat hankaloittavat perheen ja työn yhteensovittamista. Tieto & Trendit. Viitattu 19.12.2016. <http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/140/>

Tilastotietoa perhevapaiden käytöstä. 2016. THL. Viitattu 19.12.2016.
<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/perhevapaatutkimus/tilastotietoa-perhevapaiden-kaytosta>

Toppinen-Tanner, S. 2014. Perhevapaalta työelämään paluuta voidaan helpottaa. Työterveyslaitos. Viitattu 19.12.2016.
<http://news.cision.com/fi/tyoterveyslaitos/r/perhevapaalta-tyoelamaan-paluuta-voidaan-helpottaa,c9650527>

Turvaverkon rapauttaminen näkyy - syntyvyys kääntyi laskuun. 2016. Kansan Uutiset. Viitattu 3.2.2017. <http://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/3619909-turvaverkon-rapauttaminen-nakyy-syntyvyys-kaantyi-laskuun>

Työn ja muun elämän yhteensovittaminen. 2016. Työterveyslaitos. Viitattu 19.12.2016.
<https://www.ttl.fi/tyoyhteiso/ikajohtaminen/tyo-ja-muu-elama/>

Työn ja perheen yhteensovittaminen. 2015. Työterveyslaitos. Viitattu 19.12.2016.
http://partner.ttl.fi/fi/tyoura/tyon_ja_perheen_yhteensovittaminen/sivut/default.aspx

Työn ja perheen yhteensovittaminen. 2016. THL. Viitattu 3.2.2017.
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustietoa/tyon-ja-perheen-yhteensovittaminen>

Vihavainen, S. 2016. Lapsiperheiden köyhyys kääntyi nousuun - selkein muutos kahden vanhemman perheissä. Helsingin Sanomat. Viitattu 3.2.2017. <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005007554.html>

Äitien työllisyys kääntyi laskuun. 2013. Tilastokeskus. Viitattu 19.12.2016.
https://tilastokeskus.fi/til/tyti/2013/14/tyti_2013_14_2014-10-07_kat_002_fi.html

Äitiysavustuksen historia. 2016. Kela. Viitattu 19.12.2016.
<http://www.kela.fi/aitiysavustus-historia>

Kuviot

Kuvio 1: Kyselyyn vastanneiden äitien työmarkkina-asema ennen äitiyslomaa.....	33
Kuvio 2: Äitien vastauksia yleisistä väittämistä äitien töihin paluuseen liittyen.	34
Kuvio 3: Työelämään palanneiden tai vanhempainvapaan jälkeen työskennelleiden äitien kokemuksia työn ja perheen yhteensovittamisesta.....	36
Kuvio 4: Äitien, joilla on olemassa oleva työsuhde ajatuksista töihin paluuseen.	37
Kuvio 5: Äitien ajatuksia töihin paluuseen liittyen, joilla ei ollut voimassa olevaa työsuhdetta	38
Kuvio 6: Kaikkien kyselyyn vastanneiden äitien ajatuksia taloudellisen tilanteen vaikutuksesta töihin paluuseen.	39
Kuvio 7: Kyselyyn vastanneiden äitientoiveista ja tarpeista töihin paluuseen liittyvissä asioissa.....	39

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake	61
-----------------------------	----

Liite 1: Kyselylomake

Kyselylomake

Perustiedot:

Ikä

_____

Koulutus/ammatti

_____

Siviilisääty

_____

Asuinpaikkakunta

_____

Lapsien määrä

_____

Lapsien ikä

_____

Ikä, jolloin tulit äidiksi _____

Työmarkkina-asemasi äitiyslomalle jäädessä

1. Työtön

_____

2. Töissä

_____

3. Opiskelija

_____

4. Muu, mikä?

_____

Työsuhteen muoto, mikäli töissä

1. Vakituinen/toistaiseksi

_____

2. Määräaikainen

_____

3. Osa-aikainen

_____

4. Muu, mikä?

_____

Hoitojärjestelytne tällä hetkellä

1. Kotihoito

_____

2. Julkinen päivähoito

_____

3. Yksityinen päivähoito

_____

4. Perhepäivähoito

_____

5. Muu, mikä?

_____

Seuraavien sivujen väittämissä rastita sopivin vaihtoehto

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Töihin paluu tuntuu haastavalta				
Töihin paluu tuntuu pelottavalta				
Odotan töihin paluuta innolla				
Saamme apua lastenhoidossa				
Sosiaalisten verkostojen tuki vaikuttaa päätökseen töihin paluusta				
Kumppani tukee hoitojärjestelyissä				
Sosiaalinen paine vaikuttaa töihin paluuseen				
Kotihoito on alle 3-vuotiaan lapsen kannalta paras vaihtoehto				
Päivähoito tarjoaa lapselleni laadukasta varhaiskasvatusta				
Vantaan päivähoitopaikat ovat laadukkaita				
Ansiotyön ja perheen yhteensovittaminen on haastavaa				
Yhteiskunta tukee äitejä töihin paluussa				
Perhe on arvomaailmassani tärkein				
Kumppani auttaa lastenhoidossa				
Kotityöt jakautuvat vanhempien kesken tasan				
Lapsiperheen arki tuntuu haastavalta				
Yhteiskunnan tulisi tukea perheitä enemmän taloudellisesti esim. verovähennyksillä				
Yhteiskunta kannustaa perheitä hoitamaan lapsia mahdollisimman pitkään kotona				
Perhekerhoissa voi keskustella töihin paluuseen liittyvistä asioista				
Muiden äitien kanssa voi jakaa ajatuksia ja kokemuksia töihin paluusta				
Suomessa yleiset asenteet kotiäitiydestä ovat positiivisia				

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Työpaikat tukevat perheen ja työn yhteensovittamisessa				
Työpaikat ovat perheystävällisiä				
Saan olla kotona niin pitkään hoitamassa lapsia kuin perheemme haluaa				
Nykyinen hallitus tukee äitejä töihin paluussa				

Miten koet työn ja perheen yhteensovittamisen?

Vastaa seuraaviin, jos olet jo palannut työelämään tai olet työskennellyt vanhempainvapaan jälkeen (esim. ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen.)

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Työstä saa voimia kotiin				
Työn ja perheen yhteensovittaminen on haastavaa				
Olet kokenut töihin paluun vuoksi psyykkisiä oireita kuten unettomuutta, stressiä tai masennusta				
Esimies on ollut joustava ja ymmärtäväinen perheen ja työn yhteensovittamisessa				
Työajoissa joustetaan työpaikalla				

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ihanteellisin aika palata työelämään on lapsen ollessa 3-vuotias				
Ihanteellisin aika palata työelämään on lapsen ollessa 1 - 2 vuotta				
Työnantaja ja muu henkilöstö on tukenut töihin paluussa				
Yhteiskunta on tarjonnut riittävästi tukea töihin paluuseen				
Työpäiväni ovat sopivan mittaisia				
Lastenhoidontuet ovat riittäviä				

Jos sinulla on olemassa oleva työsuhde, mutta et ole vielä palannut työelämään vastaa seuraaviin kysymyksiin

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen yhteydessä työpaikkaan				
Olen tietoinen työpaikalla tapahtuvista muutoksista ja muistakin asioista				
Olen luottavainen töihin paluun onnistumisesta				
Ihanteellisin aika palata työelämään on lapsen ollessa 3-vuotias				
Ihanteellisin aika palata työelämään on lapsen ollessa 1 - 2 vuotta				
Lastenhoidontuet ovat riittäviä				

Jos sinulla ei ole tällä hetkellä voimassaolevaa työsuhdetta, vastaa seuraaviin kysymyksiin

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Koen tarvitsevani apua työllistymisessä				
Töiden etsiminen tuntuu haastavalta				
Kaipaisin neuvoja ja perehdytystä työ- ja elinkeinotoimistosta perhevapaalla				
Ihanteellisin aika palata työelämään on lapsen ollessa 3-vuotias				
Ihanteellisin aika palata työelämään on lapsen ollessa 1 - 2 vuotta				
Lastenhoidontuet ovat riittäviä				
Olen hakenut töitä vanhempainvapaan jälkeen ja kokenut sen haastavaksi				
Osallistuminen kolmannen sektorin palveluihin (esim. perhekerhot) helpottavat töihin paluussa				
Kaipaanko tukea työnhaussa				

Minkälaisia ajatuksia töihin paluu herättää sinussa?

Talous

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Melko eri mieltä	Täysin eri mieltä
Perheen taloudellinen tilanne on vaikuttanut merkittävästi töihin paluuseen				
Puolisoni on ollut perhevapaalla				
Kuntalisä on iso taloudellinen apu				
Kaipaen joustoa osa-aikatyön ja kotihoidontuen yhteensovittamisessa				
Saan taloudellista tukea lähipiiriltä				

Vastaa seuraaviin kysymyksiin omin sanoin

Minkälaista tukea kaipaisit yhteiskunnalta töihin paluussa? (esimerkiksi vertaistukiryhmiä, joissa pohditaan töihin paluuseen liittyviä asioita, lisätukia tai perehdytystä työelämään perhevapaalla)

Mitä mieltä olet kotihoidontuen puolittumisesta/kotihoidon vapaan (pakollisesta) jakamisesta vanhempien kesken? Kannustaisiko sinua Ruotsin malli, jossa saa kannustusrahan (enimmillään n. 1000-1500€), mitä tasaisemmin vanhemmat jakavat hoitovapaan keskenään?

Mikä olisi mieluisin/ideaali ajankohta palata työelämään?

Kannustaisivatko verovähennykset tai päivähoitomaksualennukset sinua palaamaan työelämään lapsen iän mukaisesti? (Esim. Jos palaat töihin lapsen ollessa 2-vuotias, sinulla olisi alhaisempi päivähoitomaksu kuin jos lapsi olisi 3-vuotias)

Minkälaiset keinot helpottaisivat sinua työelämään paluussa? Esimerkiksi olisiko sinun mielestäsi hyvä olla joku kerho/kahvila äideille, jossa voisi keskustella myös työhön paluuseen liittyvistä asioista? Auttaisivatko sinua töihin paluussa vanhempainvapaan aikana osallistuminen kolmannen sektorin tarjoamiin palveluihin kuten perhekahvilat?

Toiveita ja tarpeita

	KYLLÄ	EI
Kaipaaisitko tukea töihin paluuseen?		
Kaipaaisitko omalle paikkakunnallesi vertaistukiryhmiä auttamaan töihin paluussa?		
Kaipaaisitko, että neuvolassa keskusteltaisiin töihin paluuseen liittyvistä asioista		
Kaipaaisitko oman foorumin esim. kahvilan äideille, jossa voisi miettiä töihin paluuseen liittyviä asioita		
Kaipaaisitko työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamia palveluja auttamaan töihin paluussa		

Kerro kehittämisidea, jolla voitaisiin helpottaa ja tukea äitien töihin paluuta.

Kaipaisitko Suomen hoitovapaa järjestelmään lisää joustoa? Kaipaisitko hoitovapaan ja osa-aikatyön yhteensovittamiseen joustoa ja helpotusta?

Suuren suuri kiitos ajastasi ja kyselyyn vastaamisesta! ☺

|